

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL
TUTUMLARININ KONTROL ODAĞIYLA İLİŞKİSİ:
ÖZDUYARLIĞIN ARACI ROLÜ**

Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN

**Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Programı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

ANKARA

2023

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL
TUTUMLARININ KONTROL ODAĞIYLA İLİŞKİSİ:
ÖZDUYARLIĞIN ARACI ROLÜ**

Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN

**Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Programı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğretim Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL**

ANKARA

2023

ONAY SAYFASI**HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL TUTUMLARININ KONTROL****ODAĞIYLA İLİŞKİSİ: ÖZDUYARLIĞIN ARACI ROLÜ****Öğrenci: Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN****Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL**

Bu tez çalışması 18.04.2023 tarihinde jürimiz tarafından "Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Programı" nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	<i>Doç. Dr. Fatoş KORKMAZ</i> <i>(Hacettepe Üniversitesi)</i>
Tez Danışmanı:	<i>Dr. Öğr. Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL</i> <i>(Hacettepe Üniversitesi)</i>
Üye:	<i>Prof. Dr. Sergül DUYGULU</i> <i>(Hacettepe Üniversitesi)</i>
Üye:	<i>Doç. Dr. Şenay GÜL</i> <i>(Hacettepe Üniversitesi)</i>
Üye:	<i>Dr. Öğr. Üyesi Miray AKSU</i> <i>(Sağlık Bilimleri Üniversitesi)</i>

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

17 Mayıs 2023

Prof. Dr. Müge YEMİŞÇİ ÖZKAN
Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren .. ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.

...../...../.....

Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN

1 “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Dr. Öğretim Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı yaparken

Tez danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL'a her zaman her anımda manevi desteği ile yanımda olup her konuda beni cesaretlendirdiği, değerli bilgi ve deneyimlerini benimle paylaştığı için;

Sayın Prof. Dr. Sergül DUYGULU'ya lisans ve lisansüstü eğitim hayatım boyunca verdiği emekleri, destekleri ve özverisi için;

Tezimin tez jürisinde yer alarak görüş ve öneri ile çalışmamın gelişimine katkı sağlayan Prof. Dr. Sergül DUYGULU, Doç. Dr. Fatoş KORKMAZ, Doç. Dr. Şenay GÜL, Dr. Öğretim Üyesi Miray AKSU'ya,

Tezimin verilerini toplarken yardımcı olan Hacettepe Üniversitesi Hemşirelikte Yönetim Anabilimdalı öğretim üyeleri, Prof. Dr. Sergül DUYGULU, Dr. Öğretim Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL, Arş. Gör. Emine KURUCA ÖZDEMİR, Arş. Gör. Yıldız ERDAT'a Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi son sınıf öğrencilerine;

Ufuk Üniversitesi Çocuk Sağlığı Hemşireliği final sınavında tezimin verilerini toplamamda yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Sevim ÜNAL'a ve Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu son sınıf öğrencilerine,

Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Şiddet dersi final sınavında verilerimin toplanmasında yardımcı olan Prof. Dr. Ebru AKGÜN ÇITAK'a ve Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencilerine,

Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi son sınıf öğrencilerine,

Hayatımın en özel ve en güzel günlerini bana yaşatıp beni varlığıyla ihya eden tezimi yazma motivasyonum, canım kızım Nil Vera GÜLTEKİN'e

Bu süreçte yaşadığım tüm zorlukları sayelerinde atlattığım canım kardeşlerim Beste CİĞERCİOĞLU ve Buse REŞİTOĞLU'na

Tüm eğitim hayatım boyunca arkamda duran hayatımda aldığım tüm kararları destekleyen, bana inanan ve yanımda olan, bugünlere gelmemde en büyük destekçim sevgili babam Mürşit REŞİTOĞLU ve sevgili annem Fedva REŞİTOĞLU başta olmak üzere biricik aileme

Sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

Gültekin Reşitoğlu B. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Özduyarlılığın Aracı Rolü. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2023. Bu tanımlayıcı-ilişkisel tasarımdaki araştırma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumlarının kontrol odağı ile ilişkisinde özduyarlılığın aracı rolünün incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma Ankara ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi veren dört hemşirelik programında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 295 hemşirelik son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Kontrol Odağı Ölçeği, Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ve Özduyarlılık Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde sıklık, yüzde, ortalama±standart sapma kullanılmıştır. Kategorik değişkenlerde bağımsız grup karşılaştırmaları ki-kare veya Fisher testleri, sürekli değişkenlerde ise Student t-testi veya Tek Yönlü ANOVA yöntemi kullanılmıştır. Parametrik kolerasyon analizlerinde Pearson testi, ölçekler arasındaki nedensellik ilişkileri lineer regresyon modeli kullanılarak incelenmiştir. Profesyonel tutuma etki eden bağımsız faktörlerin belirlenmesi için yapısal eşitlik modellemesi ve özduyarlılığın aracı rolü aracı değişken analizi için yeniden örnekleme (bootstrap estimates), yanlılığı düzeltilmiş yüzdelik (Bias corrected percentile) methodu kullanılmıştır. Öğrencilerin Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği puan ortalaması 119,1±25,4; Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği puan ortalaması 106,9±20,2; Özduyarlılık Ölçeği puan ortalaması ise 84,3±13,6'dır. Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği ile Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ($p<0,001$) ve Özduyarlılık Ölçeği ($p<0,001$) arasında negatif kolerasyon mevcuttur. Özduyarlılık düzeyi ile profesyonel tutum arasında anlamlı derecede pozitif yönlü kolerasyon ($p=0,001$) bulunmaktadır. Kontrol odağı ile profesyonel tutum arasındaki ilişkide özduyarlılığın kısmi aracı rolü olduğu bulunmuştur [standardize indirekt etki katsayısı- 0,094 (95% CI: - 0,135; -0,05, $p=0,013$)]. Çalışmamızda öğrencilerin profesyonel tutumlarının yüksek ve özduyarlılıklarının ortanın üstü; kontrol odaklarının iç kontrol odağı eğilimli olduğu bulunmuştur. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda hemşire eğitimcilerine ve politika yapıcılara hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mesleki tutumları, kontrol odağı eğilimleri ve özduyarlılıklarının mezuniyet öncesi değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aracılık rolü, hemşirelik öğrencileri, kontrol odağı, özduyarlılık, profesyonel tutum

ABSTRACT

Gultekin Resitoglu B. The Relationship Between Professional Attitudes and Locus of Control of Senior Nursing Students: The Mediating Role of Self-Compassion. Hacettepe University Graduate School of Health Sciences, Master Thesis in Nursing Services Administration Program, Ankara 2023. This descriptive-relational study was conducted to examine the mediating role of self-compassion in the relationship between senior nursing students' professional attitudes and locus of control. The research was conducted in four nursing programs that provide undergraduate nursing education within the provincial borders of Ankara. The sample of the study consisted of 295 senior nursing students. Data were collected with Students Information Form, Locus of Control Scale, Professional Attitude Scale for Student Nurses, and Self-Compassion Scale. Frequency, percentage, mean $\pm$ standard deviation (SD) were used in the analysis of the data. Chi-square or Fisher tests were used for independent group comparisons for categorical variables, and Student's t-test or One Way ANOVA method was used for continuous variables. In parametric correlation analysis, Pearson test, causality relationships between scales were examined using linear regression model. Structural equation modeling was used to determine the independent factors affecting professional attitude and Bootstrap estimates, Bias corrected percentile method was used for mediating variable analysis of the mediating role of self-sensitivity. The students' Locus of Control Scale mean score was 119.1 $\pm$ 25.4; Professional Attitude Scale mean score; 106.9 $\pm$ 20.2; and the Self-Compassion Scale mean score was 84.3 $\pm$ 13.6. There was a negative correlation between locus of control and professional attitude ($p<0.001$) and self-compassion ($p<0.001$). There was a statistically significant positive correlation ($p=0.001$) between self-compassion and professional attitude. The mediating role of self-compassion in the relationship between locus of control and professional attitude was revealed [standardized indirect effect coefficient - 0.094 (95% CI: - 0.135; -0.05, $p=0.013$)]. In our study, students' professional attitudes were high, and self-compassion were above average; locus of control was found to be prone to internal locus of control. In line with the results of the study, suggestions were made to the nurse educators and policymakers to evaluate and improve the professional attitudes, locus of control tendencies and self-compassion of nursing students before they graduate.

Keywords: Nursing students, professional attitude, locus of control, self-compassion.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	iii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iv
ETİK BEYAN	v
TEŞEKKÜR	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
ŞEKİLLER	xiii
TABLolar	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Profesyonellik	6
2.1.1. Profesyonellik Kavramının Tanımı	6
2.1.2. Hemşirelik Mesleği ve Profesyonellik	7
2.1.3. Hemşirelik Öğrencileri ve Profesyonellik Tutumları	13
2.2. Kontrol Odağı	14
2.2.1. Kontrol Odağı Kavramı	14
2.2.2. İç Kontrol Odağı	14
2.2.3. Dış Kontrol Odağı	15
2.2.4. Hemşirelik Öğrencileri ve Kontrol Odağı	15
2.3. Özduyarlık	16
2.3.1. Özduyarlık Kavramı	16
2.3.2. Hemşirelik Öğrencileri ve Özduyarlık	18
3. BİREYLER VE YÖNTEM	20
3.1. Araştırmanın Şekli	20
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	20
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	22
3.3.1. Araştırmanın Örneklemi	22

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları	23
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu (EK 1)	23
3.4.2. Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ) (EK 2)	24
3.4.3. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği (ÖHYPTÖ) (EK 3)	24
3.4.4. Özduyarlık Ölçeği (ÖÖ) (EK 4)	25
3.5. Araştırmanın Uygulanması	26
3.6. Verilerinin Değerlendirilmesi	27
3.7. Araştırmanın Etik Boyutu	27
3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları	28
4. BULGULAR	29
4.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri	30
4.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı ve Özduyarlık Puanları	31
4.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odağı, Profesyonel Tutum ve Özduyarlık Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	37
4.3.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları ile Özduyarlıkları Arasındaki İlişki	39
4.3.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odakları ile Özduyarlıkları Arasında İlişki	40
4.3.4. Ölçekler Arası Nedensellik İlişkisi	41
4.4. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları İle Kontrol Odakları Arasındaki İlişkide Öz Duyarlığın Aracı Rolüne İlişkin Bulgular	41
5. TARTIŞMA	44
5.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı ve Özduyarlık Puanlarına Yönelik Bulguların Tartışılması	44
5.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı ve Özduyarlık Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması	49
5.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları ile Kontrol Odakları Arasındaki İlişkide Özduyarlığın Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması	51

6. SONUÇ VE ÖNERİLER	53
6.1. Sonuçlar	53
6.2. Öneriler	54
7. KAYNAKLAR	55
8. EKLER	
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	
EK 2. Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği	
EK 3. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği	
EK 4. Özduyarlık Ölçeği	
EK 5. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İzni	
EK 6. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon İzni	
EK 7. Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İzin Yazısı	
EK 8. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İzin Yazısı	
EK 9. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İzin Yazısı	
EK 10. Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu İzin Yazısı	
EK 11. Aydınlatılmış Onam Formu	
EK 12. Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği Kullanım İzni	
EK 13. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Kullanım İzni	
EK 14. Özduyarlık Ölçeği Yazar İzni	
EK 15. Özduyarlık Ölçeği Kullanım İzni	
EK 16. Turnitin Raporu	
EK 17. Dijital Makbuz	
EK 18. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odağı Ölçeği, Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ve Özduyarlık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Korelasyon Analizi (n=295)	
9. ÖZGEÇMİŞ	

SİMGELER VE KISALTMALAR

α	: Cronbach's Alfa iç tutarlık katsayısı işareti
ANA	: Amerikan Hemşireler Birliği
HEPDAK	: Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
HUÇEP	: Hemşirelik Ulusal Çekirdek Programı
ICN	: Uluslararası Hemşirelik Konseyi
ÖHYPTÖ	: Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği
ÖÖ	: Özduyarlık Ölçeği
r	: Pearson Korelasyon Katsayısı
RIDKOÖ	: Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği
SS	: Standart sapma
t	: Bağımsız gruplarda t-testi sonucu
TDK	: Türk Dil Kurumu
THD	: Türk Hemşireler Derneği

ŞEKİLLER

Şekil	Sayfa
2.1. Hemşirelikte Profesyonellik Modeli	8
3.1. Araştırmanın Kavramsal Gösterimi	20
4.1. Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği ve Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Arasındaki İlişki	38
4.2. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ve Özduyarlık Ölçeği Arasındaki İlişki	39
4.3. Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği ve Özduyarlık Ölçeği Arasındaki İlişki	40
4.4. Yapısal Eşitlik Modellemesi Path Analizi – Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği ve Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Arasındaki Direkt İlişki	41
4.5. Yapısal Eşitlik Modellemesi Path Analizi – Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği ve Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Arasındaki İlişkide Özduyarlık Ölçeği'nin Aracı Rolü	42

TABLOLAR

Tablo	Sayfa
3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemine Oluşturan Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversitelere Göre Dağılımı	23
3.2. Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği Alt Boyutları ve Cronbach Alfa Değerleri	24
3.3. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Alt Boyutları ve Cronbach Alfa Değerleri	25
3.4. Özduyarlık Ölçeği Alt Boyutları ve Cronbach Alfa Değerleri	26
4.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri	30
4.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları	31
4.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları	32
4.4. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları	33
4.5. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları	34
4.6. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Özduyarlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları	35
4.7. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Özduyarlık Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları	36
4.8. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerin Kontrol Odağı Ölçeği, Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ve Özduyarlık Ölçeği Toplam puanlarının korelasyon analizi	37
4.9. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutum ile Kontrol Odakları Arasındaki İlişkide Öz Duyarlığın Aracı Rolüne Dair Parametreler	41

1. GİRİŞ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Hemşirelik mesleği; ICN'den 1972 yılında bireylerin, ailelerin ve toplumun sağlığını koruma, hastalıkları tedavi ve rehabilite etmeyi sağlayan bir meslek grubu olarak tanımlanmıştır (1). Hemşirelerin, mesleki etik ve değerleri benimsemiş, kişisel bilgi ve deneyimlerini etkili olarak uygulamalarına yansıtan, araştırmacı, kararlarında bağımsız profesyoneller olması beklenmektedir (2). Günümüzde hasta bakım güvenliği, olumlu hasta ve kurum çıktıları, nitelikli sağlık hizmeti sunumunun artması için profesyonel hemşirelere duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Geleceğin profesyonel hemşirelerinden kendi kararlarını verebilme, eleştirel düşünebilme, holistik bakış açısına sahip olma, liderlik, kanıta dayalı bilgileri kullanma, problem çözme, hasta merkezli bakım verebilme gibi yetkinliklere sahip olması beklenmektedir (3,4). Hemşirelik öğrencilerinin eğitim yaşantılarında ve meslek yaşantılarında iş memnuniyeti ve motivasyonu yüksek ve başarılı birer profesyonel olabilmeleri için eğitim süreçlerinde bu yetkinliklerinin kazandırılması oldukça önemlidir (5). Bu bağlamda hemşirelik öğrencilerinin iç denetim odağına sahip, profesyonel tutum sergileyen ve özduyarlıkları yüksek birer meslek üyesi olarak mezun olmaları, onların kendi kararlarını verebilen, bakımın kalitesini geliştiren ve hemşireliğin gücünü arttıran birer profesyonel olmaları açısından önemlidir.

Hemşirelik mesleği için önemli bir kavram olan profesyonellik yarım yüz yılı aşkın süredir tartışılmaktadır (6). İlk olarak hemşirelikte profesyonellik Miller, Adams ve Beck tarafından 1993 yılında tanımlanmıştır. Miller ve arkadaşlarına (1993) göre profesyonel hemşire, *“koruyucu ve iyileştirici sağlık alanlarında kurumsal bilgisinden yararlanabilme, kritik düşünme ve problem çözme becerisine sahip, iyi bir bakım verebilme yeteneğine sahip, eğitici ve yönetici özelliği olan meslek üyesi”* olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda Miller (1993) geliştirmiş olduğu Hemşirelikte Profesyonel Davranış modeline göre hemşirelerin sergilemesi beklenen profesyonel davranışları otonomi, toplumsal hizmet, bilimsel bilgi birikimi, sürekli eğitim, araştırma ve yayın, teori geliştirme ve kullanma, etik kodlar, mesleki bir örgütte bulunma olarak belirtmektedir (7).

Ülkemizde 2021 yılında yayımlanan Hemşirelikte Temel Yetkinlikler Klavuzuna göre, hemşirelikte profesyonellik, hemşirelerden beklenen yetkinliklerden bir tanesidir. Hemşirelikte profesyonellik, birey merkezli bakım verirken; bilgi ve güncel uygulamaları izleyerek bakım niteliğini arttırmak; güncel uygulama standartlarına, mesleki kodlara ve yasal düzenlemelere uygun hizmet sunmak olarak tanımlanmış ve bu doğrultuda 14 tane kriter belirlenmiştir (8).

Ulusal ve uluslararası literatürde hemşirelik mesleğinin profesyonelleşmesinin küresel bir durum olduğu; hemşirelikte profesyonelleşmenin var olup olmadığı konusunun günümüzde de hala tartışıldığı ve hemşirelikte profesyonelleşmenin meslek açısından, hastalar açısından, sağlık bakım hizmetleri açısından oldukça önemli bir konu olduğu belirtilmiştir (9,10,11,12). Ulusal ve uluslararası çalışmalarda profesyonel tutumun; hemşirelerin kritik düşünme (13,14), otonomi (15), doğru karar verme (16), aldığı kararı uygulama (17) ve dolayısıyla bakım uygulamalarını ve verilen hizmetin kalitesini etkilediği vurgulanmaktadır.

Profesyonel tutum; hemşirelik mesleğinde daha üretken ve etkili olmayı sağlayıp; hemşirelerin işten ayrılmasını azaltmakta, motivasyon, iş tatmini ve örgütsel bağlılığı arttırmaktadır (18,19). Literatürde güçlü bir profesyonel tutuma sahip hemşirelerin işbirliği ve dayanışma ile çalıştıkları belirtilmiştir; bunun sonucunda kaliteli ve olumlu hasta çıktıklarına ulaşıldığı bir çalışma ortamı elde edilmektedir (20, 21). Alan yazında hemşirelerin profesyonel tutumlarını belirlemeye yönelik birçok çalışma mevcuttur (22,23,24,25,26).

Hemşirelik eğitimcileri profesyonellik, ekiple iş birliği, etkili iletişim, etkili problem çözme, kanıta dayalı uygulamalar, liderlik, kalite iyileştirme ve geliştirme, bakım yönetimi gibi temel rol ve yetkinliklerin bilincinde olan ve uygulayan öğrencileri mezun etmeyi isterler (8,27,28). Hemşirelik öğrencileri ve profesyonel tutumlarıyla yapılan çalışmalarda öğrencilerin profesyonel tutum düzeylerinin yüksek (23,29,30,31,32,33) olduğu çalışmalar mevcuttur.

Öğrencilerin profesyonel tutumlarıyla ilişkili birçok etkenin yanı sıra ilişkili olabileceği düşünülen başka bir kavram ise kontrol odağı kavramıdır. Kontrol odağı kavramı Rotter'ın 1954 yılında sosyal öğrenme modeli içerisinde temellenmiş ve Rotter 1966 yılında literatürde bu kavramı ilk defa kullanmıştır. Rotter (1966)'da kontrol odağını bireyin kendisini etkileyen olayları içsel değişkenlere ya da dışsal

değişkenlere bağlama eğilimi, başka bir tanımında ise bireyin davranışlarını mümkün olabildiğince tahmin edebiliyor olması olarak açıklamıştır (34). Rotter'a göre kontrol odağı iç ve dış kontrol odağı olarak iki yönde yer almaktadır. Rotter (1975)'a göre iç kontrol odağına sahip bireyler davranışlarının, yaşadıkları olay ve deneyimleri kendi kontrolü altında olduğunu düşünürler. Dış kontrol odağına sahip bireyler ise yaşadıkları olayları ve deneyimleri kendileri dışındaki güçlerin kontrolü altında olduğunu düşünürler (35).

Hemşirelik eğitim programlarının amacı; toplumun sağlığını ilgilendiren her türlü gelişim ve değişimlere duyarlı olabilecek, bunları verdiği hizmete yansıtabilecek, mesleki etik ilkeleri göz önünde bulundurarak toplumun gereksinimlerini hemşirelik mesleğinin standartlarına göre planlayıp, uygulayabilecek; hemşirelik yönetiminde, eğitim ve araştırmalarında aktif ve sağlık ekibiyle birlikte etkili olarak yerine getirebilecek nitelikte profesyonel hemşire yetiştirmeyi amaçlamaktadır (36). Bu açıdan, hemşirelik öğrencilerin iç kontrol odağına sahip kendi kararlarını verebilen, hedefleri olan, sorunları çözebilen, öğrenmede sorumluluk alabilen, aktif bireyler olması beklenmektedir. Literatürde bazı çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun iç kontrol odağı eğilimine sahip olduğu belirtilmektedir (37,38). Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeyleri arttıkça öğrencilerin daha fazla iç kontrol odağı eğiliminde oldukları belirtilmiştir (39). Kontrol odağı ile ilgili yapılan çalışmalarda iç kontrol odağı yöneliminde olan öğrencilerin daha fazla sorumluluk aldığı (26,40), mesleğe daha hazır hissettikleri (41), akademik başarılarının (42) ve öğrenme başarılarının yüksek olduğu (43) gösterilmektedir.

Öğrencilerin profesyonel birer hemşire olarak hastalarla olan etkileşiminde hemşirenin kendi duygularını algılayabilmesi, kabullenmesi ve öz duyarlı olması hemşirenin hasta bakımını planlarken farklı seçenekleri değerlendirip, uygulayabilecek ve bakım kalitesi artacaktır (44). Profesyonel tutumları hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin bakım verdikleri bireylerin gereksinimlerine ve acılarına karşı da duyarlı olmalarını, gereksinimlerini gidermek için hasta merkezli ve bütüncül hemşirelik bakımlarını sunmaları beklenmektedir. Bu nedenle incelememiz gereken bir diğer kavram özduyarlılıktır.

Neff (2003a) özduyarlılık kavramını bireylerin acılarından kaçmak yerine acı çekmesine ilişkin duygularına açık olması, bireylerin acılarını kabullenmesi,

iyileştirmeyi istemesi olarak tanımlamaktadır (45). Neff ve McGehee (2010) ise özduyarlığı bireyin acı çekme duygusunu ilgiyle, içtenlikle ve bilinçli bir şekilde ele alabilme becerisi olarak tanımlamışlardır. Özduyarlığın 3 temel bileşeni bulunmaktadır. Birbiriyle ilişkili ve karşılıklı etkileşim halinde olan bu kavramlar *öz-sevecenlik, paylaşımların bilincinde olma* ve *bilinçlilik* 'tir (46).

Hemşirelik öğrencilerinde özduyarlık ile ilgili yapılan çalışmalarda; özduyarlık puan ortalaması orta düzeyde (44,47,48) olduğu çalışmalar mevcuttur. Ayrıca özduyarlığın, öz yeterlilik ve problem çözme becerisine (49) ve benlik saygısına (50) olumlu yönde etki ettiği belirtilmiştir.

Kontrol odağı ve özduyarlığın, tutum ve davranışları kontrol etmeyi, rol ve sorumluluk üstlenmeyi etkileyen yönleri profesyonel tutum üzerinde önemli olabileceği düşünülmektedir. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutum, kontrol odağı ve özduyarlıkları ile ilgili çalışmalar vardır, ancak öğrencilerin profesyonel tutumlarının kontrol odağı arasındaki ilişkide özduyarlığın aracı rolünü inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma ile hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumlarının kontrol odaklarıyla arasındaki ilişkide özduyarlığın aracı rolünün yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda incelendiğinde bu çalışmanın hem hemşirelik alanına hem hemşire eğitimci ve hemşire yöneticilere hem de ileride gerçekleştirilecek olan akademik araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu tanımlayıcı-ilişkisel çalışmanın amacı hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumlarının kontrol odağıyla ilişkisinde özduyarlığın aracı rolünü incelemektir.

1.3. Araştırma Soruları ve Hipotezi

Araştırmada, araştırmanın amacına yönelik aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

- Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutum, kontrol odağı ve özduyarlık düzeyleri nasıldır?
- Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumları ve kontrol odakları arasında ilişki var mıdır?

- Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumları ve özduyarlıkları arasında ilişki var mıdır?
- Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kontrol odakları ve özduyarlıkları arasında ilişki var mıdır?

Araştırma Hipotezi: Yukarıda gözden geçirilen literatüre dayanarak araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

- H₁: Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumları ve kontrol odakları arasındaki ilişkide özduyarlılığının aracı rolü vardır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Profesyonellik

2.1.1. Profesyonellik Kavramının Tanımı

Türk Dil Kurumu (2023) profesyoneli *meslekle ilgili, mesleki uğraşıya bağlı, mesleki çalışma sonucu oluşan, mesleki, mesleksel* olarak tanımlamıştır. Literatürde ise profesyonellik ile ilgili birçok tanımlama mevcuttur. Profesyonellik bir tanımda *bir profesyonelin profesyonel kimliğine bağlanma düzeyi* olarak tanımlamıştır (51). Hemşirelik Yetkinlik Klavuzuna (2021) göre profesyonellik; *bireyin olumlu bireysel özellikleri ile mesleğine dair bilgi, otonomi, işbirliği, bilimsel etkinliklere katılma, farkındalık gibi mesleki kimlik için önemli bazı değerlerin içselleştirildiği ve bunları davranışlarına yansıttığı süreç* olarak tanımlanmıştır (8).

Bir mesleğin profesyonel niteliğe ulaşabilmesi için sahip olması gereken kriterler literatürde tartışılmaktadır (52). Profesyonelliği, mesleğin özellikleri, değerleri ve amaçları oluşturur (53,54). Abraham Flexner profesyonelliğe özgü nitelikleri ilk kez 1915 yılında; bireyin sorumluluğunda gerçekleşen, bilimsel temelli öğrenilen, uygulanabilen ve eğitim ile kazandırılabilen, istek ile artarak alturistik hale gelen, kendiliğinden örgütlenme eğilimi olarak açıklamaktadır (55). Yüksekol ve Atalay (2017)'ın aktardığına göre; Abraham'dan sonra 1971 yılında Pavalko profesyonelliğin karakteristik niteliklerini; özerklik (otonomi), toplumsal oryantasyon süreci, bilgi yükü, eğitimin süresi, mesleğe bağlılık, bir olma bilinci, meslek etiği ve topluma hizmet olarak sıralamıştır (56). Profesyonellik ölçütleriyle ilgili literatürdeki son çalışma Kelly'in Flexner'in ölçütlerini geliştirilmesiyle şekillenmiştir (57). Chitty'in bildirdiğine göre 1981 yılında yapılan çalışmada Kelly 8 ölçüt geliştirmiştir. Kelly'in geliştirdiği 8 ölçüt;

- Toplum ve toplum sağlığı için gerekli ve önemli hizmetleri sunmalı
- Bilgi birikimi olmalı ve bu bilgiler araştırmalarla sürekli olarak yenilenmeli ve geliştirilmeli
- Mesleğin üyeleri lisans eğitimi (yükseköğrenim) veren kurumlarda eğitim görmeli

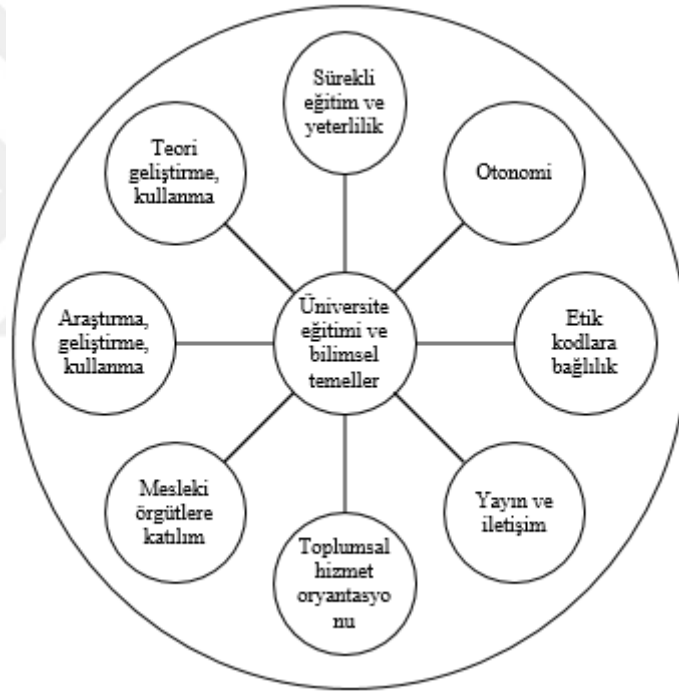
- Bireysel olarak sorumluluk alabilen entellektüel aktiviteleri içeren hizmetler sunabilmeli
- Mesleği icra eden kişiler kendi politikalarının ve davranışlarının kontrolünü elinde tutmalı ve otonomi sahibi olmalı
- Meslek üyelerine rehberlik eden etik kodlar olmalı
- Mesleki örgütlerle meslek gelişimi desteklenmeli
- Verilen hizmet meslek üyelerini güdülemelidir (58,59).

2.1.2. Hemşirelik Mesleği ve Profesyonellik

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerle yüksek kalite standartlarına talebin artması ve sağlık sektöründe insan sağlığına daha iyi tedavi ve bakım sunumu için mesleki profesyonellik gerekliliğinin önemi artmıştır (60,61,62). Bu bağlamda bilimsel gelişmeleri takip ederek kanıta dayalı uygulamalarla özerk olarak hareket eden; geniş bakış açısına sahip profesyonel davranış sergileyen hemşirelere ihtiyaç duyulmaktadır (63,64). Hemşirelik mesleği için profesyonellik; *birey merkezli holistik bakım verirken bilgi ve deneyimlerini sürekli geliştirerek bakımın niteliğini arttırmak; güncel uygulamalar ve yasal düzenlemelere uygun; mesleki etik kodlar çerçevesinde hizmet sunmak* olarak ele alınmaktadır. Hemşirelikte profesyonellik ülkemizde bir yetkinlik olarak ele alınmakla birlikte profesyonel hemşireden karşılaması beklenen 14 kriter bulunmaktadır (8). Bununla birlikte ICN (2021); hemşirelik ve profesyonellik olarak ayrı bir etik başlık ele alınmaktadır. Bir hemşirenin bir meslek üyesi olarak yapması gerekenler bu başlık altında ele alınmaktadır (1). Profesyonel davranış sergileyen hemşirelerin mesleki hayatlarında sorumluluk alma, otonomi, insan onuru gibi konularda daha duyarlı olma eğiliminde oldukları görülmüştür (65). Ontario Kayıtlı Hemşireler Birliği tarafından 2007’de Hemşirelerin profesyonel birer meslek üyesi olarak neyi nasıl yapmaları gerektiği hususunda hemşireleri yönlendirmek için “Hemşirelikte Profesyonellik Rehberi” hazırlanmıştır. Bu rehbere göre hemşireler; yenilikçi, işbirlikçi, savunucu, sorgulayan ve sorumluluk alan, vizyon sahibi, etik değerleri kullanan; iyi seviyede teorik-pratik ve klinik bilgi birikimi olan profesyoneller olmalıdırlar (59).

Hemşirelikte profesyonellik kavramı ilk kez Miller ve arkadaşları tarafından 1993 yılında açıklanmıştır. Bir hemşirenin ve hemşirelik öğrencisinin profesyonel

tutum sahibi olabilmesi için profesyonel olduğunu gösteren bazı davranış kalıplarını sergilemesi beklenmektedir. Miller tekerlek modeli ile hemşirelikte profesyonelliği açıklamış ve bir profesyonelde gözlenmesi beklenen davranışları modelde göstermiştir. Tekerlek modelinin merkezinde mesleğin esas özelliği, tekerleğin etrafına ise destekleyici özellikler yer almaktadır (7). Miller'a göre tekerleğin merkezinde yani profesyonellik sürecinin merkezinde profesyonellik için en temel unsur olan üniversite eğitimi ve bilimsel temeller yer almaktadır. Modelde yer alan destekleyici özellikler; sürekli eğitim ve yeterlilik, otonomi, etik kodlara bağlılık, yayın ve iletişim, toplumsal hizmet oryantasyonu, mesleki örgütlere katılım, araştırma, geliştirme kullanma ve teori geliştirme ve kullanma yer almaktadır (7). (Şekil 2.1)

Şekil 2.1. Hemşirelikte Profesyonellik Modeli (Aktaran Alidina, 2013).

Professionalism in post-licensure nurses in developed countries. Journal of Nursing Education and Practice. 2(5), 128-137.

Hemşirelikte Profesyonellik Modeli'nde yer alan özellikler aşağıda verilmiştir;

Sürekli Eğitim ve Yeterlilik

Miller ve arkadaşlarına göre bir işin profesyonel meslek olabilmesi için; üyelerin uzun ve üst dereceli bir eğitim sürecinden geçmeleri gerekir. Bir işin meslek olarak kabul edilmesi için mesleğe özel uzmanlık bilgisi oluşturulmalıdır. Bu uzmanlık bilgisi de verilen eğitimle sağlanmaktadır (66). Hemşirelik mesleğinde profesyonellik, mesleki eğitim ile başlayıp, gelişen ve bireyin bilgi becerisiyle birlikte kişisel özellikleriyle bütünleşerek mesleki yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir (5,67,68).

Hemşirelik eğitiminin bilimsel bilgi, beceri temelli olması meslekleşmesi ve profesyonelleşmesi açısından oldukça önemlidir (69). 1860 yılında İngilterede Florance Nightingale tarafından Hemşirelik Eğitim Okulunun açılmasıyla birlikte hemşireliğin meslekleşmesi yolunda ilk adım atıldığı kabul edilir (70). Ülkemizde ise lisans düzeyinde hemşirelik eğitiminin verilmesi 1955 Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunun açılmasıyla başlamıştır. Ülkemizde hemşirelikte lisansüstü eğitim ise 1968 yılında Hacettepe Üniversitesinde başlamıştır. 1980 yılından sonra ise lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim sunan hemşirelik eğitim kurumlarının artması ile hemşireliğin profesyonel bir meslek sayılma ölçütleri ve eksik olan yanları tamamlanmaya çalışıldığı bir dönem olmuştur (57,71).

Etik Kodlara Bağlılık

Hemşirelerin etik kodlarını bilerek bu kodlara uygun tutum sergilemesi hemşirelikte profesyonellik için oldukça önemlidir. Hemşirelik mesleğinin ilk etik kodu Florance Nightingale Andı'dır. Uluslararası hemşirelik birliklerinin oluşmasıyla hemşirelik andı yerine mesleki etik kodlar kullanılmaya başlanmıştır. Amerikan Hemşireler Birliği tarafından ilk kez 1897 yılında gündeme getirilen hemşirelikte etik kuralların hazırlanması 1926 yılında gerçekleşebilmiş, en son şekliyle 1976 yılında 9 madde olarak yayımlanmış (52,72) ve 2011 yılında 11 maddeyle son şeklini vermiştir (73). ANA'nın yanı sıra ICN de etik kodlar hususunda çalışmalar yapmış; 2005 yılında etik kodları 4 başlık altında gruplamıştır. Bu etik kodlar, 'hemşireler ve toplum', 'hemşire ve hemşirelik uygulaması', 'hemşire ve meslek', 'hemşire ve çalışma arkadaşları'dır (74). ICN, 2021 yılında yayınladığı klavuzda bu 4 başlığı

‘hemşireler ve bakım’, ‘hemşireler ve küresel sağlık’, ‘hemşireler ve uygulamalar’, ‘hemşirelik ve meslek’ şeklinde güncellemiştir (1). Ülkemizde ise Türk Hemşireler Derneği tarafında 2009 yılında ‘Hemşirelerin İçin Etik İlke ve Sorumluluklar’ yayımlanmıştır (75). Etik ilke ve sorumluluklar zarar vermeme- yararlılık, özerklik/ bireye saygı, mahremiyet ve sır saklama, adalet ve eşitlik başlıkları altında ele alınmıştır. Hemşirelerin bu etik kodları çalışma yaşamlarında uygulamaları, mesleğin ahlaki yönünün farkında olarak duyarlık geliştirebilmeleri, kaliteli hasta bakımı için gerekliliktir. Bu gereklilik hemşirelerin profesyonel olarak gelişmesi yönünde fırsat sunmaktadır (74,76).

Yayın ve İletişim

Hemşireliğin profesyonelleşmesinde ve mesleğin çağdaşlaşması bilimsel bilgi birikimini, araştırmaya dayalı bakım uygulamalarının gelişimini ve eleştirel düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Lisans eğitiminden itibaren literatür tarama, problem belirleme, araştırma ve biyoistatistik gibi konular ele alınmakta (74); araştırmaların yürütülmesi ve yayına dönüştürülmesi genellikle lisansüstü eğitimle mümkün olmaktadır (77,78). Öğrencilerin çalışma hayatında kanıta dayalı uygulamaları gerçekleştirebilmeleri ve hemşirelik bakımını geliştirebilmeleri için lisans düzeyinde verilen eğitimle, araştırma ve yayınlara karşı olumlu tutum sergilemeleri sağlanmalıdır (11,79,80). Bilimde var olmanın yollarından biri olan yayın hemşireler ve öğrenci hemşirelerin profesyonelleşmesine katkı sağlama için önemli bir faktördür.

Bir diğer önemli etken ise hemşirelerin iletişim becerileridir. Etkili iletişimde hemşire bireylerin değer ve inanç farklılıklarını dikkate alır; bireylerin gelişimsel dönemlerine göre iletişim becerilerini kullanır, ekip içi ve ekipler arası iletişim tekniklerini uygulamaya aktarır (8). Hemşirelerin iletişim becerileri sunulan hizmet kalitesi, güven ilişkisi, bakımın niteliği gibi konular üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahiptir (81).

Otonomi

Miller ve arkadaşlarına göre otonomi; hemşirelerin bağımsız karar verme özgürlüğüdür. Hemşirelikte Temel Yetkinlikler Klavuzu’nda (2021); otonomi *başka bir kişiden bağımsız karar verebilme, kendi kendine yönetebilme yetisi* olarak

tanımlanmıştır. Bir mesleğin profesyonel olabilmesi için temel ölçüt olan otonomi hizmet odağı insan olan hemşirelik mesleği için oldukça önemlidir. Hemşireler ve otonomi düzeyleri ile ilgili çalışmalara bakıldığında hemşirelerin mesleki otonomilerinin orta düzeyde (27,82,84,85) ve ortalamanın üstünde (15,83) olduğu görülmüştür. Hemşirelerin mesleki uygulamalarda eleştirel düşünüp bağımsız etik kararlar alabilmesi, sorumluluk alan özne konumunda olması mesleği icra eden özerk birey olarak hemşirelerin meslekiiş doyumunu arttırmaktadır (82,86,87). Ayrıca literatürde mesleki özerkliğin hemşirelerin yanı sıra hasta ve kurum üzerinde oldukça olumlu etkileri olduğu belirtilmektedir (88,89,90). Özerk hemşireler sağlık hizmeti sunduğu bireyler ve aileleriyle, sağlık ekipleri ile etkili iletişim kurabilen ve etkin hasta bakımı sağlayan profesyonellerdir (8,91).

Mesleki Örgütlere Katılım

Mesleklerin profesyonelliğini arttıran, bir mesleğe güç kazandıran en önemli faktörlerden biri örgütlenmektir (92). Avrupa'da 1899 yılında kurulan ICN (International Council of Nurses) ilk ve en geniş uluslararası hemşirelik örgütüdür (70,93). Türkiye'de ilk hemşirelik örgütü Türk Hastabakıcılar Cemiyeti adıyla 1933 yılında kurulmuş, Cumhuriyet dönemi ve sonrası ortaya çıkan gelişmeler ve eğitim almış hemşirelerin çabalarıyla 3 Temmuz 1943 tarihinde, Türk Hemşireler Derneği ismiyle faaliyete devam etmiştir (94). Literatür incelendiğinde ülkemizdeki hemşirelerin mesleki örgütlere katılımının düşük olduğu saptanmıştır (95,96). Literatürde hemşirelerin mesleki örgütlere katılımının mesleki sosyalleşmelerinde katkıda bulunarak güncel bilgi ve deneyimlerini arttırarak profesyonelleşmelerinde önemli rol oynadığı görülmüştür (97).

Araştırma, Geliştirme, Kullanma, Değerlendirme

Hemşirelik, uygulamalı bilimsel temelli bir meslek dalı olmasından dolayı profesyonelleşmede hemşirelikte araştırmalar oldukça önemlidir. Hemşireler araştırma çıktılarını kaliteli bakım sağlamak için uygulamalara dahil etmeli uygulamalarını kanıta dayalı yapmalıdır (98). Amerikan Hemşireler Birliği hemşirelik uygulamalarının kanıta dayalı olarak yapılması, güvenliği ve uygulamalarının kalitesine odaklanılmasına yönelik "Profesyonel Hemşirelik Uygulama Düzenleme

Modeli"ni geliştirmişir. Modelde; hemşirelik uygulama standartları, hemşirelik uygulama aktiviteleri, kurumsal politikalar ve prosedürler bulunmaktadır (73). Bir mesleğin üyeleri profesyonelliği devam ettirmede eleştirel ve analitik dűřüncesini kullanarak yenilikçi kanıta dayalı uygulamaların sonuçlarını değerlendirmelidir (99,100). Yapılan çalışmalarda hemşirelik araştırmalarının bakımın niteliğini, profesyonelleşmeyi, karar vermeyi olumlu yönde etkilediği görölmüştür (26,78,101,102). Kanıtları klinik hasta bakımına entegre etmekte karşılaşılan engeller arasında; çalışma şartlarının ve saatlerinin yoğunluğu, iř odaklı çalışma, çalışan sayısının yetersizliği, zamanın az olması, yetersiz ve eksik bilgi, yabancı dil yetersizliği, araştırmalara ulaşamada zorluklar yaşama, kurumun yeterince destek vermemesi gibi faktörler bulunmaktadır (61,103).

Teori Geliştime, Kullanma, Değerlendirme

Teori; bir olguyu tahmin ederek; açıklayan, tanımlayan, kontrol ederek kavramlar arasındaki ilişkileri belirleyerek; tanımlar, önermeler, tanımlar dizisi olarak tanımlanmıştır (104). Hemřirelik bakımının profesyonel olarak verilmesinde ve değerlendirilmesinde, hemşirelik uygulamalarını örtük bilgiden açık hemşirelik bilgisine dönüştürmede teori ve modeller kullanılmakta; bu teori ve modeller uygulamaları daha belirginleşmekte, bilinçli karar verme ve bilinçli uygulamalar yapmaya katkı sağlamaktadır (16). Hemřirelik bakımıyla birincil olarak ilgili bilme yolları özgür bilme, ampirik bilme, estetik bilme, etik bilme, bireysel bilme olmak üzere beř bilgi yolu bulunmaktadır (105). Hemřirelerin bu bilme yollarını birleştirip kullanırsa, problemleri sorgulayabilme ve çözümleyebilme; eleştirel dűřünüp farklı bakış açıları kazandırabilme; kişinin kendisini terapötik kullanması sağlanabilmektedir (106). Bilgi ve beceri temelli bir meslek olan hemşirelik için bilginin formölize edilip düzenlenerek uygulamaya aktarılmasında teori ve modeller önemli bir role sahiptir (16). Literatür incelendiğinde ölkemizde en çok kullanılan hemşirelik teori ve modelleri; Roy Uyum Modeli, Orem Özbakım Teorisi, Penderin Sağlığı Geliřtirme Modeli, Neuman'ın Sistem Kuramı, Peplau Kişilerarası İlişki Modeli olduğu belirtilmektedir (107,108).

Toplumsal Hizmet Oryantasyonu

Toplumun ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda artan talepleri karşılamak, toplum sağlığını korumak, sağlık hizmetlerini etkili bir şekilde sunmak için profesyonel bir meslek grubu olan hemşireler diğer sağlık personelleri ile birlikte iş birliği içinde çalışmalıdır (109,110). Örneğin aile planlaması uygulamaları, antibiyotik kullanımı gibi uygulamalar toplumda hemşireliğin büyük ölçüde rol oynadığı önemli uygulamalardır (6). Toplum sağlığını koruma ve geliştirme, toplumdaki sağlık sorunlarının belirlenmesi, erken dönemde önlemler alınması ve toplumun bilinçlendirilip desteklenmesi hemşirelik mesleği için oldukça önemlidir (109). Hemşirelerin, toplumun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması, duyarlı olması, bu ihtiyaçların giderilmesinde aktif rol alması profesyonel statüsünü yükseltmek için bir araç ve hemşireliğin varoluş nedenidir. Toplumsal hizmet, profesyonellik için mesleklerdeki bağlılığı ve değerleri vurgulayan önemli bir özelliktir (53).

2.1.3. Hemşirelik Öğrencileri ve Profesyonellik Tutumları

Hemşirelerin meslekte kendi kararlarını verebilen, özerk, problem çözme becerileri olan, etkili iletişim kurabilen, ekiple işbirliği içinde çalışan, yetkin, özduyarlı birer meslek üyesi olabilmeleri için eğitim hayatı boyunca bu yetkinliklerin kazandırılması önemlidir. Hemşirelik için önemli bir kavram olan profesyonellik kavramı hemşirelik ve profesyonellik başlıkları altında yapılan literatür taraması sonucunda birçok farklı kavramla (tutum, roller, meslek, değerler, benlik) birlikte çalışıldığı belirlenmiştir (74). Çalışmamızda bu kavramlardan biri olan profesyonel tutum kavramı tartışılmıştır. Literatürde hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalara bakıldığında hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutum düzeylerinin yüksek (31,111,113), orta (30) ve düşük (114) olduğu görülmüştür. Taşkiran ve ark. (2020) hemşirelik öğrencilerinin mesleki imaj algısının profesyonel tutumları üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu sonucuna varmışlardır (29). Erdoğan ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları çalışmada öğrencilerin profesyonel tutumlarıyla mesleki benlik bağdaşımları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (115). Baykara ve ark. (2019) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin profesyonel tutumları üzerinde ahlaki duyarlılığın etkili olduğunu belirlemişlerdir (19). Durmuş ve Erdem (2019) ve Dikmen ve ark. (2016) da yaptıkları araştırmada ise hemşirelik

mesleğinden memnun olan hemşirelik öğrencilerinde profesyonel tutumun yüksek olduğunu bulmuştur (112,30). Lee ve Park (2017) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlikleri ile profesyonel tutumları arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varmışlardır (116).

2.2. Kontrol Odağı

2.2.1. Kontrol Odağı Kavramı

1966 yılında ortaya çıkan ve Sosyal Öğrenme Teorisi içinde yer alan bir kavram olan kontrol odağı; pekiştireçlerin kaynağı ile ilgili olan bir kavramdır (33). Bu kavrama göre; bireyler davranışlarını olumlu ya da olumsuz pekiştireçler aracılığıyla tecrübelerinin kendilerinden mi, şanstı mı veya dış etmenlerden mi kaynaklanacağına dair beklentiler oluşturmaktadır (117,118). Bireylerin yetenek ve çabalarına, şans veya kader gibi dış etmenlerin etki ettiği genel bir inanç olarak tanımlanmıştır. İnsanların davranışlarının sonucunu kader, şans ve benzerlerine bağlanırsa bu dış kontrol inancı; kendi davranışının sonucu olarak algılaması ise iç kontrol inancı olarak adlandırılmaktadır (33).

Rotter'a göre kontrol odağı iç ve dış kontrol odağı olarak iki yönde yer almaktadır.

2.2.2 İç Kontrol Odağı

Rotter (1966) bireylerin yaşadıklarının sorumluluğu için; kendi kişilik özellikleri ve davranışları olarak görüyorsa iç kontrol odağına sahip olduklarını ifade etmiştir (34).

İç Kontrol Odağına Sahip Bireyler

- Yaşadıklarının temelinde kendileri olduğuna, kendi duygularına ve fikirlerine odaklıdır ve benlik saygıları yüksektir (119,120).
- Yaptıklarının üzerinde düşünmeye, yanlışlarını bulmaya ve düzeltmek için gerekli davranışları geliştirmek için çabalarlar (121).
- Akademik risk alma davranışları yüksektir (122)
- Birçok alanda başarılıdır, olumlu performans gösterirler (123, 124).

- Kariyer başarıları yüksektir (17,125,126)
- Bulundukları, girdikleri ortama adaptasyonları oldukça yüksektir (127)
- Psikolojik iyi oluşları yüksek olup psikolojik açıdan daha sağlıklıdırlar (128).
- Pozitif düşünme eğilimindedirler (129)

2.2.3. Dış Kontrol Odağı

Rotter (1990); bireylerin ödül ve cezaların kaynaklarını kader, şans, tesadüf gibi nedenlere bağlıyorlarsa dış kontrol odaklı bireyler olduklarını ifade etmiştir (35).

Dış Kontrol Odağına Sahip Bireyler

- Daha depresif ve motivasyonu düşük kişilerdir (128)
- Karşılaştıkları problemlerin şans, kader ve talih gibi unsurların kontrolünde olduklarını düşündükleri için kendilerini güçsüz hissederler (130,131)
- Herhangi bir problem karşısında kaçınmacı davranış sergilerler (132).
- Daha düşük akademik performans gösterirler (124).
- Toplumsal kabule ihtiyaç duyarlar (133).
- Çalışma ortamını olumsuz algılamaya yatkındırlar (134).
- Daha az akademik risk alma davranışı sergilerler (135).

2.2.4. Hemşirelik Öğrencileri ve Kontrol Odağı

Hemşirelik mesleğinin duyarlı, sorumluluk sahibi, kritik düşünebilen, etkili kararlar verebilen, yaratıcı çözümler üretebilen yani iç kontrol odaklı hemşirelere ve hemşirelik öğrencilerine ihtiyacı vardır. Bu sebeple hemşirelik eğitim programları öğrencilerin iç kontrol odaklı olmalarını destekleyecek müfredatta sahip olmalıdır (18). Bu müfredat, öğrencilerin bireysel faktörlerini de göz önünde bulundurarak hazırlanmalıdır. Müfredatın içeriği; yenilikçi stratejilerle öğretim kalitesini güçlendirmeye yönelik, daha etkili öğrenmeyi sağlayayan ve öğrencilerin öğrenme biçimlerine uygun öğretim etkinliklerinin organize edilmesini içerebilir (14).

Hemşirelik öğrencilerinin kontrol odağına yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde; Kuleyin (2021)'nin yaptığı çalışmada hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kontrol odakları ile mesleğe hazır oluşları arasındaki ilişki incelenmiş;

dış kontrol odağı yönelimleri yüksek olan öğrencilerin mesleğe hazır oluşluk algılarının yüksek olduğu görülmüştür (41). Pardede ve Simanjuntakın (2020); hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin genelinin iç kontrol odağına sahip olduğu ve akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin daha fazla iç kontrol odağı yönelimi gösterdiğini belirtmektedir (38). Khorsidi ve arkadaşlarının (2019) yaptıkları araştırmada kontrol odağının öğrenme; motivasyon ve akademik başarı üzerinde olumlu etkisinin olduğunu belirtmişlerdir (136). Duman ve Şengünün (2011) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada hemşirelik son sınıf öğrencileri hemşirelik birinci sınıf öğrencilere göre daha fazla iç kontrol eğilimli bulunmuştur (39).

Literatürde hemşirelik öğrencilerinin kontrol odağına yönelik yapılan çalışmalarda öğrencilerin iç kontrol odağı eğiliminde (38,41,138) olduğu çalışmalar mevcuttur. Ayrıca öğrencilerin iç kontrol odağı puanları artarken problem çözme beceri puanlarının da arttığı (37), iç kontrol odağı inancına sahip öğrencilerin öğrenmede daha fazla sorumluluk duydukları ve kendi kendine öğrenmeye hazıroluş düzeylerinin yüksek olduğu (38), intihar eğilimlerinin azaldığı (139), daha başarılı olduğu (136) ve özgüvenlerinin yüksek (37) olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin iç kontrol odağı eğilimi arttıkça, mesleki uygulamalarda karşılaştıkları problemleri sorgulayıp neden sonuç ilişkisi kurabilme, sorunlara yönelik yaratıcı çözümler bulabilme, eleştirel düşünme ve etkili karar verme gibi yetkinlikler açısından daha başarılı oldukları belirtilmektedir (14). Öğrencilerle ilgili birçok akademik, davranışsal ve duyuşsal değişkenle ilişkili olan kontrol odağı, profesyonellik tutumlarıyla ilişkilendirilebilir.

2.3. Özduyarlık

2.3.1. Özduyarlık Kavramı

Özduyarlık kavramı en basit tanımıyla *içe yönelik duyarlı olma* olarak tanımlanmaktadır (140). Bu kavram ilk defa Neff (45,141) tarafından tanımlanmış olup, bireyin kendine, acılarına, başarısızlıklarına ve yetersizliklerine karşı kendini yargılamadan, kendine karşı anlayışlı ve şefkatli olmasıdır. Bireyin kendine açık olması, duygularını, yeterliklerini ve yetersizliklerini kabul etmesi, başarısızlıklarının

yaşamın doğal bir süreci olduğunu söylemesi onun özduyarlık kapasitesi ile ilgilidir (142).

Özduyarlığın 3 temel bileşeni bulunmaktadır. Birbiriyle ilişkili ve karşılıklı etkileşim halinde olan bu kavramlar *öz-sevecenlik*, *paylaşımların bilincinde olma* ve *bilinçlilik*’tir.

Öz- Sevecenlik

Kişinin kendine karşı; sevecen ve anlayışlı bir tutum içerisinde olması öz eleştiri yaparken sert olmak yerine kendi kusurlarına ve yetersizliklerine nazik yaklaşması, kendisine karşı yumuşak ve destekleyici bir dil kullanmasıdır (143). Bireylerin kendilerine karşı anlayışlı ve ilgili davranması olarak da ifade edilmektedir (144).

Paylaşımların Bilincinde Olma

Tüm insanların kusurlu olabileceğini, tüm insanların hata yapabileceğini, kişi kendi hata yaptığında başkalarıyla kıyaslamak yerine hatanın ortak insanlık deneyiminin bir parçası olduğunu fark etmesidir (145). Kişinin yalnız olmadığı, başarısızlıkların ve hataların olduğu ve insanların mükemmel olmadığını görebilme becerisidir (146).

Bilinçlilik

Bilinçlilik ise kişinin duygularının, düşüncelerinin, yaşadığı olumsuz deneyimlerin ve acılarının farkında olma durumu, bireyin acı çekmesine ilişkin duygularını kabul etmesi ve bu duygulara kapılıp sürüklenmesine izin vermeyen bir farkındalık durumudur (146,147). Bireylerin içinde bulundukları anın, mevcut koşullarının net ve anlaşılır bir şekilde fark edilmesi olarak da tanımlanabilmektedir (140). Başka bir ifadeyle anlık algıların fiziksel, zihinsel ve duygusal tepkilerden edindikleri anlık deneyimlerdir (148,149).

Bilinçlilik; kişinin yargısız, yalansız bir şekilde düşüncelerini ve duygularını bastırmadan olduğu gibi gözlemlediği bir zihin durumudur (150).

Özduyarlığın bu alt bileşenlerinin yanı sıra Neff (2003b) özduyarlık kavramını tanımlamak ve ölçmek için geliştirdiği ölçekte ve bu ölçeğin Türkçe’ye uyarlamasını

yapan Akın ve arkadaşları (2007), özyargılama, aşırı özdeşleme gibi bileşenlerin de bireyin özduyarlık düzeyinin incelenmesinde etkili olduğunu belirtmişlerdir (129,141).

2.3.2. Hemşirelik Öğrencileri ve Özduyarlık

Duyarlık kavramıyla yakından ilişkili bir kavram olan özduyarlık hemşireleri bir bakım sunan olarak yakından ilgilendirmektedir (142). Kendine karşı şefkali olma, duygulardan kaçmak yerine kabullenme yeteneği olan özduyarlık, hemşirelerin meslekte bireylere, çalışma arkadaşlarına, hastalara ve hasta yakınlarına olan davranışlarını etkileyebilir. Kendi duygularını kabul eden hemşireler sadece kendilerinin değil başkalarının da duygularını tanımlayabilir, anlayabilirler (44,47). Hemşireler bakımlarını verdikleri süre boyunca bireylere ön yargısız davranabilmeli, yaşadıklarına ve duygularına destek olabilmeli, empati kurabilmeli, hatalara ve gecikmelere zamanında müdahale edebilmelidir (151).

Hemşirelik bakımı için olmazsa olmaz bir unsur olan özduyarlık hemşire- hasta ilişkisinin temelini oluşturur (152). Hemşirelerin kendi ruh hallerinin iyiliği, hem bakım verdikleri kişilerin hem de kendilerinin duygularını tanıyabilmeleri için özduyarlıklarının gelişmiş olması önem taşımaktadır (36,151). Bu nedenle mezun olduktan sonra bir ekiple birlikte çalışacak olan hemşirelik öğrencilerinin, gerek birlikte çalışacağı kişilerle, gerekse hastalar ve hasta yakınlarıyla olan ilişkilerinde ve kendi ruh sağlıklarını geliştirmede özduyarlık becerilerinin geliştirilmesi önemlidir (153).

Literatürde hemşire ve hemşirelik öğrencileri ile ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarda; Gümüştekin (2020); hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâsı ile özduyarlıkları arasındaki ilişkiyi incelemiş, duygusal zekâ ile özduyarlık arasında pozitif bir ilişki olduğunu bulmuştur (153). Gezinci ve ark. (2020) ise hemşirelik öğrencilerinin özduyarlıkları ile organ bağışına yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmış; özduyarlığı yüksek olan öğrencilerin organ bağışı konusuna olumlu baktıkları sonucuna varmışlardır (154). Özpulat ve Günaydın (2018) çalışmasında hemşirelik mesleğine dair olumlu görüşleri olan öğrencilerin özduyarlıklarının yüksek olduğunu belirlemişlerdir (155). Hiçdurmaz ve Aydın (2017) hemşirelik öğrencilerinin özduyarlıklarının mükemmeliyetçilik düzeyleriyle ilişkili olduğunu

bulmuşlardır (156). Uluslararası çalışmalarda ise Luo ve ark. (2019) özduyarlıkları yüksek olan hemşirelik öğrencilerinin algılanan stres, kaygı ve depresyon düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varmışlardır (48). Duarte ve ark. (2015) özduyarlığın empati ve yaşam kaliteleri arasındaki ilişkide, özduyarlığı yüksek öğrencilerin yüksek empatiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır (157). Gustin ve Wagner (2013) da özduyarlığın başkalarına karşı şefkate etkilerini inceledikleri çalışmada özduyarlığın başkalarına karşı şefkatli bir yaklaşıma katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur (152).

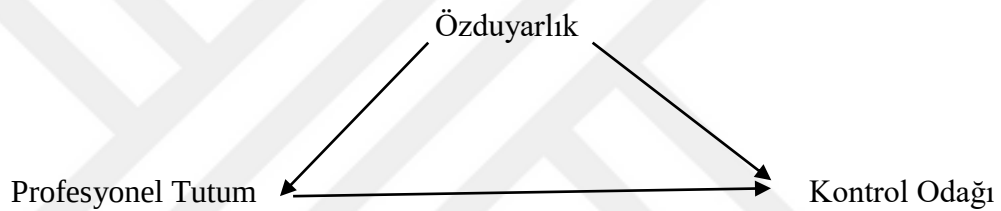

3. BİREYLER VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Şekli

Araştırma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumlarının kontrol odağıyla ilişkisinde özduyarlılığın aracı rolünü incelemek amacıyla tanımlayıcı-ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür.

İlişkisel tarama modeli; değişkenler arasında var olan ilişkiyi, ilişkinin etkisi ve ilişkinin derecesini belirleyen ve değişkenlerin birbirini etkileme durumunu ve birlikte değişimini betimleyen modeldir (148). Araştırmada profesyonel tutum bağımlı değişken, kontrol odağı bağımsız değişken ve özduyarlık aracı değişken olarak belirlenmiştir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Araştırmanın Kavramsal Gösterimi

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırma Ankara ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan ve lisans derecesinde hemşirelik eğitimi veren kamu ve vakıf üniversitelerinden araştırmaya izin veren Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü ve Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda yürütülmüştür.

Aşağıda araştırmanın yapıldığı üniversitelere ilişkin bilgiler verilmektedir.

Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi: 23 Mayıs 1995 Yılında Ankara Hastanesi bünyesinde Cebeci Sağlık Yüksekokulu olarak hemşirelik ve sağlık memurluğu eğitimine başlanmıştır. Hemşirelik ve ebellek eğitimi öğretimine 1998-1999 yılında başlanmış olup; 2007 yılına kadar bu bölümler faal olmaya devam etmiştir. 1994 yılında Sağlık Eğitim Fakültesi yerini 2006 yılında Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne bırakmıştır. Hemşirelik ve Ebellek bölümleri bu fakültenin bünyesine katılmıştır. 2018 yılında Hemşirelik ve Ebellek bölümünün içinde olduğu Hemşirelik

Fakültesi kurulmuştur. 2023 yılı itibariyle 828 öğrencisi bulunmaktadır. Fakülte, 3 profesör, 2 doçent ve 5 doktor öğretim üyesi olmak üzere 10 öğretim üyesiyle lisans eğitimini yürütmektedir (158). Bölümün müfredatında bulunan; Sağlığın Korunması Yükseltilmesi ve Sağlık Politikaları, Hemşirelikte Eğitim, Gelişim ve Öğrenme, Hemşirelikte Yönetim dersleri çalışmamızdaki kavramları içeren derslerdir.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi: 1961 yılında Ankara Üniversitesi Hacettepe Çocuk Sağlığı ve Araştırma Enstitüsü bünyesinde kurulmuş olup; 1972 Hacettepe Üniversitesi (H.Ü.) Rektörlüğüne Hemşirelik Yüksekokulu olarak bağlanmıştır. 2007 yılında H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, 2012 yılında ise H.Ü. Hemşirelik Fakültesi olmuştur. Fakülte, 1961 yılından itibaren 4 yıllık Lisans eğitimi sürdürmekte olup; 1968'de Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı'nda Bilim Uzmanlığı, 1972'de ise Doktora programlarını yürütmeye başlamıştır (159). 2023 tarihi itibariyle Hemşirelik Fakültesinde 1057 hemşirelik öğrencisi bulunmaktadır Fakültede 4 profesör, 10 doçent ve 12 doktor öğretim üyesi olmak üzere 26 öğretim üyesi bulunmaktadır. Okulun eğitim programı Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (HEPDAK) tarafından 04.04.2020-30.09.2023 arasında üç yıl ve 2023-2028 yılları arasında beş yıl olmak üzere akredite edilmiştir (158). Hemşirelik Süreci ve Hemşirelik Tanıları, Sağlığı Yükseltme ve Sağlık Politikaları, Hemşirelikte Öğretim, Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi dersleri çalışmamızdaki kavramları vurgulayan konu içeriğine sahip derslerdir.

Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü: 1994'te Başkent Üniversitesinin bünyesinde Yüksekokul olarak kurulmuştur. 1999 yılında Sağlık Bilimleri Fakültesi altında Hemşirelik Bölümü olmuştur. 2006 yılında yüksek lisans; 2015 yılında doktora eğitimine başlanmıştır. Hemşirelik Bölümü lisans programı 2022 yılında 5 yıllığına HEPDAK tarafından akredite edilmiştir. Bölümün öğrenci sayısı 283 olup bölümde 5 profesör, 1 doçent ve 4 doktor öğretim üyesi bulunmaktadır. Sağlık Hizmetlerinde Bakım Yönetimi, Hemşirelikte Bilgiye Ulaşma, Hemşirelikte Liderlik ve Yönetim gibi dersler çalışmamızdaki kavramların geliştirilmesine yardımcı olan derslerdir (160).

Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu: 1999 yılında kurulmuş olan yüksekokul 2005-2006 yılı güz döneminde eğitim öğretime başlamıştır. İlk

mezunlarını 2008-2009 eğitim öğretim yılında vermiştir. Yüksekokulun 238 öğrenci olup 1 profesör, 3 doçent ve 4 doktor öğretim üyesi ile eğitim verilmektedir. Programda bulunan Sağlığın Yükseltilmesi, Kendimi Tanıma ve İletişim Yöntemleri, Hemşirelikte Yönetim çalışmamızdaki kavramları içeren derslerdir (161).

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Ankara ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan lisans derecesinde hemşirelik eğitimi veren kamu ve vakıf üniversitelerinden araştırmanın yapılması için izin istenen ve izin alınan dört (Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Hemşirelik Bölümü ve Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu) hemşirelik fakülte/bölüm ve yüksekokullarında 2021-2022 eğitim öğretim yılında mezun durumunda olan hemşirelik son sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Örnekleme Dahil Edilme Kriterleri;

Çalışmanın yapıldığı tarihte hemşirelik son sınıf öğrencisi ve mezun durumunda olmak.

Dışlanma Kriterleri;

Araştırmadaki veri toplama araçlarını eksik doldurmak

Araştırmaya katılmaya gönüllü olmamak

3.3.1. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmada, herhangi bir örneklem seçim yöntemi kullanılmamış olup, evrene ulaşılması amaçlanmıştır. Buna göre, Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nden 106, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nden 137, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nden 30, Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 22 olmak üzere araştırma 295 hemşirelik son sınıf öğrencisi ile tamamlanmıştır. 449 evren ve 295 örneklem sayısı ile araştırmaya katılım oranı %65,70'tir (Tablo 3.1). Araştırmaya katılmayan öğrencilerin oranı %34,30 olup bu öğrenciler araştırmaya katılmak istemeyen öğrencilerdir.

Tablo 3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemine Oluşturan Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Hemşirelik Son Sınıf Öğrencisi Sayısı	Örneklem Alınan Öğrenci Sayısı	Katılım Oranı %
Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi	170	106	62,3
Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi	176	137	77,8
Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü	53	30	56,6
Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu	50	22	44
Toplam	449	295	65,70

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Bu çalışmada veriler Kişisel Bilgi Formu, Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ), Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği (ÖHYPTÖ) ve Özduyarlık Ölçeği (ÖÖ) kullanılarak toplanmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu (EK 1)

Öğrencilerin sosyo-demografik verilerinin toplanması amacıyla literatüre dayanarak (31, 29, 41) ve uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu formda öğrencilerin yaş, cinsiyet, okul, kaldıkları yer, mesleği isteyerek seçme durumu, akademik başarı düzeyi, bilimsel etkinliklere ve bilimsel çalışmalara katılma durumlarına yönelik toplam 8 adet soru bulunmaktadır. COVID-19 pandemisi ile birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de okullar uzaktan eğitim kararı almışlardır (162,163). Bu dönemde hemşirelik bölümü öğrencileri uygulamalı dersleri gerçekleştirememişlerdir (164). Bu sebeple çalışmamızda yer alan kişisel bilgi formuna öğrencilerin vereceği cevapları ve sonuçları etkileyeceği düşünülerek öğrencilere '*Pandeminin mesleğe bakışa etkisi*'; '*COVID-19 pandemisi sebebiyle derslerin bir bölümünü online almanın mesleki gelişime etkisi*' soruları eklenmiştir. Kişisel Bilgi Formunda toplamda 10 soru yer almaktadır.

3.4.2. Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RİDKOÖ) (EK 2)

Öğrencilerin kontrol odağı ölçümü için Dağ (2002) tarafından geliştirilen ve uyarlanan RİDKOÖ kullanılmıştır (117). RİDKOÖ toplam 5 alt boyut ve 47 maddeden oluşmaktadır (Tablo 3.2). 5'li Likert tipinde olan ölçeğin 25 maddesi düz, 22 maddesi ise ters yönlü puanlanmaktadır. Ölçekten en az 47 en fazla 235 puan alınmaktadır. Puanlardaki yükselme dış kontrol odağı eğilimini yansıtmaktadır. RİDKOÖ genel Cronbach alfa değeri 0,92'dir.

Bu çalışmada RİDKOÖ genel Cronbach alfa katsayısı 0,92, kişisel kontrol boyutu için 0,93, şansa inanma boyutu için 0,70, çabalamanın anlamsızlığı boyutu için 0,88, kadercilik boyutu için 0,56, adil olmayan dünya inancı boyutu için ise 0,82 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.2. Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği Alt Boyutları ve Cronbach Alfa Değerleri (52)

RİDKOÖ Alt Boyutları	Madde Sayısı	Maddeler	α
Kişisel kontrol boyutu	18	17, 18, 19, 21, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 41, 43, 44, 45, 47	0,87
Şansa inanma boyutu	11	1, 6, 9, 11, 12, 15, 16, 23, 26, 30, 40	0,79
Çabalamanın anlamsızlığı boyutu	10	24, 2, 35, 10, 25, 8, 5, 14, 4, 22	0,76
Kadercilik boyutu	3	3, 39, 42	0,74
Adil olmayan dünya inancı boyutu	5	7, 13, 20, 38, 46	0,61
Toplam	47		0,92

3.4.3. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği (ÖHYPTÖ) (EK 3)

Ölçek, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir (38). Ölçek 28 maddeden oluşup 5'li likert tipte (1- Hiç Katılmıyorum ile 5-Tamamen Katılıyorum) bir ölçüm aracıdır. Bu ölçekteki 5 madde (madde 10, 11, 12, 13 ve 14) ters puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan 28 ile 140 arasında değişmektedir. Bu ölçeğin toplam ve alt boyut puan ortalamasının yüksek olması profesyonel tutum düzeyinin iyi olduğunu göstermektedir. Ölçek 8 alt boyuttan

oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; bilimsel bilgi yükünün artırılmasına katkıda bulunma, yeterlilik ve sürekli eğitim, mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim, komitelerde çalışma, toplumsal hizmet, etik kodlar ve teori, otonomi ve işbirliğidir. Ölçeğin genel Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,90 olup alt boyutlarının Cronbach alfa güvenirlik katsayıları 0,71 ile 0,84 arasında değişmektedir (Tablo 3.3).

Bu çalışmada ÖHYPTÖ genel Cronbach alfa katsayısı 0,94, bilimsel bilgi yükünün artırılmasına katkıda bulunma boyutu için 0,93, yeterlilik ve sürekli eğitim boyutu için 0,81, mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim boyutu için ise 0,87, komitelerde çalışma boyutu için 0,88, toplumsal hizmet boyutu için 0,89, etik kodlar ve teori boyutu için 0,81, otonomi boyutu için 0,93, iş birliği boyutu için 0,83 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.3. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Alt Boyutları ve Cronbach Alfa Değerleri

ÖHYPTÖ Alt Boyutları	Maddeler	α
Bilimsel bilgi yükünün artırılmasına katkıda bulunma	1, 2, 3, 4, 5, 6	0,84
Yeterlilik ve sürekli eğitim	15, 16, 17	0,82
Mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim	18, 19, 20	0,77
Komitelerde çalışma	21, 22	0,77
Toplumsal Hizmet	23, 24, 25	0,76
Etik Kodlar ve teori	26, 27, 28	0,71
Otonomi	7, 8, 9	0,82
İş Birliği	10, 11, 12, 13, 14	0,71
Toplam		0,90

3.4.4. Özduyarlık Ölçeği (ÖÖ) (EK 4)

Özduyarlık Ölçeği Neff (2003b) tarafından geliştirilmiş olup, ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması, Akın, Akın ve Abacı (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir (129,141). Özduyarlık Ölçeği (1) hiçbir zaman, (2) nadiren, (3) sık sık, (4) genellikle ve (5) her zaman şeklinde 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçek, 26 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan en az 26 olup en fazla 130'dur. Öçekten alınan yüksek puan özduyarlığın yüksek olduğunu gösterirken ölçekten alınan düşük puan öz duyarlığın düşük olduğunu göstermektedir. Öz-yargılama, izolasyon ve aşırı özdeşleşme negatif alt boyutlar olduğu için maddeleri ters kodlanmaktadır. Özduyarlık ölçeğinin toplam Cronbach

alfa değeri 0,75 olup özsevecenlik alt boyutunda 0,75, öz yargılama alt boyutunda 0,77, paylaşımların bilicinde olma 0,80, izolasyon alt boyutunda 0,79, bilinçlilik 0.80, aşırı özdeşleşme 0,81'dir (Tablo 3.4).

Bu çalışmada Özduyarlık Ölçeği genel Cronbach alfa katsayısı 0,87, öz-sevecenlik boyutu için 0,75, öz-yargılama boyutu için 0,77, paylaşımların bilincinde olma boyutu için 0,80, izolasyon boyutu için 0,79, bilinçlilik boyutu için ise 0,80, aşırı özdeşleşme boyutu için 0,81 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.4. Özduyarlık Ölçeği Alt Boyutları ve Cronbach Alfa Değerleri

Özduyarlık Ölçeği	Maddeler	α
Öz-sevecenlik	2, 6, 13, 17, 21	0,78
Öz-yargılama	4, 7, 15, 20, 26	0,77
Paylaşımların bilincinde olma	1, 8, 12, 22	0,80
Izolasyon	5, 11, 19, 25	0,79
Bilinçlilik	9, 14, 18, 23	0,80
Aşırı özdeşleşme	3, 10, 16, 24	0,81
Toplam		0,75

3.5. Araştırmanın Uygulanması

Araştırma Mart 2022-Haziran 2022 tarihleri arasında uygulanmıştır. Hemşirelik son sınıf öğrencilerine araştırma hakkında bilgi araştırmacı tarafından verilmiş ve yazılı aydınlatılmış onamları alınmıştır. Araştırma verileri Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu ve Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde final haftasında final sınavları sonrası araştırmacı tarafından açıklama yapılmış ve Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde dersin öğretim elemanları diğer kurumlarda araştırmacı tarafından yüz yüze toplanmıştır. Ana mesleki derslerin bir tanesinin final sınavı öncesi öğretim elemanları ile görüşülerek bilgi verilmiş, final sınavı bitiminde veri toplama araçları uygulanmıştır. Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde ise veri toplama bütünleme sınav haftasında yapılmıştır. Ancak bütünlemeye gelen öğrenci sayısı az olduğu için gereken öğrenci sayısına ulaşmak için öğrencilerle görüşülerek mezuniyet törenleri öncesinde veri toplama tamamlanmıştır. Verilerin toplanma süresi maksimum 20 dakika olmuştur.

3.6. Verilerinin Değerlendirilmesi

İstatistiksel analizlerde IBM® SPSS versiyon 25.0 ve IBM® AMOS versiyon 21.0 yazılımları kullanılmıştır. Kategorik değişkenlerde sıklık ve yüzde kullanılmış olup test olarak bağımsız grup karşılaştırmaları veya Fisher testleri kullanılarak yapılmıştır. Sürekli değişkenlerde ise ortalama±standart sapma (SS) kullanılmış olup test olarak Student t-testi veya Tek Yönlü ANOVA yöntemiyle yapılmıştır. Parametrik kolerasyon analizlerinde Pearson testi baz alınmıştır. Ölçekler arasındaki nedensellik ilişkileri lineer regresyon modeli kullanılarak incelenmiştir. Model uyumu için gerekli rezidüel ve uyum istatistikleri kullanılmıştır. Profesyonel tutuma etki eden bağımsız faktörlerin belirlenmesi için yapısal eşitlik modellemesi kapsamında Path analizi yöntemi kullanılmıştır. Özduyarlılığın aracı rolü aracı değişken analizi (Bootstrap estimates, Bias corrected percentile method) ile ortaya konulmuştur. İstatistiksel anlamlılık ($p < 0.005$) için tip-1 hata düzeyi %5 olarak belirlenmiştir.

3.7. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlanabilmesi için Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün 11 Şubat 2020 tarihli toplantısında SBR/2020-355 numaralı kararı ile izin alınmıştır (EK 5). COVID-19 pandemisiyle eğitimin yüz yüze yapılmaması nedeniyle çalışma online olarak planlanmış bu sebeple araştırmanın etik yönden uygunluğunun değerlendirilebilmesi amacıyla tekrar etik izin alınmış; yüz yüze eğitime geçilmesiyle birlikte revize edilerek çalışmanın yüz yüze yapılması için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan 02.11.2021 tarih ve 51986023-300-00001824234 karar numarası ile yazılı izin alınmıştır (EK 6). Araştırmanın yürütülebilmesi için Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi (EK 7), Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi (EK 8), Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü (EK 9), Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu (EK 10) yönetimlerinden izin alınmıştır.

Araştırmanın örneklem kapsamına alınan öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verildikten sonra araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarına dair yazılı onamları alınmıştır (EK 11). RİDKOÖ'nin çalışmada kullanılması için ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirliğini yapan Prof. Dr. İhsan Dağ'dan izin alınmıştır (EK 12). Hisar, Karadağ ve Kan (2010) tarafından geliştirilen ÖHYPTÖ'ni kullanmak için Prof. Dr.

Filiz Hisar'dan izin alınmıştır (EK 13). Özduyarlık ölçeğinin Türkçe geçerlik güvenirliğini yapmış olan Doç. Dr. Ahmet Akın'dan ölçeğin kullanımı için izin alınmıştır (EK 14). Özduyarlık ölçeğini kullanmak için ölçeğin geliştiricisi olan Prof. Dr. Kristtin Neff'ten izin alınmıştır (EK 15).

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sadece Ankara ili sınırları içerisinde ve izni alınan okullardaki hemşirelik son sınıf öğrencileri ile yapıldığından elde edilen bulgular bu öğrenci grubu için genellenebilir. Veri toplama araçlarının final sınavları, bütünleme sınavları sonrası ya da öğrencilerin sevinçli ve telaşlı oldukları mezuniyet zamanında yapılması da öğrencilerin cevaplarını etkileyebileceği düşünülerek bir sınırlılık olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, veri toplama sürecinin bir okulda araştırmacı tarafından yapılmamış, dersin öğretim elemanları tarafından yapılmış olması sınırlılık olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte araştırmada kullanılan bütün ölçüm araçları öz değerlendirmeye dayandığından araştırma sonuçlarında sosyal beğenirlik etkisi olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

4. BULGULAR

Bu bölümde “Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Özduyarlılığın Aracı Rolü” başlıklı araştırmadan elde edilen bulgular aşağıdaki başlıklar altında verilmiştir.

- 4.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri
- 4.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı Ve Özduyarlık Puanları
- 4.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odağı, Profesyonel Tutum Ve Özduyarlık Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular
- 4.4. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları İle Kontrol Odakları Arasındaki İlişkide Özduyarlılığın Aracı Rolüne İlişkin Bulgular

4.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri

Tablo 4.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri (n=295)

Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	234	79,3
Erkek	61	20,7
Yaş, yıl, ortalama$\pm$SS (22,7$\pm$1,4)		
İkamet ettiği yer		
Ev	153	51,9
Yurt	142	48,1
Akademik başarı (özdeğerlendirme)		
Başarılı	103	34,9
Orta düzey	177	60
Başarısız	15	5,1
Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme		
Evet	209	70,8
Hayır	86	29,2
Bilimsel etkinliklere katılım		
Katıldım	168	56,9
Katılmadım	127	43,1
Bilimsel çalışmada yer alma		
Yer aldım	123	41,7
Yer almadım	172	58,3
Öğrenci kulübü üyeliği		
Üye	127	43,1
Üye değil	168	56,9
Mesleki dernek üyeliği		
Üye	91	30,8
Üye değil	204	69,2
COVID-19 pandemisi sebebiyle derslerin bir bölümünü online almanın mesleki gelişime etkisi		
Olumlu etkiledi	70	23,7
Etkisi olmadı	61	20,7
Olumsuz etkiledi	164	55,6
Pandeminin mesleğe bakışa etkisi		
Olumlu etkilendi	120	40,7
Etkilenmedi	80	27,1
Olumsuz etkilendi	95	32,2

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve diğer özellikleri Tablo 4.1.'de verilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması 22,7 $\pm$ 1,4 yıl olup çalışmaya katılan öğrencilerin %79,3'ü kadın, %51,9'u evde ikamet etmektedir. Öğrencilerin %60'ı akademik başarı açısından kendini orta düzeyde tanımlamıştır. Öğrencilerin %70,8'i hemşirelik mesleğini kendi isteği ile seçmiş, %56,9'u bilimsel etkinliklere katılmış, %58,3'ü bilimsel araştırmalarda yer almamış, %56,9'unun öğrenci kulübü üyeliği yok iken %69,2'sinin mesleki dernek üyeliği bulunmamaktadır. Öğrencilerin %55,6'sı

COVID-19 pandemisi sebebiyle derslerin bir bölümünün online olmasının mesleki gelişimini olumsuz etkilediğini ve %32,2'si pandemi sırasında mesleğe bakışının olumsuz etkilendiğini belirtmiştir.

4.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı ve Özduyarlık Puanları

Tablo 4.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

ÖHYPTÖ	Min	Max	Ortalama $\pm$ ss
Bilimsel bilgi yükünün artırılmasına katkıda bulunma	6	30	23 $\pm$ 6
Otonomi	3	15	12,5 $\pm$ 3,2
İş birliği	5	25	16 $\pm$ 5,2
Yeterlilik, sürekli eğitim	3	15	12 $\pm$ 2,9
Mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim	3	15	11,7 $\pm$ 3
Komitelerde çalışma	2	10	7,8 $\pm$ 2
Toplumsal hizmet	3	15	12 $\pm$ 2,9
Etik kodlar ve teori	3	15	11,8 $\pm$ 2,8
Toplam	48	140	106,9$\pm$20,2

Tablo 4.2.'de hemşirelik son sınıf öğrencilerinin ÖHYPTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamaları verilmiştir. ÖHYPTÖ'den aldıkları puan 20 ile 106 arasında değişmekte olup ölçek toplam puan ortalaması 106,9 $\pm$ 20,2'dir. Öğrencilerin, bilimsel bilgi yükünün artırılmasına katkıda bulunma alt boyut puan ortalaması 23 $\pm$ 6, otonomi alt boyut puan ortalaması 12,5 $\pm$ 3,2, işbirliği alt boyut puan ortalaması 16 $\pm$ 5,2, yeterlilik ve sürekli eğitim alt boyut puan ortalaması 12 $\pm$ 2,9, mesleki örgütlere katılma ve mesleki gelişim alt boyut puan ortalaması 11,7 $\pm$ 3, komitelerde çalışma alt boyut puan ortalaması 7,8 $\pm$ 2, toplumsal hizmet alt boyut puan ortalaması 12 $\pm$ 2,9, etik kodlar ve teori alt boyut puan ortalaması 11,8 $\pm$ 2,8 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları

Özellikler	ÖHYPTÖ Toplam Puanı ortalama±SS	P değeri
Cinsiyet Kadın Erkek	109±19,8 98,9±19,7	0,001
İkamet ettiği yer Ev Yurt	108,3±20,4 105,4±19,8	0,22
Akademik başarı (özdeğerlendirme) Başarılı (a) Orta düzey (b) Başarısız (c)	113,2±18,1 104,7±19,8 89,7±23,9	<0,001
Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme Evet Hayır	109,6±18,9 100,2±21,6	<0,001
Bilimsel etkinliklere katılım Katıldım Katılmadım	113,4±17,2 98,2±20,5	<0,001
Bilimsel çalışmada yer alma Yer aldım Yer almadım	115,4±17,5 100,7±19,2	<0,001
Öğrenci kulübü üyeliği Üye Üye değil	111±18,5 103,7±20,8	0,002
Mesleki dernek üyeliği Üye Üye değil	111±18,2 105±20,8	0,017

*Farklılık: Bonferroni test
a-b= ,001 b-c=,014 a-c =0,00

Tablo 4.3.'de hemşirelik son sınıf öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre ÖHYPTÖ toplam puan ortalamaları verilmiştir. ÖHYPTÖ toplam puanı ortalaması kadınlarda erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p=0,001$). Öğrencilerin ikamet ettikleri yer ile ÖHYPTÖ toplam puan ortalaması arasında istatistiksel anlamlılık bulunmamaktadır ($p=0,22$). Akademik başarı açısından ÖHYPTÖ toplam puan ortalamalarında başarılı- orta düzey ,001 başarılı-başarısız ,000 ve başarısız -orta düzey ,014 arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Yapılan istatistiksel karşılaştırmalarda hemşirelik mesleğini kendi isteği ile seçen ($p<0,001$), bilimsel etkinliklere katılan ($p<0,001$), bilimsel araştırmalarda yer

alan ($p<0,001$), öğrenci kulübüne üye olan ($p=0,002$) ve mesleki derneklere üye olan ($p=0,017$) öğrencilerde ÖHYPTÖ toplam puan ortalamasının istatistiksel olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.4. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

RİDKOÖ	Min	Max	Ortalama±ss
Kişisel kontrol	18	90	50,1±14,9
Şansa inanma	11	48	29,2±6,3
Çabalamanın anlamsızlığı	10	50	20,7±7,6
Kadercilik	3	15	8,1±2,5
Adil olmayan dünya inancı	5	25	11±4,3
Toplam	47	168	119,1±25,4

Tablo 4.4.'te hemşirelik son sınıf öğrencilerinin RİDKOÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları verilmiştir. Öğrencilerin RİDKOÖ toplam puan ortalaması 119,1±25,4'tür. Kişisel kontrol alt boyut puan ortalaması 50,1±14,9, şansa inanma alt boyut puan ortalaması 29,2±6,3, çabalamanın anlamsızlığı alt boyut puan ortalaması 20,7±7,6, kadercilik alt boyut puan ortalaması 8,1±2,5, adil olmayan dünya inancı alt boyut puan ortalaması 11±4,3 olarak bulunmuştur.

Tablo 4.5. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları

Özellikler	RİDKOÖ Toplam Puanı, ortalama±SS	P değeri
Cinsiyet Kadın Erkek	117±25,6 127,3±22,7	0,005
İkamet ettiği yer Ev Yurt	123,3±22,2 114,7±27,8	0,004
Akademik başarı (özdeğerlendirme) Başarılı (a) Orta düzey (b) Başarısız (c)	115±29 120,4±23 132,8±19,5	0,023
Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme Evet Hayır	118,4±25 121±26,4	0,417
Bilimsel etkinliklere katılım Katıldım Katılmadım	112,8±25,4 127,5±23	<0,001
Bilimsel çalışmada yer alma Yer aldım Yer almadım	112,5±26,5 123,8±23,4	<0,001
Öğrenci kulübü üyeliği Üye Üye değil	112,7±27 124±23	<0,001
Mesleki dernek üyeliği Üye Üye değil	121,2±25 118±25,5	0,354

Farklılık: Bonferroni test
a-b=,253 b-c=,033 a-c=,203

Tablo 4.5’de RİDKOÖ toplam puan ortalaması kadınların erkeklere ($p=0,005$) göre ve yurttan ikamet edenlerin evde ikamet edenlere ($p=0,004$) göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha düşüktür. Kadınlar erkeklere göre ve yurttan ikamet edenler evde ikamet edenlere göre daha iç kontrol eğilimlidir. Akademik başarı açısından başarılı öğrencilerin RİDKOÖ toplam puan ortalaması başarılı öğrencilerin başarısız öğrencilere göre ,033 istatistiksel olarak daha düşüktür. Başarılı öğrenciler daha iç kontrol eğilimlidir. Akademik başarı Bilimsel etkinliklere katılan ($p<0,001$), bilimsel araştırmalarda yer alan ($p<0,001$) ve öğrenci kulübüne üye olan ($p<0,001$) öğrencilerde RİDKOÖ toplam puan ortalamasının daha düşük olduğu yani iç kontrol odağı eğiliminde oldukları görülmüştür. Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme ve

mesleki dernek üyeliği RIDKOÖ puan ortalamalarında istatistiksel olarak fark yaratmamıştır ($p<0,001$).

Tablo 4.6. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Özduyarlık Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

Özduyarlık Ölçeği	Min	Max	Ortalama$\pm$ss
Öz-sevecenlik	5	25	16 $\pm$ 3,6
Öz-yargılama	6	25	16,7 $\pm$ 4,4
Paylaşımların bilincinde olma	6	20	12,3 $\pm$ 3
İzolasyon	4	20	13 $\pm$ 3,4
Bilinçlilik	4	20	13,1 $\pm$ 3
Aşırı özdeşleşme	4	20	13 $\pm$ 3,4
Toplam	39	129	84,3$\pm$13,6

Tablo 4.6`da hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Özduyarlık Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları verilmiştir. Öğrencilerin Özduyarlık Ölçeği alt boyut puan ortalamaları; Öz Sevecenlik alt boyutu için 16 $\pm$ 3,6, Öz-Yargılama alt boyutu için 16,7 $\pm$ 4,4 Paylaşımların Bilincinde Olma alt boyutu için 12,3 $\pm$ 3, İzolasyon alt boyutu için 13 $\pm$ 3,4; Bilinçlilik alt boyutu için 13,1 $\pm$ 3; Aşırı Özdeşleşme alt boyutupuanı 13 $\pm$ 3,4 olduğu görülmüştür. Özduyarlık Ölçeği toplam puan ortalamasının 84,3 $\pm$ 13,6 olduğu bulunmuştur.

Tablo 4.7. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Özduyarlık Ölçeği Toplam Puan Ortalamaları

Özellikler	Özduyarlık Ölçeği toplam puanı, ortalama±SS	P değeri
Cinsiyet		
Kadın	85±14,4	0,047
Erkek	81±9,7	
İkamet ettiği yer		
Ev	84,4±13,5	0,831
Yurt	84±13,8	
Akademik başarı (özdeğerlendirme)		
Başarılı (a)	87,7±16,1	0,006
Orta düzey (b)	82,4±12	
Başarısız (c)	82,6±7,8	
Hemşirelik mesleğini isteyerek seçme		
Evet	85,5±13,5	0,014
Hayır	81,2±13,5	
Bilimsel etkinliklere katılım		
Katıldım	86,8±15,4	<0,001
Katılmadım	81±10	
Bilimsel çalışmada yer alma		
Yer aldım	88±13,8	<0,001
Yer almadım	81,6±12,9	
Öğrenci kulübü üyeliği		
Üye	87±13,2	0,002
Üye değil	82±13,7	
Mesleki dernek üyeliği		
Üye	83,5±13,8	0,551
Üye değil	84,6±13,6	

Farklılık: Bonferroni test
a-b=,005 a-c=,533 b-c=1,00

Tablo 4.7’de hemşirelik son sınıf öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre Özduyarlık Ölçeği toplam puan ortalamaları verilmiştir. Öğrencilerin Özduyarlık Ölçeği toplam puanı ortalaması kadınlarda erkeklere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir ($p=0,047$). Başarılı öğrencilerin Özduyarlık Ölçeği toplam puan ortalaması orta düzey öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksektir ($P=0,005$). Hemşirelik mesleğini kendi isteği ile seçen ($p=0,014$), bilimsel etkinliklere katılan ($p<0,001$), bilimsel araştırmalarda yer alan ($p<0,001$) ve öğrenci kulübüne üye olan ($p=0,002$) öğrencilerde Özduyarlık Ölçeği toplam puan ortalamasının istatistiksel olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin ikamet ettikleri yer ve mesleki

dernek üyeliği Özduyarlık Ölçeği toplam puan ortalaması açısından istatistiksel olarak fark yaratmamıştır ($p=0,837$).

4.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odağı, Profesyonel Tutum ve Özduyarlık Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

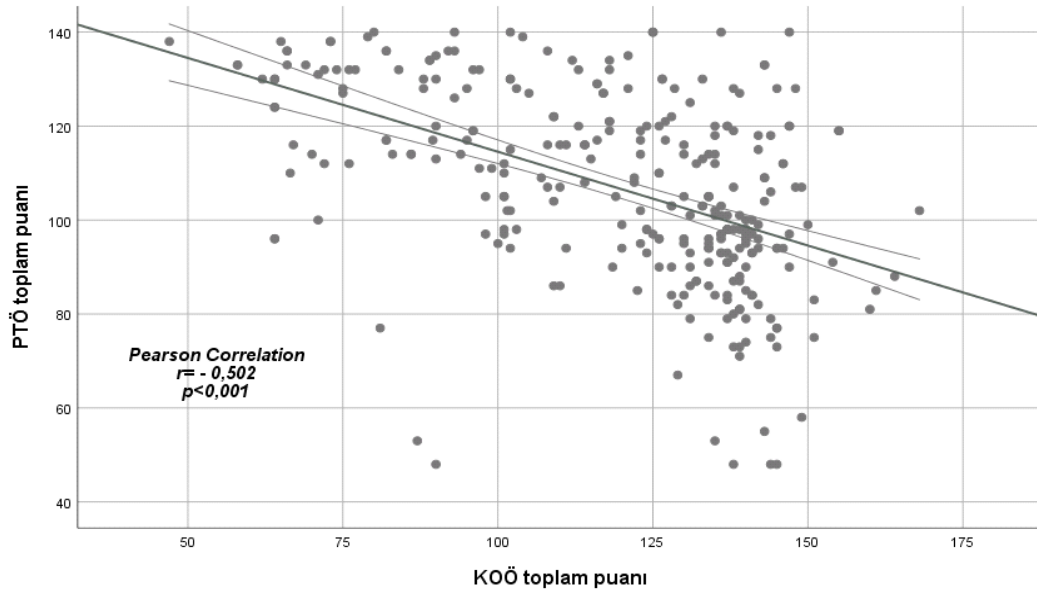
Tablo 4.8. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerin Kontrol Odağı Ölçeği, Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ve Özduyarlık Ölçeği Toplam puanlarının korelasyon analizi ($n=295$)

			1	2	3
1	Kontrol Odağı Ölçeği	r			
		p			
2	Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği	r	-,502**		
		p	0,000		
3	Özduyarlık Ölçeği	r	-,506**	,393**	
		p	0,000	0,000	

*r: Pearson Korelasyon Katsayısı ** $p<0,01$, * $p<0,05$*

Tablo 4.8 de hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Kontrol Odağı Ölçeği, Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ve Özduyarlık Ölçeği Toplam puanlarının korelasyon analizi verilmiştir. Kontrol Odağı Ölçeği'nin Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ($r= -,502$, $p<0,01$) ve Özduyarlık Ölçeği ($r= -,506$, $p<0,01$) ile negatif orta kuvvette ilişkisi bulunmaktadır. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği'nin Özduyarlık Ölçeği ile pozitif ilişkisi bulunmaktadır ($r= ,393$, $p<0,01$).

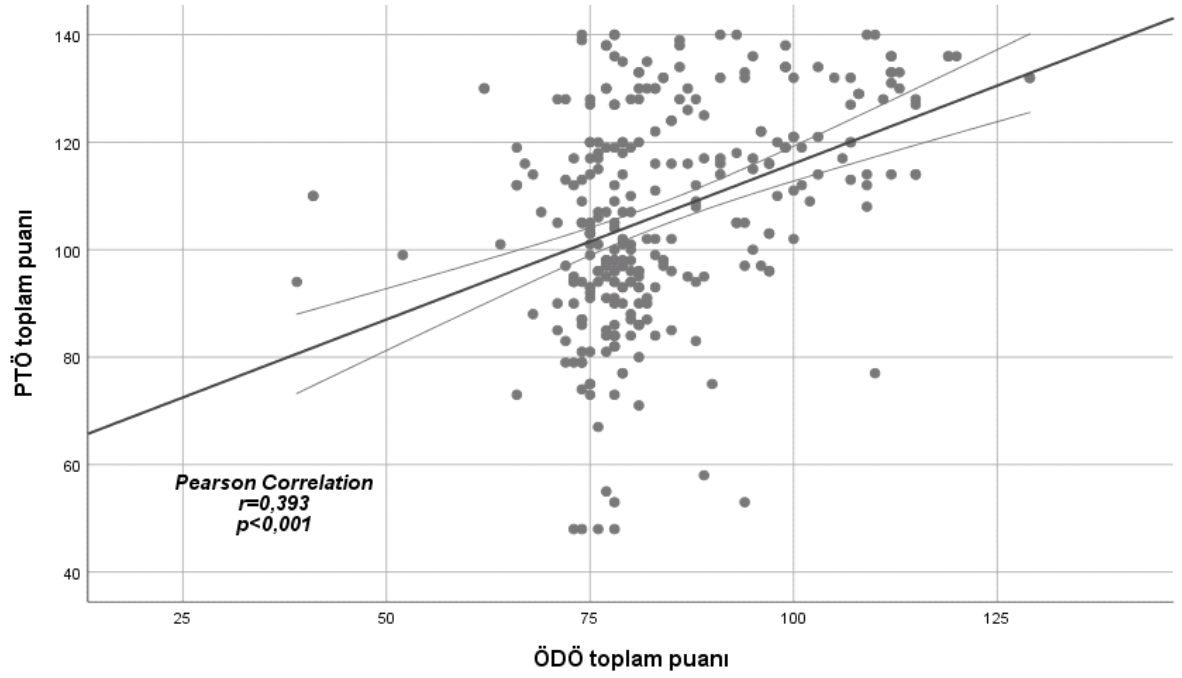
4.3.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları ile Kontrol Odakları Arasındaki İlişki

Şekil 4.1. Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği ve Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Arasındaki İlişki

Şekil 4.1. de RIDKOÖ ile ÖHYPTÖ arasındaki ilişki verilmiştir. RIDKOÖ ile ÖHYPTÖ arasındaki ilişki incelendiğinde iki ölçek arasında istatistiksel olarak yüksek anlamlılık düzeyinde negatif yönlü korelasyon olduğu bulunmuştur (Şekil 4.1). Lineer regresyon analizinde RIDKOÖ toplam puanında artışın ÖHYPTÖ toplam puanında azalmaya neden olduğu gösterilmektedir [$B = -0,399$ (95% CI: -0,478; -0,320), $p < 0,001$].

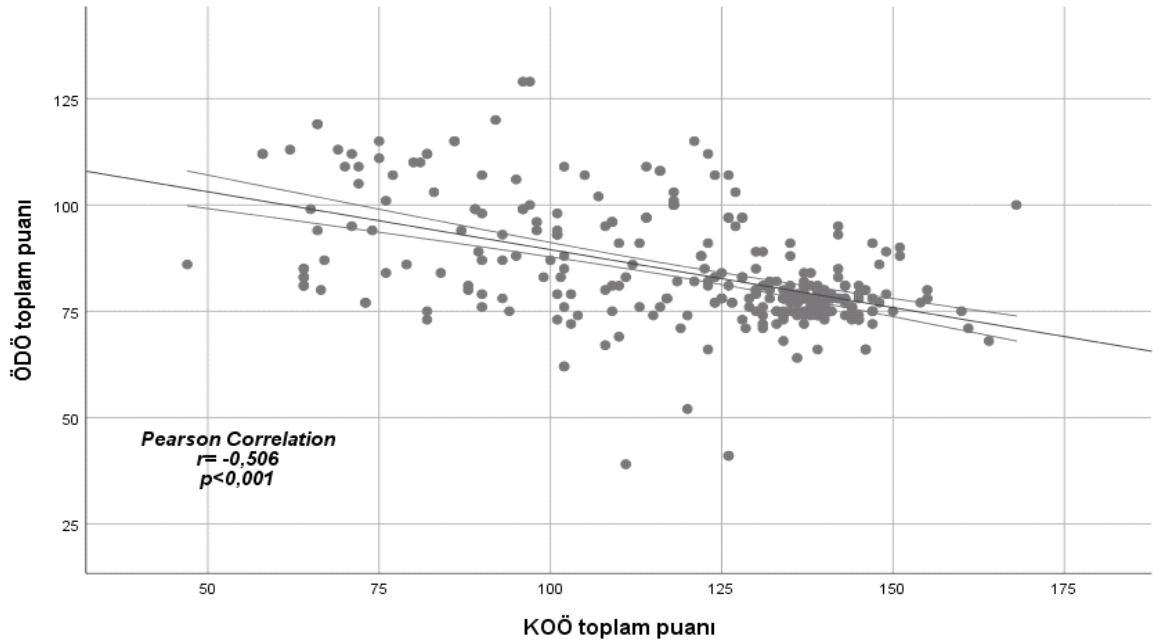
4.3.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları ile Özduyarlılıkları Arasındaki İlişki

Şekil 4.2. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği be Özduyarlık Ölçeği Arasındaki İlişki

Şekil 4.2. de hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumları ve özduyarlılıkları arasındaki ilişki verilmiştir. Özduyarlık ölçeği ile ÖHYPTÖ arasında yüksek anlamlılık düzeyinde pozitif kolerasyon olduğu saptandı (Şekil 4.2). Lineer regresyon analizi özduyarlıkta artışın profesyonel tutum artışı için anlamlı bir etken olduğunu ortaya koydu [$B= 0,580$ (95% CI: 0,424; 0,736), $p<0,001$].

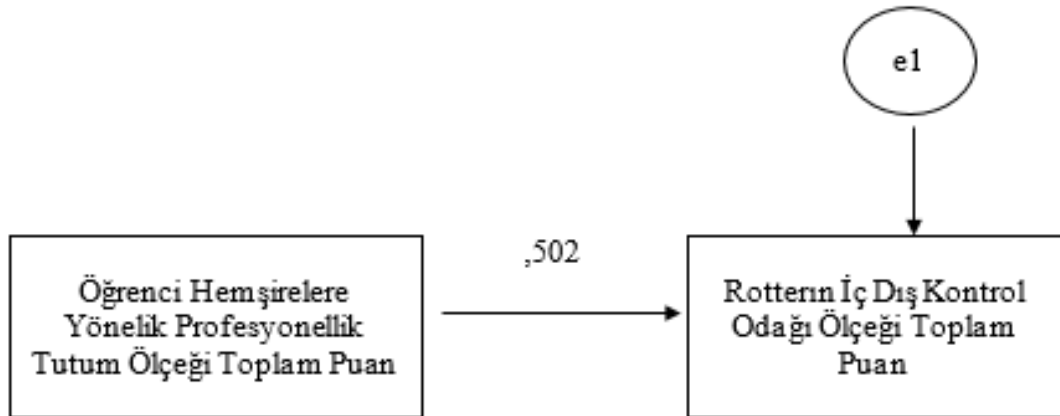
4.3.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odakları ile Özduyarlılıkları Arasında İlişki

Şekil 4.3. Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği ve Özduyarlık Ölçeği Arasındaki İlişki

Şekil 4.3.'de RIDKOÖ ve Özduyarlık Ölçekleri arasındaki ilişki verilmiştir. RIDKOÖ ve ÖÖ arasında ilişki incelendiğinde iki ölçek arasında istatistiksel olarak yüksek anlamlılık düzeyinde negatif yönlü kolerasyon olduğu saptandı (Şekil 4.3). Lineer regresyon analizinde RIDKOÖ toplam puanında artışın Özduyarlık Ölçeği toplam puanında azalma için anlamlı etken olduğu gösterilmiştir [$B = -0,272$ (95% CI: $-0,326; -0,219$), $p < 0,001$].

4.3.4. Ölçekler Arası Nedensellik İlişkisi

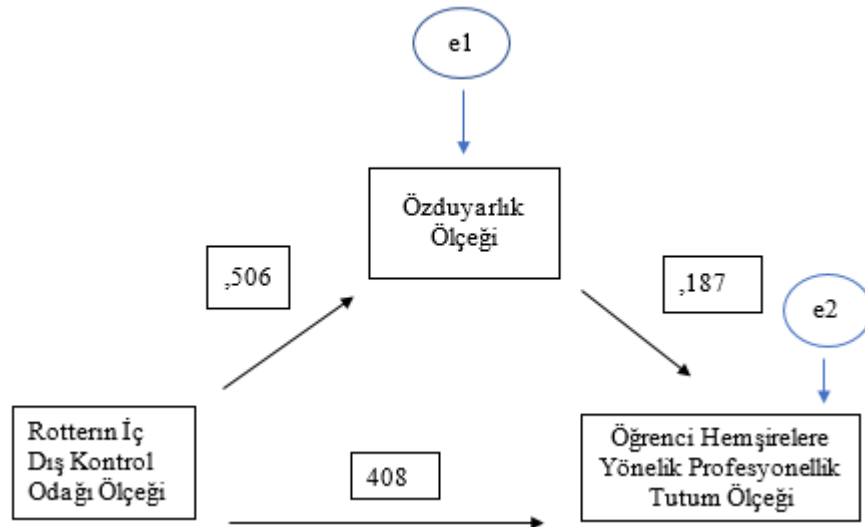
Şekil 4.4. Yapısal Eşitlik Modellemesi Path analizi – Rotter’ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği ve Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Arasında Direkt İlişki

Şekil 4.4. de yapısal eşitlik modellemesi Path analizi- RIDKOÖ ve ÖHYPTÖ arasındaki direkt ilişki verilmiştir. Ölçekler arasındaki nedensellik ilişkileri yapısal eşitlik modellemesi yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan Path analiz modelinde ÖHYPTÖ endojen değişken, RIDKOÖ ekzojen değişken olarak alınarak dış kontrol odağı inancının profesyonel tutum için negatif risk faktörü olduğu gösterildi. Analiz sonucunda standardize regresyon katsayısı – 0,502 ($p < 0,001$) bulunmuştur (Şekil 4.4).

4.4. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları İle Kontrol Odaklar Arasındaki İlişkide Öz Duyarlılığın Aracı Rolüne İlişkin Bulgular

Tablo 4.9. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutum ile Kontrol Odakları Arasındaki İlişkide Öz Duyarlılığın Aracı Rolüne Dair Parametreler

Parametreler	RIDKOÖ		Özduyarlık Ölçeği		ÖHYPTÖ	
	Rho	P değeri	Rho	P değeri	Rho	P değeri
RIDKOÖ	-		-0.506	<0.001	-0.502	<0.001
Özduyarlık Ölçeği	-		-		0.393	<0.001

Şekil 4.5. Yapısal Eşitlik Modellemesi Path analizi – Rotter’ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği ve Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonel Tutum Ölçeği Arasındaki İlişkide Özduyarlık Ölçeği’nin Aracı Rolü

Şekil 4.5. de yapısal eşitlik modellemesi Path analizi RIDKOÖ ve ÖHYPTÖ arasındaki ilişkide Özduyarlık Ölçeği’nin aracı rolü verilmiştir. RIDKOÖ, Özduyarlık Ölçeği ve ÖHYPTÖ’nden oluşan Path analizi modelinde dış kontrol odağının özduyarlık ve profesyonel tutum için negatif etken olduğu saptanırken, özduyarlık ile profesyonel tutum arasında anlamlı pozitif kolerasyon olduğu bulunmuştur (Şekil 4.5). Bağımsız değişkenden bağımlı değişkene direkt bir etki olmadığında bir aracı etki olamayacağından öncelikle aracı değişken modele dahil edilmeden direkt etki incelenmiştir. Buna göre profesyonel tutumun kontrol odağı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir etkisinin olduğu görülmüştür. Yapısal eşitlik modellemesi Bootstrap tahmin yönteminde kontrol odağının profesyonel tutum üzerinde standardize indirekt etki katsayısı -0,094 (95% CI: - 0,135; -0,05, p=0,013) olarak saptanmıştır. Bağımsız değişkenden bağımlı değişkene giden direkt etki istatistiksel olarak anlamlı olduğundan bu etkiye aracılık edebilecek bir değişken incelemesi yapılabileceği değerlendirilmiş ve modele aracı değişken olan özduyarlık eklenmiştir. Aracı değişken eklendikten sonraki sonuçlar incelendiğinde profesyonel tutumun kontrol odağı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir etkisinin olduğu görülmüştür (St. $\beta=0,144$). Profesyonel tutumun özduyarlık üzerinde istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir etkisinin olduğu görülmüştür (St. $\beta=0,596$). Özduyarlığın

kontrol odağı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir etkisinin olduğu görülmüştür (St. $\beta=0,343$). Sonuçlar incelendiğinde aracı değişken modele dahil edilmeden önce profesyonel tutumun kontrol odağı üzerindeki etkisinin 0,502 düzeyinde ve p değeri $<0,001$ olduğu ancak aracı değişken modele dahil edildiğinde bu etkinin 0,187 düzeyine düştüğü ve p değerinin ise 0,001 civarına yükseldiği görülmüştür. Sonuç olarak aracı değişken modele eklendiğinde profesyonel tutumun kontrol odağı üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmış ve etkinin bir kısmının aracı değişken üzerinden aktığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle profesyonel tutumun kontrol odağı üzerindeki etkisine özduyarlılığın *kısmi* aracılık ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde “Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Özduyarlılığın Aracı Rolü” başlıklı araştırmadan elde edilen bulguların tartışması aşağıdaki başlıklar altında yapılacaktır.

- 5.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı ve Özduyarlılık Puanlarına Yönelik Bulguların Tartışılması
- 5.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı, ve Özduyarlılık Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması
- 5.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları ile Kontrol Odakları Arasındaki İlişkide Özduyarlılığın Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması

5.1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı ve Özduyarlılık Puanlarına Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonel Tutum Ölçeği’nden aldıkları puan ortalamaları yüksek bulunmuştur (Tablo 4.2). Literatürde çalışma sonuçlarımız ile benzer olarak hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumlarının yüksek olduğu çalışmalar yer almaktadır (113). Bu sonuçların yanı sıra çalışmamızdan farklı olarak hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumlarının orta düzeyde (50) veya düşük düzeyde (203,165) olduğu görülmüştür. Bu çalışma sonuçlarının farklılıklarının sebebi eğitimde standartlaşmanın olmamasıyla bağdaştırılabilir. Hemşirelikte profesyonelleşme eğitimle başlar. Hemşirelik öğrencilerinin gelecekte profesyonel birer meslek üyesi olarak mesleğini ve mesleğinin gerekliliklerini etkin bir şekilde ortaya koyabilmeleri için eğitimde standartizasyonun sağlanması önerilmektedir (136). Ancak literatüre bakıldığında yakın geçmişte yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumlarının geçmiş yıllara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu gelişmeyi hemşirelik eğitiminde artan akreditasyon çalışmalarının olumlu etkisi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonel Tutum Ölçeği alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde ise araştırmamızda, “Bilimsel bilgi yükünün artırılmasına katkıda bulunma puanı’ alt boyutu diğer alt boyutlara göre daha yüksek puan ortalamasıyla, “Komitelerde Çalışma Puanı” alt boyutu ise diğer alt boyutlara göre daha düşük puan ortalamasına sahip alt boyuttur (Tablo 4.2). Bununla birlikte öğrencilerin tüm alt boyut puan ortalamaları yüksektir. Bulgularımızla benzerlik gösteren çalışmalarla birlikte (26,140) çalışma sonuçlarımızdan farklı olarak profesyonel tutum alt boyutlarının orta düzeyde (5,172) olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar mevcuttur. Öğrencilerin hem özel yaşamı hem mesleki yaşantısında daha mutlu ve başarılı olması mesleklerini benimsemelerine, içselleştirmelerine, mesleki bilgi ve becerilerinin mesleki profesyonelliğinin gelişmesine ve profesyonel tutuma olumlu katkı sağlamaktadır.

Hemşirelik son sınıf öğrencilerin “İşbirliği” ve “Mesleki Örgütlere Katılma ve Mesleki Gelişim” puan ortalamalarının orta düzeyde olmaması bu öğrencilerin profesyonel meslek yaşamlarına başlamadıkları için ekiple birlikte çalışma ve derneklerle ve örgütlenmeyle ilgili bilgi yetersizliği veya bunun önemini benimseyememeleriyle açıklanabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre profesyonel tutumları incelendiğinde kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre profesyonel tutumları yüksek bulunmuştur (Tablo 4.3). Literatürde de çalışmamıza benzer şekilde kız öğrencilerin (80,165,112), profesyonel tutumlarının erkek öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyetler arası bu farklılık; toplumun hemşirelik mesleği algısının bir yansıması olarak düşünülebilir. Bu farklılık hemşirelik mesleğinin kadına yakıştırılmış olması, erkek hemşirelerin mesleğe yakın zamanda başlamış olması nedeniyle oluşabileceği ve erkeklerin kendilerini henüz tam olarak profesyonellik konusunda iyi hissetmedikleri şeklinde yorumlanabilir (29). Öğrencilerin hem özel yaşamı hem mesleki yaşantısında daha mutlu ve başarılı olması mesleklerini benimsemelerine, içselleştirmelerine, mesleki bilgi ve becerilerinin mesleki profesyonelliğinin gelişmesine ve profesyonel tutuma olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin hemşirelik bölümünü isteyerek seçme durumu ile profesyonel tutum puanları arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). Hemşirelik bölümünü

isteyerek tercih eden öğrencilerin profesyonel tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum öğrencilerin kendi istedikleri yerde bulunmaları mesleğe ait davranışları sergilemeleri konusunda bir öncül olarak görülebileceğine işaret edebileceği düşünülmektedir.

Bilimsel etkinliklere katılan, bilimsel araştırmalarda yer alan, öğrenci kulüplerine ve mesleki örgütlere üye olan öğrencilerin profesyonel tutumları yüksek bulunmuştur. Profesyonel tutumu artıran faktörlerden birisi de mesleki örgütlere üye olmaktır (166). Mesleki örgütlere üye olma uzun yıllardır profesyonellik kazanma çabası sürdüren hemşirelik mesleği için oldukça önemli bir olgudur. Ülkemizde 1933 yılında Türk Hemşireler Derneğinin kurulmasıyla profesyonellik için önemli bir adım atılmıştır. Çalışmamız bulguları incelendiğinde mesleki örgüte üye olma durumu ile profesyonellik tutum arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Mesleki örgütlere üye olan öğrencilerin profesyonel tutumları yüksek olmasına karşın çalışmamızda öğrencilerin mesleki örgütlere katılımlarının düşük olduğu görülmüştür. Bulgularımızı destekler nitelikte hemşirelik öğrencilerinin mesleki örgütlere üye olma oranının düşük olduğu çalışmalar mevcuttur (30,32). Öğrencilerin profesyonel tutum kazanmalarında mesleki örgütlere katılım oranlarının artırılması önerilebilir. Bu doğrultuda öğrencilerin hemşirelik eğitimlerinin ilk yıllarından başlayarak dernekler hakkında bilgilendirilmeleri ve mesleki örgütlerde görev almalarının sağlanması için desteklenmesi önemli görülmektedir.

Çalışmamızdaki bir başka değişken olan kontrol odağı kavramı, hemşirelik öğrencilerinin profesyonel ve güçlü (1), sorumluluk bilinci yüksek, öğrenme süreçlerine aktif katılan (41) öğrenciler yetiştirilmesi açısından önemlidir. Çalışmamızdaki öğrencilerin kontrol odağı ortalama puanı düşük/iç kontrol eğilimli bulunurken kadercilik boyutu puanı en düşük kişisel kontrol puanı ise en yüksek bulunmuştur (Tablo 4.4). Öğrencilerin iç kontrol eğiliminde olduğu sonucunda varılmıştır. Çalışmamızın bulgularına benzer olarak, hemşirelik öğrencileri ile yapılmış ulusal (41,14,182) ve uluslararası (57,144) çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin iç kontrol odak eğilimli olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin iç kontrol odağı eğiliminde olması mezun konumunda olan bu öğrencilerin mesleki yaşamlarında profesyonel tutum sergileyebileceklerini belirtmesi açısından pozitif bir sonuçtur.

Bu araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinden kadınlar erkeklere göre daha iç kontrol eğilimlidir (Tablo 4.5.) Literatürde çalışmamızla benzer şekilde kadın hemşirelik öğrencilerinin erkek hemşirelik öğrencilere göre kontrol odaklarının yüksek olduğu çalışmalar mevcuttur (41,167,168). Kontrol odağı kavramının cinsiyete göre farklılık göstermesinin kültürel sebepleri olduğu düşünülebilir. Çünkü kontrol odağı kavramı; kişinin başına gelen olayları neye bağladıkları; kontrolün kimde olduğuna dair inançlarını içerir (26,40). Farklı ülkeler ve kültürde kontrol odağı ve cinsiyet ilişkisine bakılmış; farklı sonuçlar bulunmuştur. Kuzey ülkelerdeki (151) kadın öğrencilerin daha fazla iç kontrol odağı yönelimli olduğu; İspanyada (139) kadın öğrencilerin dış kontrol eğilimli olduğu Amerikada (170) da her iki cinsiyet arasında fark bulunmaması ile açıklanabilir. Çalışmamızda yurttan kalan öğrenciler evde kalan öğrencilere göre daha iç kontrol eğilimlidir. Çalışma sonucumuzla farklı olarak kaldıkları yerin kontrol odaklarıyla ilişkili olmadığı çalışmalar mevcuttur (171,172). Bilimsel etkinliklere katılan, bilimsel araştırmalarda yer alan ve öğrenci kulübüne üye olan öğrencilerin iç kontrol odağı eğilimli olduğu görülmüştür. Bu durumlarda öğrencilerin kendilerinin gelişiminde sorumluluk almaları ile ilişkilendirilebilir. Literatürde iç kontrol eğilimli öğrencilerin öğrenmelerinde sorumluluk aldıkları belirtilmektedir (26,40,65).

Çalışmamızın aracı değişkeni olan özduyarlık ise; hemşirelik öğrencileri meslekleri gereği bir ekiple, hastalarla, hasta yakınlarıyla sürekli olarak temas kuracakları için oldukça önemli bir kavramdır (71). Çalışmamızda hemşirelik son sınıf öğrencilerinin özduyarlıkları ortanın üstü bulunmuştur (Tablo 4.6). Ulusal literatüre bakıldığında toplam özduyarlık puan ortalamaları orta düzeyde olan çalışmalar (15,23,126) da mevcuttur. Uluslararası çalışmalarda da özduyarlık puan ortalaması yüksek (175,176) ve orta (130) düzeyde olan çalışmalar da mevcuttur. Öz duyarlılığa sahip olan bireyler olumsuz deneyimler yaşamamak için çabalarlar (175). Bu nedenle öz duyarlığı yüksek olan hemşirelerin meslek yaşamlarında olumlu deneyimlerle sunulan hizmetin kalitesini yükseltebilecekleri söylenebilir.

Özduyarlığın psikolojik iyilik hali ile pozitif ilişkili puan ortalamalarının yüksek ve orta düzeyde olması Özduyarlık Ölçeği alt boyutlarından en yüksek puan öz yargılama iken en düşük puan paylaşımlarının bilincinde olma boyutudur (Tablo 4.6). Diğer alt boyutlardan aşırı özdeşleşme ve izolasyonun olmaması hemşirelik

mesleği açısından önemli boyutlar olup, diğer alt boyutlara göre daha düşük olması olumlu olarak değerlendirilebilir. Bilinçlilik, bireyin olumsuz, sıkıntılı, üzücü duygularını kabul ederken bu duyguların bireyi olumsuz etkilmesine izin vermeyen bir farkındalık durumudur (123). Çalışmamıza benzer şekilde bilinçlilik alt boyut puanı ortalamasının üstünde olan (126) ve puan ortalaması düşük (23) olan çalışmalar mevcuttur. Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin bilinçlilik alt boyutunun ortalamadan yüksek olmasının öğrencilerin duygularının farkında olmaları; ekiple ve hastalarla daha dengeli ilişkiler kurmayı sağlayacağı için meslek hayatlarına pozitif etki edebileceği düşünülmektedir.

Tanıtıcı özelliklere göre öğrencilerin özduyarlıkları incelendiğinde; kadın öğrencilerin özduyarlıklarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmamızın bulgularından farklı olarak Bulduk ve Ardıç (2015), İkiz ve Totan (2012) ve Nazik ve Arslan (2011); Yang, Zhang, Kou (2016) çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin cinsiyetleri ile özduyarlık düzeyleri arasında fark bulunmamıştır (173,174,175,176). Neff ve Vonk. (2009) ve Neff (2003a)'ın öğrencilerle yaptıkları çalışmada kadın öğrencilerin özduyarlık düzeyleri erkeklere göre daha düşük bulunmuştur (45,177). Neff kadınların kendilerine acı veren olumsuz duygulardan izole ettiklerini, olumsuz duyguları benimsemeye daha yatkın olduklarını ileri sürmüştür (141). Hemşirelik mesleğini kendi isteği ile seçen, bilimsel etkinliklere katılan, bilimsel araştırmalarda yer alan ve öğrenci kulübüne üye olan öğrencilerin özduyarlıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde çalışmamızın sorularından olan öğrencilerin bilimsel etkinliklere ve çalışmalara katılma durumu, ikamet ettikleri yer, mesleki dernek üyeliği ile ilgili çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak şu söylenebilir, araştırmalara ve bilimsel etkinliklere katılım, öğrenci klüplerine katılım kişinin kendini tanıdığı, ihtiyaçlarının farkında olduğu ve ihtiyaçlarını gidermek için harekete geçmesi şeklinde yorumlanabilir. Bu açıdan bakıldığında bu öğrencilerin özduyarlıklarının yüksek olması beklendik bir durum olarak değerlendirilebilir.

5.2. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutum, Kontrol Odağı ve Özduyarlık Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulguların Tartışılması

Hemşirelik öğrencilerinin mesleki hayatlarında profesyonel birer hemşire olarak başlamaları için gerekli planlamaların yapılması (47) ve yeni mezun hemşirelerin mesleğe geçişini kolaylaştırmak iç kontrol odağı eğilimini (1) ve özduyarlıklarını artırmaya (23) yönelik destek programları ve etkinlikler önerilmektedir. Çalışmada öğrencilerin profesyonel tutumlarıyla kontrol odakları arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.8). Öğrencilerin kontrol odağı puanlarının düşmesi daha fazla iç kontrol odağı eğilimi gösterdikleri anlamına gelmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin profesyonel tutum düzeyleri ile kontrol odakları arasındaki ilişkide kontrol odağı puanı düşerken profesyonel tutumlarının arttığı sonucuna varılmıştır (Tablo 4.8). Literatürden yola çıkarak iç kontrol odağı eğiliminde olan öğrencilerin öğrenme ve algılama düzeylerinin yüksek (41), problem çözme becerilerinin yüksek (11) ve sorumluluk duygusunun daha fazla olduğu (42) görülmüştür. Bu çalışmalarla birlikte çalışmamızdaki öğrencilerin iç kontrol eğilimli olması mesleki profesyonelliklerini olumlu etkileyebileceği ile ilişkilendirilebilir.

Covid-19 pandemisi ile birlikte eğitimin yüz yüze yerine çevrimiçi verilmesi; hemşirelik öğrencileri ve eğitimcileri için yeni; alışık olmadıkları bir durum olması nedeniyle pek çok zorlukla karşılaşmışlardır (4,95). Hemşirelik mesleğinin teorik ve uygulamalı bir disiplin oluşu ve eğitimin yüz yüze verilmemesi, uzaktan eğitim alt yapısındaki sorunlar, öğrencilerin imkân kısıtlılığı gibi sorunlar nedeniyle öğrencilerin aldıkları eğitim olumsuz etkilenmiştir (108,156). Bu sebeple öğrencilerin profesyonel tutumlarının etkileneceğini düşünülerek öğrencilere Covid 19 pandemisinin mesleki gelişimlerine etkisi sorulmuştur. Öğrencilere yönelttiğimiz Covid-19 pandemisi sebebiyle derslerin bir bölümünü online almanın mesleki gelişime etkisi sorusuna verdikleri yanıtın büyük çoğunlukla olumsuz olması (Tablo 4.1) mezun olduktan sonra profesyonel hayatlarına yönelik korku, endişe ve anksiyete yaşadıkları ile ilişkilendirilebilir. Bununla ilgili çalışmalar da bu durumu destekler niteliktedir (36,115,178).

Çalışmamızda profesyonel tutum ile özduyarlık arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğu ortaya konulmuştur. Özduyarlıkta artışın profesyonel tutum artışı için anlamlı bir etken olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.2). Çalışmamızı destekler nitelikte spesifik bir çalışma olmamasıyla birlikte hemşirelerin özduyarlıklarının akademik başarılarına (179), algılanan strese (17,76,125), öz yeterlik ve problem çözme becerisine (102) olumlu yönde etki ettiği çalışmalar mevcuttur. Bu anlamda özduyarlıkları yüksek olan hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin sorumluluk bilinci ve kendi öz farkındalıkları sayesinde mesleki rol ve sorumluluklarını yerine getirmek için profesyonelliklerini geliştiren aktivitelere katılım konusunda daha aktif olabilecekleri düşünülmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin mezun olduklarında kendi kararlarını alabilen, problem çözme becerisine sahip, sorumluluklarının bilincinde olan, etkili iletişim kurabilen, lider, gelişmeleri takip eden hemşireler olması beklenmektedir (8). Hemşirelik öğrencilerinin bu yetkinliklere sahip olmasında özduyarlık ve profesyonel tutumun ilişkili olabileceği düşünülmüştür ki araştırma bulgularımız ile desteklenmektedir. Kontrol odağıyla özduyarlık arasındaki ilişki incelendiğinde ikisi arasında negatif yönlü korelasyon olduğu saptanmıştır (Şekil 4.3). Özduyarlıkta artışın kontrol odağı yönelimi için anlamlı bir etken olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.3). Literatür incelendiğinde bu iki kavramın birbiriyle doğrudan ilişkisini inceleyen çalışmaların olmadığı görülmüştür. Literatürde iç kontrol odağına sahip olan öğrencilerin yüksek benlik saygısına sahip oldukları (180) kendilerine güven düzeylerinin yüksek olduğu (182), sorumluluk sahibi olup kendi hayatlarında kontrol sahibi oldukları (144) bulunmuştur. Bu sonuçlardan hareketle özduyarlıkları yüksek ve iç kontrol odağı eğiliminde olan hemşirelerin kendine güvenen, kontrol sahibi, benlik saygısı yüksek hemşireler olduğu söylenebilir. Bu anlamda kontrol odağı ve özduyarlık kavramları birbirlerini etkileyen ve destekleyen iki kavram olarak ele alınabilir.

5.3. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumları ile Kontrol Odakları Arasındaki İlişkide Özduyarlılığın Aracı Rolüne İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmamızda hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumun kontrol odağı düzeyi üzerine istatistiksel olarak anlamlı pozitif bir etkisi olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumlarının yüksek olması daha fazla iç kontrol odağı eğilimi göstermelerine neden olabileceği düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumlarının yüksek olmasının, mesleki rol ve sorumluluklarını yerine getirmek için araştırmalara katılacağı, mesleki derneklere üye olacağı, etik hareket edeceği, özerk olmak için çaba sarf edeceği, komitelerde çalışmak için gönüllü olacağı, meslektaşları ve hasta ve yakınları ile iş birliği içinde çalışacağı anlamına gelmektedir (38). Bu davranışlar iç kontrol eğilimli bireyin özellikleri ile örtüştüğü görülmektedir (117) . Bu sonuca göre hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumları yüksek olması iç kontrol odağı eğiliminde davranışlar göstermelerinde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Aracı değişken eklendikten sonraki sonuçlar incelendiğinde profesyonel tutumun kontrol odağı üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı pozitif olduğu görülmüştür (Tablo 4.9). Sonuç olarak bu çalışma profesyonel tutumun, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kontrol odakları üzerinde başka bir faktör olmadan doğrudan etkilediğini göstermektedir. Kısacası profesyonel tutum ile kontrol odağı arasında ilişki vardır.

Çalışmamızda bağımsız değişken olan profesyonel tutum ve bağımlı değişken olan kontrol odağı arasındaki ilişkide öz duyarlılığın kısmi aracı rol oynadığı bulunmuştur. Buna göre, özduyarlılık kısmi aracı olarak profesyonel tutum ve kontrol odağı ilişkisinde nedenselliği bir miktar arttırmaktadır; fakat özduyarlılık mevcut değişkenler arasındaki ilişkinin tümünü açıklayamadığı için tam aracı rolünde bulunmamıştır (Tablo 4.9). Bu sonuç profesyonel tutumun hem doğrudan hem de özduyarlılık üzerinden dolaylı olarak hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kontrol odaklarını etkilediği anlamına gelmektedir. Kısacası özduyarlılık, profesyonel tutumun kontrol odağı üzerindeki etkisine aracılık ettiği anlamına gelmektedir. Özduyarlılığın

pozitif olarak algılanması, profesyonel tutumlarının daha yüksek olmasına ve bunun sonucunda öğrencilerin iç kontrol odağı eğilimlerinin artırabileceği söylenebilir.

Bu sonuca göre öz duyarlılığın, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutum ve kontrol odağı yönelimleri üzerinde önemli bir katkısı ve rolü olduğu söylenebilir. Çalışmamızın sonucuna göre eğer hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutum düzeyleri yüksek ise iç kontrol odağı eğiliminde olacaklar ve bu durum onların özduyarlıklarını geliştirecektir (Tablo 4.8). Literatür incelendiğinde hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmada özduyarlılığın, öz yeterlilik ve problem çözme becerisine (102) ve benlik saygısına (112) olumlu yönde etki ettiği belirlenmiştir. Bu çalışmalardan hareketle öz duyarlılığı yüksek olan öğrencilerin profesyonel meslek hayatlarında daha iç kontrol odaklı sorumluluklarının bilincinde; kendi kararlarını alabilen, problem çözme becerilerine sahip; etkili iletişim kurabilen hemşireler olacağı ile ilişkilendirilebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutumlarının kontrol odağı ile ilişkisinde öz duyarlılığın aracı rolünün incelendiği bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda yer verilmiştir:

1. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği puan ortalaması ($106,9 \pm 20,2$) olup, öğrencilerin profesyonel tutumları yüksek bulunmuştur (Tablo 4.2).
2. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin ÖHYPTÖ toplam puanı ortalaması cinsiyete, akademik başarıya, mesleği isteyerek seçme durumuna, bilimsel etkinliklere katılmaya, bilimsel çalışmalarda yer alma öğrenci klübü ve mesleki dernek üyeliğine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturmaktadır (Tablo 4.3).
3. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Rotter'ın İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği toplam puan ortalaması ($119,1 \pm 25,4$) olup iç kontrol odağı eğilimli olarak bulunmuştur (Tablo 4.4).
4. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin RIDKOÖ toplam puanı ortalaması cinsiyete, ikamet edilen yere, akademik başarıya, bilimsel etkinliklere katılmaya, bilimsel çalışmalarda yer alma, öğrenci klübü üyeliğine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturmaktadır (Tablo 4.5).
5. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Özduyarlık Ölçeği toplam puanı ($84,3 \pm 13,6$) olup, orta düzeyin üstü bulunmuştur (Tablo 4.6).
6. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin Özduyarlık Ölçeği toplam puan ortalaması cinsiyete, akademik başarıya, mesleği isteyerek seçme durumuna, bilimsel etkinliklere katılmaya, bilimsel çalışmalarda yer alma, öğrenci klübü üyeliğine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturmaktadır (Tablo 4.7).
7. RIDKOÖ ile ÖHYPTÖ arasında istatistiksel olarak yüksek anlamlılık düzeyinde negatif yönlü korelasyon olduğu bulunmuştur (Şekil 4.1).
8. Özduyarlık ölçeği ile ÖHYPTÖ arasında yüksek anlamlılık düzeyinde pozitif korelasyon olduğu saptandı (Şekil 4.2).

9. RİDKOÖ ve Özduyarlık Ölçeği arasında istatistiksel olarak yüksek anlamlılık düzeyinde negatif yönlü kolerasyon olduğu saptandı (Şekil 4.3).
10. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profesyonel tutum ve kontrol odağı ilişkisinde öz duyarlığın mevcut değişkenler arasındaki ilişkinin tümünü açıklayamadığı için kısmi aracı rolü olduğu bulunmuştur (Tablo 4.9).

6.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda öneriler aşağıda sunulmuştur;

1. Çalışma sonucunda profesyonellik alt boyutundan mesleki örgütlere katılım alt boyut puanının düşük olması nedeniyle öğrencilerin öğrenim hayatlarının ilk yıllarından itibaren mesleki örgütler hakkında bilgilendirilmeleri ve bu örgütlere üye olup görev almalarının desteklenmesi,
2. Öğrencilerin özduyarlıklarının geliştirilmesi yönünde etkinliklerin müfredata entegre edilmesi,
3. HUÇEP kapsamında özduyarlık, kontrol odağı ve profesyonellik içeriklerinin gözden geçirilmesi,
4. İleriki çalışmalarda öğrencilerin profesyonel tutumlarına, kontrol odağına ve özduyarlıklarına etki eden farklı değişkenlerin incelenmesi,
5. İleriki çalışmaların deneysel araştırma tasarımlarında yapılması,
6. Çalışmamızdaki kavramların hemşirelik öğrencileri için ne anlama geldiğinin ortaya çıkarılmasında niteliksel çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

1. International Council of Nurses (ICN). Guidelines on Advanced Practice Nursing 2020. [Internet] 2020. [Erişim Tarihi 05 Ocak 2022].Erişim adresi: https://www.icn.ch/system/files/documents/2020-04/ICN_APN%20Report_EN_WEB.pdf.
2. Sorucuoğlu AY, Tüfekçi FG. Çocuk hemşirelerinde mesleki profesyonel değerleri. Acibadem Univ Sağlık Bilim Derg. 2015;6(2):105-109.
3. Valizadeh L, Zamanzadeh V, Fooladi MM, Azadi A, Negarandeh R, Monadi M. The image of nursing, as perceived by Iranian male nurses. Nurs Health Sci. 2014;16(3):307-313. <http://doi.org/10.1111/nhs.12101>.
4. Church, CD. Defining competence in nursing and its relevance to quality care. J Nurses Prof Dev. 2016;32(5):E9-E14. <http://doi.org/10.1097/nnd.0000000000000289>
5. Karabulutlu, EY, Oruç FY, Turan GB. Öğrencilerin hemşirelik eğitimi sürecinde yaşadıkları stresin profesyonel benlik gelişimlerine etkisi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019;8(1):10-17.
6. Çelik, İ, Sariçam, H. The relationships between positive thinking skills, academic locus of control and grit in adolescents. Universal Journal of Educational Research. 2019;6(3):392-398. <http://doi.org/10.13189/ujer/2018.060305>
7. Miller BK, Adams D, Beck L. A behavioral inventory for professionalism in nursing. Journal of Professional Nursing. 1993;9(5):290-295.
8. Tekin A, Kaymak US. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Hemşirelikte Temel Yetkinlikler Kılavuzu [Internet]. 2021 [Erişim Tarihi 8 Ocak 2022]. Erişim adresi: <https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/Yayin/587>.
9. Coşkun, F, Yıldırım, A. Türkiye’de hemşirelikte profesyonellik hakkında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. İzmir Democracy University Health Sciences Journal. 2021;4(1):105-111. <http://doi.org/10.52538/iduhs/931637>
10. Dönmez, A. Denetim odağı: Temel araştırma alanları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 1986;19(1):260-280. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001081
11. Halabi JO, Hamdan-Monsour A. Attitudes of Jordanian nursing students towards nursing research. Journal of Research in Nursing. 2012;17(4):363-373. <https://doi.org/10.1177/17449871110379782>
12. Öner H, Koruklu N, Küçükoğlu CN. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel benlik kavramını yordayan değişkenler: Özgüven ve sosyal sorun çözme becerisi. Medical Sciences. 2019;14(4):194-204.
13. Ravani Pour, M, Vanaki Z, Afsar L, Azemian A. The standards of professionalism in nursing: The nursing instructors’ experiences. Evidence Based Care. 2014;4(1):27-40.

14. Dil S, Bulantekin Ö. Hemşirelik öğrencilerinde akademik başarı düzeyi ile aile işlevselliği ve kontrol odağı arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Journal of Psychiatric Nursing*. 2011;2(1):17-24.
15. Erikmen E, Vatan F. Hemşirelerin bireysel ve mesleki otonomilerinin incelenmesi. *J Health Nurs Manag*. 2019;2(6):141-152. <http://doi.org/10.5222/SHYD.2019.36036>
16. Baykara ZG, Çalışkan N, Öztürk D, Karadağ A. Hemşirelikte teori ve model kullanımı: Nitel bir çalışma. *Cukurova Medical Journal*. 2019;44:281-289. <https://doi.org/10.17826/cumj.562393>
17. Shojaee M, French C. The relationship between mental health components and locus of control in youth. *Psychology*. 2014;5:966-978. <https://doi.org/10.4236/psych.2014.58107>
18. Ertürk C, Özmen D. Hemşirelerin profesyonel tutumlarını yordayan değişkenlerin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2018;11(3):191-199.
19. Danacı E, Ağaçdiken Alkan S, Kavalalı Erdoğan T, Özbudak E, Masat Harbali S. Hemşirelerin profesyonel otonomi düzeylerinin kanıta dayalı hemşireliği yönelik tutumları üzerine etkisi. *Journal of Ege University Nursing Faculty*. 2023;39(1):43-54. <https://doi.org/10.53490/egehemsire.1100623>
20. Uslusoy EÇ, Gürdoğan EP, Kurt D. Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2016;7(1):29-35.
21. Tanaka M, Taketomi K, Yonemitsu Y, Kawamoto R. The current status of nursing professionalism among nursing faculty in Japan. *J Nurs Res*. 2017;25(1):7-12. <https://doi.org/10.1097/jnr.0000000000000155>.
22. Gümüş E, Uysal EK. Determining professional attitudes of nurse managers. *Journal of International Health Sciences and Management*. 2020;6(11):22-29.
23. Shohani M, Zamanzadeh V. Nurses' attitude towards professionalization and factors influencing it. *J Caring Sci*. 2017;6(4):345-357. <https://doi.org/10.15171/jcs.2017.033>
24. Nocerino R, Chiarini M, Marina M. Nurse profesional identity: Validation of the Italian version of the questionnaire nurse professional values scale-revised. *La Clinica Terapeutica*. 2020;171(2):e114-119. <http://doi.org/10.7417/CT.2020.2200>
25. Şenol F, Uğurlu Z. Farklı kuşaklardaki hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarının belirlenmesi. *Sağlık ve Toplum*. 2019;29(1):44-53. <https://doi.org/10.17049/ataunihem.615169>
26. Okuyan CB, Çağlar S, Erden Ç. Hemşirelik öğrencilerinin ekip çalışmasına yönelik tutumları, profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler: Tanımlayıcı bir çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;9(4):324-332. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.667592>
27. Bastable SB. Nurse as educator: Principles of teaching and learning for nursing practice. 5th ed. Sadbury: Jones and Bartlett Learning. 2017.

28. Yetim S, Beydağ KD. Nazilli Devlet Hastanesinde çalışan hemşirelerin mesleki otonomileri ve etkileyen faktörler. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2019;2(2):63-69. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2015.063>
29. Taşkiran N, Çevik RA, Kahraman A, Erdem N, Sarıtaş SÇ. Hemşirelik öğrencilerinde mesleki imaj algısının profesyonel tutuma etkisi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;1(1):14-29.
30. Dikmen Y, Erol F, Başaran H. The variance of professional attitude in nursing students: the role of nursing education in this variance. *International Journal of Health Sciences and Research*. 2016;6(7):214-221.
31. Ak B. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel tutumları ve etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2018;27(4):232-242.
32. Karadağ A, Hisar F, Çelik B, Baykara ZG. Determining professionalism in Turkish students nurses. *International Journal of Human Sciences*. 2016;13 (1): 674-82. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v13i1.2976>
33. Ross JG, Burrell SA. Nursing students' attitudes toward research: An integrative review. *Nurse Education Today*. 2019;82:79-87. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2019.08.006>
34. Rotter JB. Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*. 1996;80(1):1-28. <http://dx.doi.org/10.1037/h0092976>
35. Rotter JB. Internal versus external control of reinforcement: A case history of a variable. *American Psychologist*. 190;45(4):489-493. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.45.4.489>
36. Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı [Internet]. 2014 [Erişim Tarihi 1 Ocak 2022]. Erişim adresi: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://hemed.org.tr/dosyalar/pdf/hucep-2014.pdf>
37. Uçar T, Duy B. Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerinin denetim odağı ve özgüvenlerinin problem çözme becerileri ile ilişkisi. *TAF Med Bull*. 2013;12(6):689-698. <http://doi.org/10.5455/pmb.1-1356300604>
38. Pardede JA, Simanjuntak GV. Locus of control with learning achievement student nurse. *Health Sci J*. 2020;1(5):744. <http://doi.org/10.36648/1791-809X.14.5.744>
39. Çetinkaya Duman Z, Şengün, F. Hemşirelik Öğrencilerinde Kontrol Odağı İle Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Düzeyi Arasındaki İlişki. *Journal of Nursology*. 2013:26-31.
40. Kara F, Güzel A, Uçan S. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Kontrol Odağı Algısı ve İlişkili Bazı Faktörlerin Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2016;3(3):148-159. <https://doi.org/10.17681/hsp.58273>
41. Kuleyin, B. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odağı Ve Mesleğin Uygulamasına Hazır Oluş Algılarının İncelenmesi. [Yüksek lisans tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2021.

42. Çakı EF, Sönmez M. Hastanede çalışan hemşirelerin meslekte profesyonel tutum düzeylerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Science and Health*. 2020;1(2):58-69.
43. Crabb DB, Hurwitz JE, Reed AC, Smith ZJ, Martin ET, Tyndall JA, Beattie LK. Innovation in resuscitation: A novel clinical decision display system for advance cardiac life support. *The American Journal of Emergency Medicine*. 2021;43:217-223. <https://doi.org/10.1016/j.ajem.2020.03.007>
44. Gümüştekin Ö, Kaya F. Hemşirelik öğrencilerinde duygusal zekâ ile özduyarlık arasındaki ilişki. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;6(3):195-205.
45. Neff, K. D. The Development And Validation of A Scale To Measure Self-Compassion. *Self And Identity*, (2003a): 223-250. <https://doi.org/10.1080/15298860390209035>
46. Neff KD, Mcgehee P. Self-compassion and psychological resilience among adolescents and young adults. *Self and Identity*. 2010;9(3):225-240. <http://doi.org/10.1080/15298860902979307>
47. Heffernan M, Quinn Griffin MT, McNulty SR, Fitzpatrick JJ. Self-compassion and emotional intelligence in nurses. *International Journal Nursing Practise*. 2010;16(4):366-73. <http://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2010.01853.x>
48. Luo Y, Meng R, Li J, Liu B, Cao X, Ge W. Self-compassion may reduce anxiety and depression in nursing students: a pathway through perceived stress. *Public Health*. 2019;174:1-10. <http://doi.org/10.18521/ktd.1202613>
49. Kim MS, Sohn SK. Emotional intelligence, problem solving ability, self efficacy, and clinical performance among nursing students: A structural equation model. *Korean Journal of Adult Nursing*. 2019;31(4):380-388. DOI: <https://doi.org/10.7475/kjan.2019.31.4.380>
50. Lana A, Baizán EM, Faya-Ornia G, López ML. Emotional intelligence and health risk behaviors in nursing students. *Journal of Nursing Education*. 2015;54(8):464-467. doi:10.3928/01484834-20150717-08
51. Türk Dil Kurumu [Internet]. 2022 [Erişim Tarihi 15 Eylül 2022]. Erişim adresi: <https://Sozluk.Gov.Tr/?Kelime=Bilimsel-Profesyonel>.
52. Hwang JI, Lou F, Han SS, Cao F, Kim WO, Li P. Professionalism: The major factor influencing job satisfaction among Korean and Chinese nurses. *International nursing review*. 2009;56(3):313-318. doi:10.1111/j.1466-7657.2009.00710.x
53. Kim-Godwin YS, Baek HC, Wynd CA. Factors influencing professionalism in nursing among Korean American registered nurses. *Journal of Professional Nursing*. 2010;26(4):242-249. doi:10.1016/j.profnurs.2009.12.007
54. Mueller PS. Teaching and assessing professionalism in medical learners and practicing physicians. *Rambam Maimonides Medical Journal*. 2015;6(2):1-13. <http://doi.org/10.5041/RMMJ.10195>
55. Flexner A. Is socialwork a profession? *Research on social work practice*. 2001;11(2):152-165.

56. Yüksekol ÖD, Atalay M. Evaluation of professionalism of nurses in the city center of Elazığ, Turkey. *International Journal of Health Services Research and Policy*. 2017;2(1):14-20. <http://doi.org/10.23884/ijhsrp.2017.2.1.03>
57. Korkmaz, F. Meslekleşme ve ülkemizde hemşirelik. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*. 2011;18(2):59-67.
58. Chitty KK. *Professional nursing*. Second Edition Pennsylvania: WB. Saunders Company. 1993. <http://doi.org/10.53490/eghemsire.1108020>
59. Revell MA. *Professionalism in Nursing: A Foundation for Practice*. 1st ed. Cognella Inc, San Diego, CA. 2013.
60. García- Moyano L, Altisent R, Pellicer-García B, Guerrero-Portillo S, Arrazola Alberdi O, García-Moyano MT. A concept analysis of professional commitment in nursing. *Nursing Ethics*. 2019;26(3):778-797. <http://doi.org/10.1177/0969733017720847>
61. Bayın G, Akbulut, Y. Kanıta dayalı yaklaşım ve sağlık politikası, *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;1(2):115-132. http://doi.org/10.1501/Asbd_00000000022
62. Seymenler S, Siyez DM. Lise öğrencilerinde kariyer denetim odağını yordayıcı değişkenler olarak toplumsal cinsiyet ve ebeveyne bağlanma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2016;5(4):286-300. <http://doi.org/10.17755/esosder.941314>
63. Dean E. Professionalism. *Emergency Nurse: the Journal of the RCN Accident and Emergency Nursing Association*. 2017;25(3):13.
64. Teleb AA, Al Awamleh AA. The relationship between self compassion and emotional intelligence for university students. *Current Research in Psychology*. 2013;4(2):20-27. <http://doi.org/10.3844/crpsp.2013.20.27>
65. Köse A, Baykara ZG. Hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının profesyonellik davranışlarına etkisinin belirlenmesi. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022;7(3):19-33. <http://doi.org/10.52881/gsbdergi.1084962>
66. Elmalı H. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi *Jaren*. 2020;6(1):125-31. <http://doi.org/10.5222/jaren.2020.59272>
67. Öner H, Şengül F, Üstün B. Bakım: kavram analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*. 2011;4(3):137-140.
68. Can R, Hisar KM. Hemşirelerin Profesyonellik Davranışları ve Tükenmişlik Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2019; 1-9. <http://doi.org/10.31125/hunhemsire.544096>
69. Byars M, Camacho M, Earley D, Harrington L. Professionalism in the critical care setting: A concept analysis. *Nursing Critical Care*. 2017;12(3):5-8. <http://doi.org/10.1097/01.CCN.0000515987.70483.8d>
70. Karabulut N, Gürçayır D, Yaman Aktaş Y. Hemşirelik araştırma tarihi. *ACU Sağlık Bil Derg*. 2019;2:121-128. <https://doi.org/10.31067/0.2018.48>
71. Özlük B, Sur H. Evaluation of nursing profession within the scope of professionalization in Turkey and the process of harmonization to the european union: A qualitative study. *Journal of Health and Nursing Management*. 2017;4(3):98-106. <http://doi.org/10.5222/SHYD.2017.098>
72. Çil A, Pınar R. Hemşirelerin Etik Kodlara Uyuma Düzeyi ve Etkileyen Faktörler. *Turkish Journal of Research & Development in Nursing*. 2011;13(1).

73. ANA. [Internet]. 2017 [Erişim Tarihi 23 Eylül 2022]. Erişim adresi: <https://www.nursingworld.org/~4989de/globalassets/practiceandpolicy/scope-of-practice/3sc-booklet-final-2017-08-17.pdf>
74. Alidina K. Professionalism in post-licensure nurses in developed countries. *Journal of Nursing Education and Practice*. 2013;3(5):128-137. <https://doi.org/10.5430/jnep.v3n5p128>
75. Türk Hemşireler Derneği. [Internet]. [Erişim Tarihi 13 Mayıs 2022]. Erişim adresi: www.turkhemsirelerdernegi.gov.tr
76. Karadağlı F. Profesyonel hemşirelikte etik. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2016;6(3):197-200.
77. Karadaş C, Özdemir L. Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya Yönelik Farkındalık ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2015; 2(3): 30-39
78. Yılmaz D, İflazoğlu B, Uzelli YD. İntörn Hemşirelik Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Yapmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*. 2020;3(1):27-35. <http://doi.org/10.38108/ouhcd.716893>
79. Küçük EÖ, Çakmak S, Kapucu S, Koç M, Kahveci R. Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2020;4(2):1-12. <http://doi.org/10.22312/sdusbed.474376>
80. Rose T, Nies MA, Reid J. The internalization of professional nursing values in baccalaureate nursing students. *Journal of Professional Nursing*. 2018;34(1):25-30. <http://doi.org/10.1016/j.profnurs.2017.06.004>
81. Parlayan MA, Dökme S. Özel hastanelerdeki hemşire ve hastaların iletişim seviyelerinin değerlendirilmesi: Bir hastane örneği. *KSU Medical Journal*. 2016;13(2):265-284.
82. Labrague LJ, McEnroe-Petitte DM, Tsaras K. Predictors and outcomes of nurse professional autonomy: A cross-sectional study. *International journal of nursing practice*. 2018;25(1):e12711. <http://doi.org/10.1111/ijn.12711>
83. Tarhan M, Doğan P. Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Davranışları ile Otonomi Düzeyleri Arasındaki İlişki. *The Relationship between Nursing Students' Individual Innovative Behaviors and Autonomy Levels. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2018; 5(1): 51-58. <http://doi.org/10.17681/hsp.33999>
84. Viner RM, Russell SJ, Croker H, Packer J, Ward J, Stansfield C, Booy R. School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: A rapid systematic review. *The Lancet Child & Adolescent Health*. 2020;4(5):397-404. [http://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30095-X](http://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30095-X)
85. Başaran, S. Hemşirelerin Mesleki Özerkliği Algılama ve Uygulamalarına Yansıtılabilir Durumlarının İncelenmesi. [Doktora tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2016. <http://doi.org/10.31125/hunhemsire.966363>
86. Cerit B, Çıtak-Bilgin N, Çıtak-Tunç G. Hemşirelerde otonomi düzeyinin mesleki benlik saygısına etkisi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek*

- Yüksekokulu Dergisi. 2020;8(3):826-838.
<http://doi.org/10.33715/inonusaglik.795392>
87. Üstün B, Gigliotti E. Nursing research in Turkey. *Nursing Science Quarterly*. 2009;22(3):206-8. doi:10.1177/0894318409338691
 88. Kovner C, Brewer C, Wu YW, Cheng Y, Suzuki M. Factors associated with work satisfaction of registered nurses. *Journal of Nursing Scholarship*. 2006;38(1):71-79. <http://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2006.00080.x>
 89. Maharmeh M. Understanding critical care nurses autonomy in Jordan. *Leadership in Health Services*. 2017;(4):432-42. <http://doi.org/10.1108/LHS-10-2016-0047>
 90. Vaismoradi M, Salsali M, Ahmadi F. Perspectives of Iranian male nursing students regarding the role of nursing education in developing a professional identity: A content analysis study. *Japan Journal of Nursing Science*. 2011;8(2):174-183. <http://doi.org/10.1111/j.1742-7924.2010.00172.x>
 91. Al-Hamdan Z, Bawadi H, Bawadi H, Mrayyan MT. Nurse managers' actions (NMAs) scale to promote nurses' autonomy: Testing a new research instrument. *International Journal of Humanities and Social Science*. 2013;3(8):271-278.
 92. Kiper S, Koştu N. Denizli sağlık yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin mesleki örgütlenme konusundaki görüşleri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2010;5(14):1-14.
 93. Altuğ ÖS, Şimşek H. Hemşirelik Uygulamalarına Yön Veren Uluslararası Hemşirelik Kuruluşlarının Çevre Sağlığı Yaklaşımları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018; 21(1): 51-59.
 94. Türk Hemşireler Derneği. [Internet]. [Erişim Tarihi 13 Mayıs 2022]. Erişim adresi: www.turkhemsirelerdernegi.gov.tr.
 95. Altuntaş S, Yetginler Ş. Hemşirelerin mesleki derneklere bakış açıları. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2020;1(7):40-51. <http://doi.org/10.5222/SHYD.2020.75046>
 96. Göktepe N, Çelebi Çakıroğlu O, Eren Tekin D, Uslu A, Aksoy MA, Şen HT, ve ark. Türkiye'deki yönetici hemşirelerin profili: Tanımlayıcı bir araştırma. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2022;404-416. <http://doi.org/10.54304/SHYD.2022.34603>
 97. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Özkan DS. Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 2011;9(2):239-259.
 98. Stoeber J, Lalova AV, Lumley EJ. Perfectionism, (self-) compassion, and subjective well-being: A mediation model. *Personality and Individual Differences*. 2020;154:109708. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109708>.
 99. Laaksonen C, Paltta H, Von Schantz M, Ylönen M, Soini T. Journal club as a method for nurses and nursing students' collaborative learning: A descriptive study. *Health Science Journal*. 2013;7(3):285-92.
 100. Ünal A, Bilgener E. Hemşirelik bölümü öğrencilerinde meslek seçimi ve özyeterlilik ilişkisi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*. 2019;5(20):993-1002. <http://doi.org/10.31589/JOSHAS.185>

101. Castillo RS, Kelemen A. Considerations for a successful clinical decision support system. CIN: Computers, Informatics, Nursing. 2013;31(7):319-326. <http://doi.org/10.1097/NXN.0b013e3182997a9c>
102. Müller-Staub M, Paans W. A. Standard for nursing process clinical decision support systems (NP- CDSS). Stud Health Technol Inform, (2016):810-1. <http://doi.org/10.3233/978-1-61499-658-3-810>
103. Melnyk BM, Fineout-Overholt E, Giggelman M, Cruz R. Correlates among cognitive beliefs, EBP implementation, organizational culture, cohesion and job satisfaction in evidencebased practice mentors from a community hospital system. Nursing Outlook. 2010;58(6):301-308. <http://doi.org/10.1016/j.outlook.2010.06.002>
104. McKenna HP, Slevin OD. Vital notes for nurses: Nursing models, theories and practice. 2008. Blackwell, London.
105. Chinn PL, Kramer MK, Sitzman K. Knowledge Development in Nursing Theory and Process 11th Edition - September 9 (2021): ISBN: 9780323793001
106. Solmaz T, Altay B. Yaşlılara yönelik evde bakım hizmetleri. Sağlık Akademisyenleri Dergisi. 2019;6(2):150-157.
107. Şengün İnan F, Üstün B, Bademli K. Türkiye’de kuram/modele dayalı hemşirelik araştırmalarının incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2013;16(2):132-139.
108. Ünver S, Semerci R, Özkan ZK, Avcıbaşı İ. Attitude of nursing students toward scientific research: a cross-sectional study in Turkey. The Journal of Nursing Research. 2018;26(5):356-361. <http://doi.org/10.1097/JNR.0000000000000244>
109. Demir S, Yıldırım NK. Psikiyatri hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi. 2014;5(1). <http://doi.org/10.5505/phd.2014.77487>
110. Oweis AI. Bringing the professional challenges for nursing in Jordan to light. International Journal of Nursing Practice. 2005;11(6):244-249. <http://doi.org/10.1111/j.1440-172X.2005.00536.x>
111. Altıok HÖ, Üstün B. Profesyonellik: Kavram analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2014;7(2):151-155.
112. Durmuş SÇ, Erdem Y. Bir kamu üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencilerinin profesyonellik tutumları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2019;12(2):126-133.
113. Tarhan G, Kılıç D, Yıldız E. Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Gülhane Tıp Dergisi. 2016;58(4):411-416. <http://doi.org/10.5455/gulhane.176909>
114. Zhang HF, Petrini MA. Factors influencing Chinese undergraduate nursing students’ perception of the nursing profession. International Nursing Review. 2008;55(3):274-280. <http://doi.org/10.1111/j.1466-7657.2008.00634.x>
115. Erdoğan Z, Eyüboğlu G, Ay A, Göçmen Baykara Z, Bulut H, Güler Demir S. İntörnlük uygulamasının hemşirelik öğrencilerinin kişisel ve mesleki benlik bağdaşım düzeyleri ile profesyonellik tutumları üzerine etkisi. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2020;5(2):25-37.

116. Lee ES, Park MS. A Study of convergence relationships among nurses' image, professional self-concept and nursing professionalism in nursing students. *Journal of Digital Convergence*. 2017;15(1):311-320.
117. Dağ İ. Locus of Control Scale: Scale development, reliability and validity study. *Turk Psikoloji Dergisi*. 2002;17(49):77-92.
118. Di Zhang D, Brungng E, Personal characteristics and strategic orientation: Entrepreneurs in Canadian manufacturing companies. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*. 2011;17(1):82-103. <http://doi.org/10.1108/13552551111107525>
119. Papadopoulos K, Paralikas T, Barouti M, Chronopoulou E. Self-esteem, locus of control and various aspects of psychopathology of adults with visual İmpairments. *International Journal of Disability, Development and Education*. 2014;61(4):403-415.
120. Yorulmaz R, Erdem R. Hastane çalışanlarında kontrol odağının öz ve kolektif yeterlilik üzerine etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*. 2017;8(19):77-92. <http://doi.org/10.21076/vizyoner.317182>
121. Morzaria, H. The Relationship Between Locus of Control and Work Behavior [Internet]. 2019 [Erişim Tarihi 20 Eylül 2022]. Erişim adresi: <https://www.cxmaster.biz/the-relationship-between-locus-of-control-and-work-behavior/>
122. Prihadi K, Tan CY, Tan RT, Yong PL, Yong JH, Tinagaran S, Tee YJ. Mediation role of locus of control on the relationship of learned-helplessness and academic procrastination. *International Journal of Evaluation and Research in Education*. 2018;7(2):87-93. <http://doi.org/10.11591/ijere.v7i2.12597>
123. Anastasiou CA, Fappa E, Karfopoulou E, Gkza A, Yannakoulia M. Weight loss maintenance in relation to locus of control: The MedWeight study. *Behaviour Research and Therapy*. 2015;71:40-44. <http://doi.org/10.1016/j.brat.2015.05.010>
124. Hasan SS, Khalid R. Academic locus of control of high and low achieving students. *Journal of Research and Reflections in Education*. 2014;8(1):22-33.
125. Kale E. Proaktif kişilik ve kontrol odağının, kariyer tatmini ve yenilikçi iş davranışına etkisi. *Journal of Tourism Theory and Research*, Volume: 5, Issue: 2 Futourism.2019;144-154. <http://doi.org/10.24288/jttr.527358>
126. Büyükgöze H, Gelbal S. Lisansüstü eğitime yönelik tutumda proaktif kişilik ve akademik kontrol odağının rolü. Beycioğlu K, Özer N, Koşar D, Şahin İ. *Eğitim Yönetimi Araştırmaları (e-kitap)*. Ankara: Peğem Akademi; 2016;91-103.
127. Jain M, Singh S. Locus of control and its relationship with mental health and adjustment among adolescent females. *Journal of Mental Health & Human Behaviour*. 2015;20(1):16-21. <http://doi.org/10.4103/0971-8990.164803>
128. Khumalo T, Plattner IE. The relationship between locus of control and depression: A cross-sectional survey with university students in Botswana. *South African Journal of Psychiatry*. 2019;25:1-6. <http://doi.org/10.4102/sajpsychiatry.v25i0.1221>
129. Akın Ü, Akın A, Abacı R. Öz duyarlılık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2007;33(3):1-10.

130. Seligman ME, Abramson LY, Semmel A, Von Baeyer C. Depressive attributional style. *Journal of Abnormal Psychology*. 1979;88(3):242-247. <http://doi.org/10.1037/0021-843X.88.3.242>
131. Lauer S, De Man AF, Marquez S, Ades J. External locus of control, problem-focused coping and attempted suicide. *North American Journal of Psychology*. 2008;10(3):353-370.
132. Ulaş Karaahmetoğlu G, Kaçan Softa H. Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;21(4):256-263.
133. İhtiyaroğlu N, Demir E. Farklı denetim odağına sahip öğrencilerin okul bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*. 2015;70(3):281-295.
134. Wade GH. A model of the attitudinal component of professional nurse autonomy. *Journal of Nursing Education*. 2004;43(3):116-24. <http://doi.org/10.3928/01484834-20040301-06>
135. Delibalta A, Akbay SE. Academic risk taking behavior in university students: academic procrastination, academic locus of control, and academic perfectionism. *Eurasian Journal of Educational Research*. 2020;20(89):59-177. <http://doi.org/10.14689/ejer.2020.89.81>
136. Rasouli F, Sangani A. The relationship between academic procrastination, locus of control and achievement motivation with academic achievement in nursing student. *Journal of Nursing Education*. 2019;8(1):21-28.
137. Yıldırım C, Mayda AS. Sağlık Mesleği Öğrencilerinde Sigara Kullanımı, Problem Çözme Becerisi ve Kontrol Odağı Algılarının Değerlendirilmesi. *Duzce Medical Journal*. 2017;19(3):70-74.
138. Türk Hemşireler Derneği. Hemşireler İçin Etik İlke ve Sorumluluklar Broşürü. [Internet]. 2009 [Erişim Tarihi 23 Eylül 2022]. Erişim adresi: <http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr/files/tr/thd/meslegi-etigi/hemsireler-icin-etik-ilke-ve-sorumluluklar/hemsire%20brosur.pdf>.
139. Montes-Hidalgo J, Tomás-Sábado J. Self-esteem, resilience, locus of control and suicide risk in nursing students. *Enfermeria Clinica*. 2016;26(3):188-193. <http://doi.org/10.1016/j.enfcli.2016.03.002>
140. Neff KD, Germer C. Self-Compassion and Psychological Well-being. In J. Doty (Ed.) *Oxford Handbook of Compassion Science*, Chap. 27. Oxford University Press; 2017. <http://doi.org/10.1093/OXFORDHOB/9780190464684.013.27>
141. Neff KD. Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*. 2003b;2(2):85-102. doi:10.1080/15298860309032
142. Aydın A, Kahraman N. Hemşirelik öğrencilerinde kendini sabotaj: psikolojik ihtiyaçlar ve öz-duyarlık üzerine etkisi. *Cukurova Medical Journal*. 2020;45(4):1625-1633. <http://doi.org/10.17826/cumj.748170>
143. Neff KD, Beretvas SN. The role of self-compassion in romantic relationships. *Self and Identity*. 2013;12(1):78-98. <http://doi.org/10.1080/15298868.2011.639548>

144. Neff KD. Self-compassion, self-esteem and well-being. and Personality Compass. 2011;5:1-12. <http://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2010.00330.x>
145. Neff KD. The Self-Compassion Scale is a valid and theoretically coherent measure of self-compassion. Mindfulness. 2016;7(1):264-274. <http://doi.org/10.1007/s12671-015-0479-3>
146. Neff KD. Self-compassion and psychological well-being. Constructivism in the Human Sciences. 2004;9(2):27.
147. Neff KD. (2008). Self-Compassion: Moving Beyond The Pitfalls Of A Separate Self-Concept. In J. Bauer & H. A. Wayment (Eds.) Transcending Self-Interest: Psychological Explorations Of The Quiet Ego (95-105). Human Sciences, 9(2), 27-37. <http://doi.org/10.1037/11771-009>
148. Creswell JD. Mindfulness interventions. Annual review of psychology. 2017;68:491-516. <http://doi.org/10.1146/annurev-psych-042716-051139>
149. Killingsworth MA, Gilbert DT. A wandering mind is an unhappy mind. Science. 2010;330(6006):932-932. <http://doi.org/10.1126/science.1192439>
150. Lockard AJ, Hayes JA, Neff K, Locke BD. Self-compassion among college counseling center clients: an examination of clinical norms and group differences. Journal of College Counseling. 2014;17(3):249-259. <http://doi.org/10.1002/j.2161-1882.2014.00061.x>
151. Şahin S, Özcan NA, Arslan Babal R. The mediating role of thriving: Mindfulness and contextual performance among Turkish nurses. Journal of Nursing Management. 2020;28(1):175-184. <http://doi.org/10.1111/jonm.12911>
152. Wiklund Gustin L, Wagner L. The butterfly effect of caring-clinical nursing teachers' understanding of self-compassion as a source to compassionate care. Scandinavian Journal of Caring Sciences. 2013;27(1):175-183. <http://doi.org/10.1111/j.1471-6712.2012.01033.x>
153. Gümüştekin Ö, Kaya F. Hemşirelik öğrencilerinde duygusal zekâ ile özduyarlık arasındaki ilişki. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2022;6(3):195-205.
154. Gezgenci E, Göktaş S, Şendir M. Hemşirelik öğrencilerinin öz-duyarlıkları ile organ bağışına yönelik tutumları arasındaki ilişki. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi. 2020;8(2):196-207. <http://doi.org/10.33715/inonusaglik.718127>
155. Özpulat F, Günaydın N. Hemşirelik öğrencilerinin özduyarlıkları ve hemşirelik mesleğine ilişkin düşünceleri. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi. 2018;12:40-60.
156. Hiçdurmaz D, Aydın A. Hemşirelik öğrencilerinin öz-duyarlık ve çok boyutlu mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişkiler ve etkileyen faktörler. Journal of Psychiatric Nursing. 2017;8(2):86-94. <http://doi.org/10.14744/phd.2017.40469>
157. Duarte C, Ferreira C, Trindade IA, Pinto-Gouveia J. Body image and college women's quality of life: The importance of being self-compassionate. Journal of Health Psychology. 2015;20(6):754-764. <http://doi.org/10.1177/1359105315573438>
158. Yükseköğretim Kurulu. Erişim adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-univ.php?u=1011>

159. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi [Internet]. 2023 [Erişim Tarihi 04 Nisan 2023]. Erişim adresi: https://hemsirelik.hacettepe.edu.tr/tr/menu/misyon_ve_vizyon-14.
160. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi [Internet]. 2023 [Erişim Tarihi 04 Nisan 2023]. Erişim adresi: http://hem.baskent.edu.tr/kw/menu_icerik.php?dil=TR&birim=252&menu_id=2.
161. Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu [Internet]. 2023 [Erişim Tarihi 04 Nisan 2023]. Erişim Adresi: <https://www.ufuk.edu.tr/hemsirelik-yuksekokulu>
162. YÖK (2020b). Koronavirüs (Covid-19) bilgilendirme notu: 1 [Internet]. 2020 [Erişim Tarihi 16 Ocak 2022]. Erişim adresi: https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx
163. Veeramah V. Utilization of research findings by graduate nurses and midwives. *Journal of Advanced Nursing*. 2014;47(2):183-191. <http://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.03077.x>
164. Çevirme A, Kurt A. Covid-19 pandemisi ve hemşirelik mesleğine yansımaları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 2020;7(5):46-52.
165. Bang KS, Kang JH, Jun MH, Kim HS, Son HM, Yu SJ, Kim JS. Professional values in Korean undergraduate nursing students. *Nurse Education Today*. 2011;31(1):72-75. <http://doi.org/10.1016/j.nedt.2010.03.019>
166. Wynd CA. Current factors contributing to professionalism in nursing. *Journal of Professional Nursing*. 2003;19(5):251-261. [http://doi.org/10.1016/S8755-7223\(03\)00104-2](http://doi.org/10.1016/S8755-7223(03)00104-2)
167. Zaidi IH, Mohsin NM. Locus of control in graduation students. *International Journal of Psychological Research*. 2013;6(1):15-20. <http://doi.org/10.21500/20112084.695>
168. Serin O, Bulut Serin N, Sülen Şahin F. Factors Affecting the learning and studying strategies, and locus of control of the trainee teachers, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2009;1(1):1127-1136. <http://doi.org/10.1016/j.sbspro.2009.01.203>
169. Hamedoğlu MA, Kantor J, Gülay E. The effect of locus of control and culture on leader preferences. *International Online Journal of Educational Sciences*. 2012;4(2):319-324.
170. Ghazvini SD, Khajehpour M. Gender differences in factors affecting academic performance of high school students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011;15:1040-1045. <http://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.03.236>
171. Arkan B, Ünsal Avdal E, Yıldırım Sarı H. Locus of control and self-directed learning relation on nursing students. *International Journal of Caring Sciences*. 2016; 9(2):514-19.
172. Dikmen Y, Kara Yılmaz D, Yıldırım Usta Y. Hemşirelerin otonomi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*. 2016;8:72-87. <http://doi.org/10.33715/inonusaglik.795392>

173. Bulduk S, Ardiç E. Hemşirelik öğrencilerinde öz-duyarlılığın incelenmesi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*. 2015;1(2):60-65. <http://doi.org/10.5222/jaren.2015.060>
174. Nazik E, Arslan S. Hemşirelik öğrencilerinin empatik becerileri ile özduyarlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2011;14(4):69-75.
175. İkiz E, Totan T. Üniversite öğrencilerinde öz-duyarlılık ve duygusal zekânın incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2012;14(1):51-71.
176. Yang Y, Zhang M, Kou Y. Self-compassion and life satisfaction: The mediating role of hope. *Personality and Individual Differences*. 2016;98:91-95. <http://doi.org/10.1016/j.paid.2016.03.086>.
177. Neff KD, Vonk R. Self-Compassion versus global self-esteem: two different ways of relating to oneself. *Journal of Personality*. 2009;77(1):23-50. <http://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2008.00537.x>
178. Medina Fernández IA, Carreño Moreno S, Chaparro Díaz L, Gallegos-Torres RM, Medina Fernández JA, Hernández Martínez EK. Fear, stress, and knowledge regarding COVID19 in nursing students and recent graduates in Mexico. *Investigacion y educacion en enfermeria*. 2021;39(1). <http://doi.org/https://doi.org/10.17533/udea.iee.v39n1e05>
179. Ajam AA, Farzanfar J, Shokohi Fard H. The role of self-compassion in the general health and academic achievement of the nursing and midwifery students in Mashhad University of medical sciences in 2014. *Journal of Nursing Education*. 2017;5(5):9-16.
180. Chavis PI. Self-esteem, locus of control, and first-time NCLEX-RN passage of BSN students at historically black colleges and universities. *Nursing Education Perspectives*. 2017;38(6):320-324. <http://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000000227>

8. EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğrenci;

Bu çalışma, ***Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Özduyarlılığın Aracı Rolü*** başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi yüksek lisans programı öğrencisi Berna Reşitoğlu Gültekin ve Dr. Öğretim Üyesi Seher Başaran Açıl danışmanlığında yürütülmektedir.

Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır ve sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Yanıtlarınız gizli tutulacak, bireysel hiçbir değerlendirme yapılmayacak ve yanıtlar toplu olarak değerlendirilecektir. Anket, kişisel olarak rahatsızlık verecek sorular içermemektedir. Katılım sırasında, sorulardan ya da başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz formu doldurmayı bırakabilirsiniz. Soruları yanıtlamanız yaklaşık 20 dakikanızı alacaktır. Çalışmanın sağlıklı sonuçlar verebilmesi için yanıtlarınızın içten olması ve gerçek düşüncelerinizi yansıtması büyük önem taşımaktadır. Lütfen hiçbir soruyu atlamadan tam olarak yanıtlamaya çalışınız.

Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Berna.resitoglu@hotmail.com adresi aracılığı ile iletişim kurabilirsiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

- Cinsiyet: ☐ Kadın ☐ Erkek
- Yaş:
- Nerede ikamet ediyorsunuz? ☐ Ev ☐ Yurt
- Akademik başarı açısından kendinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
☐ Başarılı ☐ Orta düzey ☐ Başarısız
- Covid 19 pandemisi sebebiyle derslerinizin bir bölümünü online almak mesleki gelişiminizi nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
☐ Olumlu etkiledi ☐ Etkisi olmadı ☐ Olumsuz etkiledi
- Hemşirelik mesleğini isteyerek mi seçtiniz? ☐ Evet ☐ Hayır
- Covid-19 pandemisi sırasında hemşirelik mesleğine bakış açınız nasıl etkilendi
☐ Olumlu etkiledi ☐ Etkisi olmadı ☐ Olumsuz etkiledi
- Profesyonelliğinizi geliştirmeye katkısı olabilecek bilimsel etkinliklere katıldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır
- Bilimsel bir araştırma ya da herhangi bir bilimsel çalışmada yer aldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır
- Okulunuzda herhangi bir öğrenci kulübüne üye misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır
- Mesleğiniz le ilgili herhangi bir derneğe üye misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır

EK 2. Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği

Bu anket, bazı önemli olayların insanları etkileme biçimini bulmayı amaçlamaktadır. Her maddede 'a' ya da 'b' harfleriyle gösterilen iki seçenek bulunmaktadır. Lütfen, her seçenek çiftinde sizin kendi görüşünüze göre gerçeği yansıttığına en çok inandığınız cümleyi (yalnız bir cümleyi) seçiniz ve bir yuvarlak içine alınız.

Seçiminizi yaparken, seçmeniz gerektiğini düşündüğünüz veya doğru olmasını arzu ettiğiniz cümleyi değil, **gerçekten daha doğru olduğuna inandığınız** cümleyi seçiniz. Bu anket kişisel inançlarla ilgilidir; bunun için 'doğru' ya da 'yanlış' cevap diye bir durum söz konusu değildir.

Bazı maddelerde her iki cümleye de inandığınızı ya da hiç birine inanmadığınızı düşünebilirsiniz. Böyle durumlarda, size en uygun olduğuna inandığınız cümleyi seçiniz. Seçim yaparken her bir cümle için bağımsız karar veriniz; önceki tercihlerinizden etkilenmeyiniz.

1.	a.	Ana-babaları çok fazla cezalandırdıkları için çocuklar problemlili oluyor.
	b.	Günümüz çocuklarının çoğunun problemi, ana-babaları tarafından aşırı serbest bırakılmalarıdır.
2.	a.	İnsanların yaşamındaki mutsuzlukların çoğu, biraz da şanssızlıklarına bağlıdır.
	b.	İnsanların talihsizlikleri kendi hatalarının sonucudur.
3.	a.	Savaşların başlıca nedenlerinden biri, halkın siyasetle yeterince ilgilenmemesidir.
	b.	İnsanlar savaşı önlemek için ne kadar çaba harcarsa harcasın, her zaman savaş olacaktır.
4.	a.	İnsanlar bu dünyada hak ettikleri saygıyı er geç görürler.
	b.	İnsan ne kadar çabalarsa çabalasın ne yazık ki değeri genellikle anlaşılmaz.
5.	a.	Öğretmenlerin öğrencilere haksızlık yaptığı fikri saçmadır.
	b.	Öğrencilerin çoğu, notlarının tesadüfi olaylardan etkilendiğini fark etmez.
6.	a.	Koşullar uygun değilse insan başarılı bir lider olamaz.
	b.	Lider olamayan yetenekli insanlar fırsatları değerlendirememiş kişilerdir.
7.	a.	Ne kadar uğraşsanız da bazı insanlar sizden hoşlanmazlar.
	b.	Kendilerini başkalarına sevdiremeyen kişiler, başkalarıyla nasıl geçinileceğini bilmeyenlerdir.
8.	a.	İnsanın kişiliğinin belirlenmesinde en önemli rolü kalıtım oynar.
	b.	İnsanların nasıl biri olacaklarını kendi hayat tecrübeleri belirler.
9.	a.	Bir şey olacaksa eninde sonunda olduğuna sık sık tanık olmuşumdur.
	b.	Ne yapacağıma kesin karar vermek kadere güvenmekten daima iyidir.
10.	a.	İyi hazırlanmış bir öğrenci için, adil olmayan bir sınav hemen hemen söz konusu olamaz.
	b.	Sınav sonuçları derste işlenenle çoğu kez o kadar ilişkisiz oluyor ki, çalışmanın anlamı kalmıyor.
11.	a.	Başarılı olmak çok çalışmaya bağlıdır.
	b.	İyi bir iş bulmak, temelde, doğru zamanda doğru yerde bulunmaya bağlıdır.
12.	a.	Hükümetin kararlarında sade vatandaşta etkili olabilir.

	b.	Bu dünya güç sahibi bir kaç kişi tarafından yönetilmektedir ve sade vatandaşın bu konuda yapabileceği fazla bir şey yoktur.
13.	a.	Yaptığım planları yürütebileceğimden hemen hemen eminimdir.
	b.	Çok uzun vadeli planlar yapmak her zaman akıllıca olmayabilir, çünkü bir çok şey zaten iyi ya da kötü şansa bağlıdır.
14.	a.	Hiç bir yönü iyi olmayan insanlar vardır.
	b.	Herkesin iyi tarafı vardır.
15.	a.	Benim açımdan istediğimi elde etmenin talihle bir ilgisi yoktur.
	b.	Çoğu durumda, yazı-tura atarak da isabetli kararlar verilebilir.
16.	a.	Kimin patron olacağı, genellikle, doğru yerde ilk önce bulunma şansına kimin sahip olduğuna bağlıdır.
	b.	İnsanlara doğru şeyi yaptırmak bir yetenek işidir; şansın bunda payı ya hiç yoktur ya da çok azdır.
17.	a.	Dünya meseleleri söz konusu olduğunda, çoğumuz anlayamadığımız ve kontrol edemediğimiz güçlerin kurbanıyızdır.
	b.	İnsanlar siyasal ve sosyal konularda aktif rol olarak dünya olaylarını kontrol edebilirler.
18.	a.	Bir çok insan raslantıların yaşamlarını ne derece etkilediğinin farkında değildir.
	b.	Aslında 'şans' diye bir şey yoktur.
19.	a.	İnsan, hatalarını kabul edebilmelidir.
	b.	Genelde en iyisi insanın hatalarını ispat etmesidir.
20.	a.	Bir insanın sizden gerçekten hoşlanıp hoşlanmadığını bilmek zordur.
	b.	Kaç arkadaşınızın olduğu, ne kadar iyi olduğunuza bağlıdır.
21.	a.	Uzun vadede, yaşamınızdaki kötü şeyler iyi şeylerle dengelenir.
	b.	Çoğu talihsizlikler yetenek eksikliğinin, ihmalin, tembelliğin ya da her üçünün birden sonucudur.
22.	a.	Yeterli çabayla siyasal yolsuzlukları ortadan kaldırabiliriz.
	b.	Siyasetçilerin kapalı kapılar ardında yaptıkları üzerinde halkın fazla bir kontrolü yoktur.
23.	a.	Öğretmenlerin verdikleri notları nasıl belirlediklerini bazen anlayamıyorum.
	b.	Aldığım notlarla çalışma derecem arasında doğrudan bir bağlantı vardır.
24.	a.	İyi bir lider, ne yapacaklarına halkın bizzat karar vermesini bekler.
	b.	İyi bir lider herkesin görevinin ne olduğunu bizzat belirler.
25.	a.	Çoğu kez başıma gelenler üzerinde çok az etkiye sahip olduğumu hissedirim.
	b.	Şans ya da talihin yaşamımda önemli bir rol oynadığına inanmam.
26.	a.	İnsanlar arkadaşça olmaya çalışmadıkları için yalnızdırlar.
	b.	İnsanları memnun etmek için çok fazla çabalamanın yararı yoktur, sizden hoşlanırlarsa hoşlanırlar.
27.	a.	Liselerde atletizme gereğinden fazla önem veriliyor.
	b.	Takım sporları kişiliğin oluşumu için mükemmel bir yoldur.
28.	a.	Başıma ne gelmişse, kendi yaptıklarımdandır.
	b.	Yaşamımın alacağı yön üzerinde bazen yeterince kontrolümün olmadığını hissediyorum.
29.	a.	Siyasetçilerin neden öyle davrandıklarını çoğu kez anlayamıyorum.
	b.	Yerel ve ulusal düzeydeki kötü idareden uzun vadede halk sorumludur.

EK 3. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği

A SÜTUNU	B SÜTUNU				
İfadeler	Tamamen Katılıyorum	Kısmen	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Hemşirelikte mastır/yüksek lisans yapmayı düşünüyorum.					
2. Hemşirelikte doktora yapmayı düşünüyorum.					
3. Mesleğe başladıktan sonra alanımla ilgili bilimsel dergilerde makale yazmayı düşünüyorum.					
4. Araştırma yapma konusunda bilgi ve becerilerimi geliştirmeyi istiyorum.					
5. Hemşirelikle/sağlıkla ilgili araştırmalara katılmayı düşünüyorum					
6. Araştırma projesinde görev almayı istiyorum					
7. Hemşirelik hizmetlerinin hemşireler tarafından yönetilmesi gerekir					
8. Hastane yönetim kurulu içinde mutlaka hemşire olmalıdır.					
9. Hemşirelik bakımı ile ilgili kararları hemşireler verir.					
10. Proje yürütücüsü/yöneticisi olmayı düşünmüyorum.					
11. Alanım ile ilgili uluslararası mesleki örgütlere üye olmayı düşünmüyorum.					
12. Hemşirelik dışındaki sağlık organizasyonlarına üye olmayı düşünmüyorum.					
13. Toplumun sosyal haklarını korumaya yönelik çalışmalara katılmayı düşünmüyorum					
14. Uygulamalarımnda Uluslararası Hemşirelik Konseyi (ICN)'nin etik kodlarını kullanmayı düşünmüyorum.					
15. Alanımla ilgili Sağlık Bakanlığı tarafından verilmiş sertifikamın olması gerektiğini düşünüyorum.					
16. Alanımla ilgili üniversiteler ya da meslek örgütleri tarafından verilmiş sertifikamın (kurs belgesi) olması gerektiğini düşünüyorum.					
17. Alanımla ilgili diğer kurumlar (hast. vb.) tarafından verilmiş sertifikamın olması gerektiğini düşünüyorum					

18. Türk Hemşireler Derneğine üye olmayı düşünüyorum.					
19. Alanımla ilgili özel dal derneklerine üye olmayı düşünüyorum.					
20. Hemşirelikle ilgili süreli yayınlara (dergi vb.) abone olmayı düşünüyorum					
21. Kalite güvenliği ile ilgili çalışmalarda yer almak istiyorum					
22. Etik komitelerde yer almak isterim					
23. Hemşirelikle ilgili konularda danışman/bilirkişi olarak görev almayı istiyorum					
24. Toplum yararına çalışan örgütlerde çalışmayı düşünüyorum.					
25. Toplumun sağlığını korumaya yönelik çalışmalara katılmayı düşünüyorum					
26. Ulusal Etik kodlarının bir kopyasının elimde olması gerektiğini düşünüyorum.					
27. Hemşirelik bakımının planlamasında hemşirelikle ilgili modellerden yararlanırım.					
28. Hemşirelik bakımının planlanmasında hemşirelik dışındaki disiplinlerin teorilerinden yararlanırım.					

Hemşirelikte rofesyonellik düzeyinin yükseltilmesine yönelik önerilerinizi yazınız:

“Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği” hakkındaki görüş ve önerilerinizi yazınız:

EK 4. Özduyarlık Ölçeği

Sizden istenilen bu ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirmeniz ve sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koymanızdır. Her sorunun karşısında bulunan; (1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Sık sık (4) Genellikle ve (5) Her zaman anlamına gelmektedir. Lütfen **her ifadeye** mutlaka **TEK yanıt** veriniz ve kesinlikle **BOŞ bırakmayınız**. En uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.

1	Bir yetersizlik hissettiğimde, kendime bu yetersizlik duygusunun insanların birçoğu tarafından paylaşıldığını hatırlatmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
2	Kişiliğimin beğenmediğim yönlerine ilişkin anlayışlı ve sabırlı olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
3	Bir şey beni üzdüğünde, duygularıma kapılıp giderim.	1	2	3	4	5
4	Hoşlanmadığım yönlerimi fark ettiğimde kendimi suçlarım.	1	2	3	4	5
5	Benim için önemli olan bir şeyde başarısız olduğumda, kendimi bu başarısızlıkta yalnız hissederim.	1	2	3	4	5
6	Zor zamanlarımda ihtiyaç duyduğum özen ve şefkati kendime gösteririm.	1	2	3	4	5
7	Gerçekten güç durumlarla karşılaştığımda kendime kaba davranırım.	1	2	3	4	5
8	Başarısızlıklarımı insanlık halinin bir parçası olarak görmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
9	Bir şey beni üzdüğünde duygularımı dengede tutmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
10	Kendimi kötü hissettiğimde kötü olan her şeye kafamı takar ve onunla meşgul olurum.	1	2	3	4	5
11	Yetersizliklerim hakkında düşündüğümde, bu kendimi yalnız hissetmeme ve dünyayla bağlantımı koparmama neden olur.	1	2	3	4	5
12	Kendimi çok kötü hissettiğim durumlarda, dünyadaki birçok insanın benzer duygular yaşadığını hatırlamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
13	Acı veren olaylar yaşadığımda kendime kibar davranırım.	1	2	3	4	5
14	Kendimi kötü hissettiğimde duygularıma ilgi ve açıklıkla yaklaşmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
15	Sıkıntı çektiğim durumlarda kendime karşı biraz acımasız olabilirim.	1	2	3	4	5

16	Sıkıntı veren bir olay olduğunda olayı mantıksız biçimde abartırım.	1	2	3	4	5
17	Hata ve yetersizliklerimi anlayışla karşılarım.	1	2	3	4	5
18	Acı veren bir şeyler yaşadığımda bu duruma dengeli bir bakış açısıyla yaklaşmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
19	Kendimi üzgün hissettiğimde, diğer insanların çoğunun belki de benden daha mutlu olduklarını düşünürüm.	1	2	3	4	5
20	Hata ve yetersizliklerime karşı kınayıcı ve yargılayıcı bir tavır takınırım.	1	2	3	4	5
21	Duygusal anlamda acı çektiğim durumlarda kendime sevgiyle yaklaşırım.	1	2	3	4	5
22	Benim için bir şeyler kötüye gittiğinde, bu durumun herkesin yaşayabileceğini ve yaşamın bir parçası olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
23	Bir şeyde başarısızlık yaşadığımda objektif bir bakış açısı takınmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
24	Benim için önemli olan bir şeyde başarısız olduğumda, yetersizlik duygularıyla kendimi harap ederim.	1	2	3	4	5
25	Zor durumlarla mücadele ettiğimde, diğer insanların daha rahat bir durumda olduklarını düşünürüm.	1	2	3	4	5
26	Kişiliğimin beğenmediğim yönlerine karşı sabırlı ve hoşgörülü değilimdir.	1	2	3	4	5

EK 5. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İzni

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

YÖNETİM KURULU KARARLARI

Toplantı Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
11 Şubat 2020	06	SBE /2020-355

Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencisi Berna Reçitoğlu Gültekin'in tez önerisi okundu, incelendi.

Adı geçen öğrencinin, "H.Ü. Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 26/2 maddesi gereğince 'HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL TUTUMLARININ KONTROL CİDAGIYLA İLİŞKİSİ: ÖZ DUYARLIĞIN ARACI ROLÜ" başlıklı tezi üzerinde çalışmaya başlamasına oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof.Dr. Diclehan ORHAN (Müdür)	Prof.Dr. Erdem KARABULUT
Doç.Dr. Bilge FETİHİANOĞLU (Müdür Y.)	Prof.Dr. Özlem ÜLGER
Prof. Dr. Esra ERGİN (Müdür Y.)	Prof. Dr. Samiye YABANOĞLU ÇİFTÇİ

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden 36f6fd8-0a26-4dd6-ad60-fa709b064c kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

EK 6. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon İzni

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : 35853172-300
Konu : Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN (Etik Komisyon İzni)

HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 03.02.2020 tarihli ve 51986023-300/00000982945 sayılı yazı.

Fakülteniz Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı öğretim elemanlarından Dr. Öğr. Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL'ın sorumluluğunda yüksek lisans öğrencisi Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN tarafından yürütülen "Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Özduyarlığın Aracı Rolü" konulu tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 11 Şubat 2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden 1d717b95-d02b-4cfe-b6de-7b397fa71b25 kodu ile erişebilirsiniz. Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon:0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992 E-posta:yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Servis TOPAT

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Tarih: 04/11/2021
Sayı: E-35853172-300-00001845381
001845381

Sayı : E-35853172-300-00001845381
Konu : Seher BAŞARAN AÇIL (Etik Komisyon İzni)

2.11.2021

HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi: 18.10.2021 tarihli ve E-51986023-300-00001824234 sayılı yazı.

Fakülteniz Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı öğretim elemanlarından Dr. Öğr. Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL'ın sorumluluğunda, yüksek lisans programı öğrencisi Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN tarafından yürütülen "Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Özduyarlığın Aracı Rolü" konulu tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 26 Ekim 2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: D06FF227-2916-4E69-B964-82C872DA141A

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hn-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Sevdâ TOPAL

E-posta:

İnternet Adresi:

Bilgisayar İşletmeni

Ağ:

Telefon: 03123051008

Kap:

EK 7. Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İzin Yazısı

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Tarih: 10/12/2021
Sıra No: E-84309399-302.14.01-337463-00001929178

Sayı : E-14267719-302.14.01-345835
Konu : Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN hk.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 16.11.2021 tarih ve E-51986023-605-00001869395 sayılı yazımız.
b) Üniversitemiz Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'nın 10.12.2021 tarih ve E-84309399-302.14.01-337463 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN'in "Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Öz Duyarlılığın Aracı Rolü" konulu araştırmayı Üniversitemiz Hemşirelik Fakültesinde yapma isteği hakkında ilgili Fakülte Dekanlığı'ndan alınan 10.12.2021 tarih ve E-84309399-302.14.01-337463 sayılı yazı örneği ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygı ile arz ederim.

Prof. Dr. Ayşen APAYDIN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Yazı örneği (1 sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 04979F8B-0B00-40A2-8882-2CBF0D777B81 Doğrulama Adresi: <https://www.tadkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebyz>
Tandoğan Yerleşkesi Döğel Caddesi 06100 Tandoğan / ANKARA
Telefon No: / Belge Geçer No:
e-posta: anogirci@ankara.edu.tr Twitter: [@AnkaraUniKep](https://twitter.com/AnkaraUniKep) Adresi: ankarauniv@ankara.edu.tr
Bilgi için: Doğan UYGUR
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:

EK 8. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İzin Yazısı

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-51986023-605-00001869349
Konu : Araştırma İzni Hk (Berna Reşitoğlu Gültekin)

16.11.2021

HEMŞİRELİKTE YÖNETİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Anabilim Dalımız öğretim elemanı Dr. Öğr. Üyesi Seher Başaran Açı'ın danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Berna Reşitoğlu Gültekin'in *'Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Öz duyarlılığın Aracı Rolü'* konulu tezinin uygulamasını 15 Kasım 2021-31 Mayıs 2022 tarihleri arasında Fakültemiz son sınıf öğrencileri ile yürütülmesinin uygun olduğu konusunda bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

Prof.Dr. Leyla ÖZDEMİR
Dekan

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 063767E7-E305-40EB-89D9-ADE2CC1F6A03

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/im-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı 06100

Sıhhiye-ANKARA

E-posta: hemsirelik.fakultesi@hacettepe.edu.tr Elektronik Ağı: www.hacettepe.edu.tr

Telefon:

Faks:

Kap:

Bilgi için: Hatıya ÇOLAK

Bilgisayar İşletmeni

Telefon: 312 3051580

EK 9. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
İzin Yazısı

Tarih: 25/11/2021
 Sayı: E--605.01-00001887233
 0000188/253

Sayı : E-62310886-605.01-81057
 Konu : Araştırma İzni Hk. (Berna Reşitoğlu
 Gültekin)

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Üniversiteniz Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Ana Bilim Dalı öğretim elemanı Dr. Öğretim Üyesi Seher Başaran Açı'ın danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Berna Reşitoğlu Gültekin'in yürütmekte olduğu 'Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Öz duyarlılığın Aracı Rolü' konulu araştırmanın uygulamasının, Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencilerine yapılmasında bir sakınca bulunmamaktadır.

Bilgilerinizi saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. M. Abdülkadir VAROĞLU
 Rektör Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSP4RH0B5C

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/baskent-universitesi-abya>

Başkent Üniversitesi Başlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Ekişehir Yolu 18. Km 06790

Etilmesut/ANKARA

Telefon No:

Faks No:

e-Posta:

Kap Adresi:

Bilgi için: Gamze SONBAY

Koordinatör

Telefon No:

EK 10. Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu İzin Yazısı

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
Hemşirelik Yüksekokulu Müdürlüğü

Sayı : E-52481166-605.01-19580
Konu : Araştırma İzni Hk.(Berna Reşitoğlu
GÜLTEKİN)

18.11.2021

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi : Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'nın 16.11.2021 tarihli ve E-51986023-605-00001869443 sayılı yazısı.

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Anabilim Dalı öğretim elemanı Dr.Öğr.Üyesi Seher Başaran Açıl'ın danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Berna Reşitoğlu Gültekin'in "*Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonel Tutumlarının Kontrol Odağıyla İlişkisi: Öz Duyarlılığın Aracı Rolü*" konulu araştırmanın, 15 Kasım 2021-31 Mayıs 2022 tarihleri arasında, Üniversitemiz son sınıf öğrencileri ile yürütülebilmesi konusunda izin verilmesi ilgi yazı ile istenmiştir.

Söz konusu çalışmanın, son sınıf öğrencilerimizle yapılması uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Özlem ASLAN
Yüksekokul Müdürü

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

<https://belge.ufuk.edu.tr/Home/Dogrulama/qvNZv0IQ183>

Adres	: Ufuk Üniversitesi İncak Sahit Sarca Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No:129 (06836) İncak - Gölbaşı - Ankara	Ayrıntılı Bilgi	: Nurdan AKBAY - Yüksekokul Sekreteri
Telefon	:	Fax	:
E-Posta	:	Elektronik Ağ	: http://www.ufuk.edu.tr

EK 11. Aydınlatılmış Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Hemşirelikte Yönetim Yüksek lisans öğrencisi Hemşire Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN ve Dr. Öğretim Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL'ın yürütücüsü olduğu, **Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonellik Tutumlarının Denetim Odağıyla İlişkisi: Özduyarlılığın Aracı Rolü** adlı bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı tarafından yürütülmektedir.

Yanıtlarınız; hemşirelik lisans programlarında öğrenim gören son sınıf öğrencilerin ve yeni işe başlayacak hemşirelerin yeterliliklerinin değerlendirilmesi, geliştirilmesi gereken yönlerin belirlenmesi ve topluma daha iyi hizmet sunacak profesyonel hemşirelerin yetiştirilmesine katkı sunacaktır.

Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Bu form aracılığı ile elde edilecek bilgiler gizli kalacaktır ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya anketi doldururken istemezseniz son verebilirsiniz. Bu araştırmanın yapılması için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alınmıştır.

Anket formuna adınızı ve soyadınızı yazmayınız.

Bu araştırma kapsamında sizden *Kişisel Bilgi Formu*, *Rotter'ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği*, *Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği* ve *Öz- Duyarlık Ölçeği* ve *Sosyal Beğenirlik ölçeği* olmak üzere beş veri toplama aracı doldurmanız beklenmektedir. Veri toplama araçlarının doldurulması yaklaşık olarak 20 dakikanızı alacaktır. Sorulara vereceğiniz yanıtlar, araştırma sonucunu doğrudan etkileyeceği için içtenlikle yanıtlamanız ve soruları boş bırakmamanız oldukça önemlidir. Araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde “Araştırmaya Katılmayı Kabul Ediyorum” ifadesinin yanındaki kutucuğu işaretlemeniz, formları doldurup zarfa koymanız ve zarfı kapatarak araştırmacıya teslim etmeniz rica olunur.

İşbirliğiniz için teşekkür ederiz.

Çalışma ile ilgili herhangi bir sorunuz olduğunda aşağıdaki kişi(ler) ile iletişim kurabilirsiniz:

Araştırma Yürütücüsü: Dr. Öğr. Üyesi Seher BAŞARAN AÇIL

Araştırmacı: Hemşire Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN

Adres:

Telefon:

E-Posta:

Katılımcının Beyanı

Araştırmacılar tarafından Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı'nda yapılacağı belirtilen bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim.

Eğer bu araştırmaya katılırsam araştırmacı ile aramda kalması gereken bana ait bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük özen ve saygı ile yaklaşılabacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı hususunda bana yeterli güven verildi.

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorsanız aşağıdaki kutucuğu işaretleyiniz ve devam ediniz.

☐ Araştırma Katılmayı Kabul Ediyorum.

TARİH: .../.../2020

Katılımcı:

Adı, soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK 12. Rotter’ın İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği Kullanım İzni

Macbook

Rotter’in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği...

Kime:

23 Ocak 2020 17:07

Ayrıntılar

Sayın Prof. Dr. İhsan DAĞ

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisiyim. Dr. Öğretim Üyesi Seher Başaran Açıl danışmanlığında planlanmış olduğum "Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinde Denetim Odağının Profesyonel Davranışa Etkisi: Özduyuların Aracı Rolü " adlı yüksek lisans tez çalışmamı planlıyorum. Araştırmam kapsamında veri toplama aracı olarak üniversite öğrencileriyle geçerlik-güvenirlilik çalışmamı yapmış/geliştirmiş olduğunuz **Rotter’in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği (RIDKOÖ)’ni** araştırmamda kullanabilmem için izinlerinizi saygılarımla arz ederim.

Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN

İhsan Dağ

RE: Rotter’in İç Dış Kontrol Odağı Öl...

Kime: Berna Reşitoğlu

27 Ocak 2020 13:48

Ayrıntılar

Siri bu e-postada yeni kişi bilgileri buldu: İhsan Dağ İhsandag@hacettepe.edu.tr

Kişiler'e ekle...

Sayın Reşitoğlu,
Çalışmanızda, uyarlamasını yaptığım Rotter’in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği’ni (RIDKOÖ) kullanabilirsiniz. Ölçek ve makalesi ektedir. Başarılar dilerim.

Prof. Dr. İhsan DAĞ

Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü
Beytepe Kampüsü 06532 – Ankara - Türkiye

Tel: 0 312 297 83 25-26

E posta:

Akademik Web sitesi:

Twitter: @profdihsandag

Dijital Fotoğraf Sergileri:

Filekri: <https://www.flickr.com/photos/147893013@N02/>

İletişim bilgileri: 0 312 297 83 25-26

EK 13. Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği Kullanım İzni

Berna Resitoglu

Evvelsi gün 11:57

BR

Öğrenci Hemşirelerin Profesyonellik Tutum Ölçeği kullanım izni

Kime:

29.01.20

Sayın Prof. Dr. Filiz Hisar

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Yüksek Lisans Programı öğrencisiyim. Dr. Öğretim Üyesi Seher Başaran Açıl danışmanlığında planlamış olduğum “Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profesyonellik Tutumlarının Denetim Odağıyla İlişkisi: Özduyarlığın Aracı Rolü ” adlı yüksek lisans tez çalışmamı planlıyorum. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak geçerlik-güvenirlik çalışmasını yapmış/geliştirmiş olduğunuz **Öğrenci Hemşirelerin Profesyonellik Tutum Ölçeğini** araştırmamda kullanabilmem için izinlerinizi saygılarımla arz ederim.

Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN

☆ Filiz Hisar

Evvelsi gün 21:42

FH

Ynt: Öğrenci Hemşirelerin Profesyonellik Tutum Ölçeği kullanım izni

Kime: Berna Resitoglu

Bernacığım ölçeği tez çalışmasında kullanman beni mutlu eder. Ölçeği ve bununla ilgili belgeleri prof.Dr Sergul Duygulu ya gönderdim. Anlayamadığın yer olursa beni arayabilirsiniz.

Başarılar

Prof. Dr. Filiz Hisar

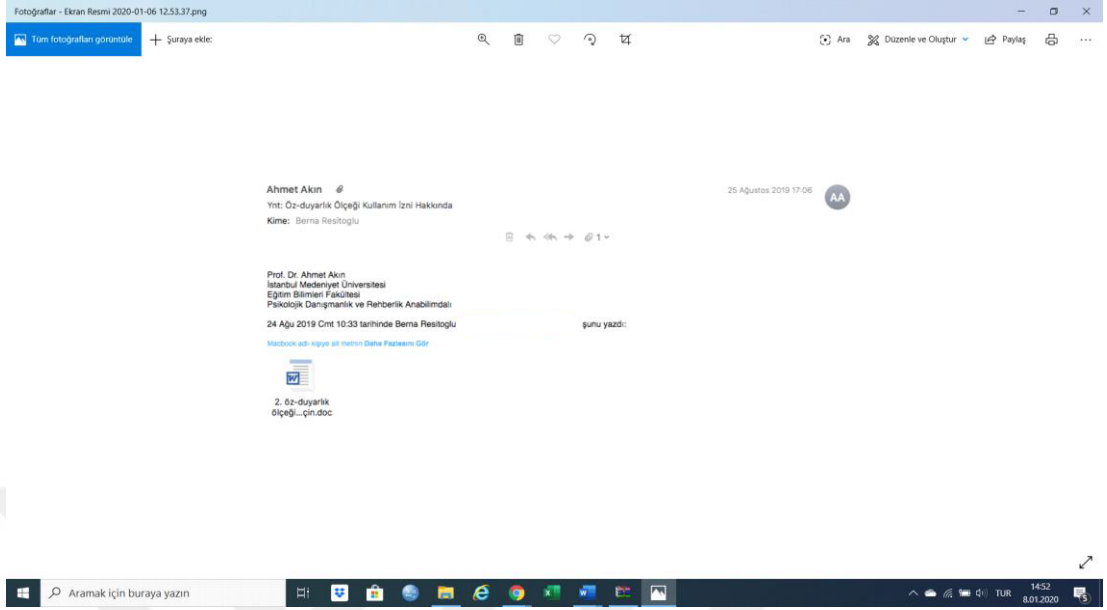
N.E.U Hemşirelik Fakültesi

29 Oca 2020 Çar 10:57 tarihinde Berna Resitoglu

şunu yazdı:

|

EK 14. Özduyarlık Ölçeği Yazar İzni

EK 15. Özduyarlık Ölçeği Kullanım İzni

Self-Compassion Replies

Ynt: Permission for using the scale...

Kime: Berna Reşitoğlu

Gelen Kutusu - Hotmail 18 Ocak 2020 01:33

Ayrıntılar

SR

Hi Berna,

Thank you for reaching out! Please see the attached document with scoring information and Dr. Neff's permissions to use the scale for research, which can also be found on her website: <http://self-compassion.org/self-compassion-scales-for-researchers/>.

Additionally, I have attached some relevant articles on the scale validation. You can find a nearly comprehensive list of published research articles here: <http://self-compassion.org/the-research/>. Articles are listed by category.

Let me know if you have any other questions.

Wishing you all the best,

Marissa--

Assistant to Dr. Kristin Neff

Self-Compassio
n_Scal...ers.pdf

Neff-Toth-
Colosimo.pdf

Neff Scale
2003.pdf

Neff-Toth-
Kiraly-...16.pdf

EK 16. Turnitin Raporu

HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL TUTUMLARININ KONTROL ODAĞIYLA İLİŞKİSİ: ÖZDUYARLIĞIN ARACI ROLÜ

ORJİNALLİK RAPORU

% 13	% 12	% 3	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 3
2	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 2
3	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 2
4	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
5	app.trdizin.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	yayinlar.gsb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
8	earsiv.odu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1

www.researchgate.net

EK 17. Dijital Makbuz

Dijital Makbuz

Bu makbuz ödevinizin Turnitin'e ulaştığını bildirmektedir. Gönderiminize dair bilgiler şöyledir:

Gönderinizin ilk sayfası aşağıda gönderilmektedir.

Gönderen: Berna Reşitoğlu Gültekin
 Ödev başlığı: HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL TUT...
 Gönderi Başlığı: HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL TUT...
 Dosya adı: TEZ_05.06.2023_sba_turnitin.docx
 Dosya boyutu: 451.3K
 Sayfa sayısı: 55
 Kelime sayısı: 11,191
 Karakter sayısı: 82,636
 Gönderim Tarihi: 06-Haz-2023 01:35ÖS (UTC+0300)
 Gönderim Numarası: 2110215506

T.C.
 HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
 SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROFESYONEL
 TUTUMLARININ KONTROL ODAĞIYLA İLGİLİ:
 ÖZDURULULUĞUN ARACI ROLÜ

Berna REŞİTOĞLU GÜLTEKİN

Dokümanlık Bilimleri Yeterlik Programı
 YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA
 2023

EK 18. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odağı Ölçeği, Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonellik Tutum Ölçeği ve Özduyarlılık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Korelasyon Analizi (n=295)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1	r																					
	p																					
2	r	,715**																				
	p	0,000																				
3	r	,872**	,458**																			
	p	0,000	0,000																			
4	r	,701**	0,055	,673**																		
	p	0,000	0,347	0,000																		
5	r	,391**	-,130*	,421**	,578**																	
	p	0,000	0,026	0,000	0,000																	
6	r	,668**	0,056	,642**	,841**	,528**																
	p	0,000	0,337	0,000	0,000	0,000																
7	r	-,502**	-,294**	-,360**	-,498**	-,154**	-,442**															
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,008	0,000															
8	r	-,433**	-,246**	-,367**	-,402**	-,200**	-,332**	,806**														
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,001	0,000	0,000														
9	r	-,449**	-,259**	-,304**	-,451**	-,125*	-,431**	,750**	,574**													
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,032	0,000	0,000	0,000													
10	r	-,390**	-,273**	-,300**	-,296**	-,117*	-,318**	,354**	0,107	0,057												
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,044	0,000	0,000	0,065	0,331												
11	r	-,405**	-,278**	-,262**	-	-,065	-,330**	,782**	,569**	,690**	0,091											
	p	0,000	0,000	0,000	,378**	0,265	0,000	0,000	0,000	0,000	0,118											

..

Ek Tablo 1. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Kontrol Odağı Ölçeği, Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonel Tutum Ölçeği ve Özduyarlık Ölçeği ve Alt Boyutlarının Korelasyon Analizi (n=295) (Devam)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
12	r	-0,204**	-0,082	-0,125*	-0,263**	-0,035	-0,247**	,535**	,555**	0,029	,613**											
	p	0,000	0,161	0,032	0,000	0,546	0,000	0,000	0,000	0,614	0,000											
13	r	-0,258**	-0,148*	-0,151**	-0,290**	-0,076	-0,231**	,806**	,523**	,116*	,610**	,746**										
	p	0,000	0,011	0,009	0,000	0,195	0,000	0,000	0,000	0,046	0,000	0,000										
14	r	-0,340**	-0,182**	-0,209**	-0,392**	-0,100	-0,311**	,855**	,602**	,610**	0,111	,646**	,754**	,810**								
	p	0,000	0,002	0,000	0,000	0,085	0,000	0,000	0,000	0,057	0,000	0,000	0,000	0,000								
15	r	-0,250**	-0,099	-0,153**	-0,343**	-0,050	-0,270**	,800**	,557**	,572**	0,044	,617**	,723**	,725**	,836**							
	p	0,000	0,089	0,009	0,000	0,394	0,000	0,000	0,000	0,450	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000							
16	r	-0,506**	-0,333**	-0,407**	-0,403**	-0,224**	-0,384**	,393**	,290**	,311**	,229**	,263**	,299**	,320**	,311**	,264**						
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000						
17	r	-0,218**	-0,389**	-0,114*	0,056	,119*	0,060	,138*	0,079	0,056	,195**	0,055	0,101	,116*	0,083	0,051	,653**					
	p	0,000	0,000	0,050	0,334	0,042	0,304	0,018	0,173	0,337	0,001	0,349	0,083	0,046	0,155	0,379	0,000					
18	r	-0,440**	-0,079	-0,379**	-0,562**	-0,397**	-0,536**	,398**	,291**	,367**	,174**	,285**	,324**	,317**	,334**	,264**	,754**	,138*				
	p	0,000	0,173	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,003	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,018				
19	r	-0,128*	-0,320**	-0,069	,138*	,165**	,116*	0,042	-0,004	0,018	,133*	0,057	0,035	0,028	-	-0,052	,440**	,659**	-0,054			
	p	0,028	0,000	0,235	0,018	0,004	0,046	0,470	0,939	0,756	0,022	0,332	0,553	0,629	0,713	0,370	0,000	0,000	0,356			
20	r	-0,458**	-0,098	-0,403**	-0,573**	-0,373**	-0,537**	,407**	,317**	,335**	0,106	,261**	,341**	,363**	,383**	,362**	,706**	0,068	,784**	-0,162**		
	p	0,000	0,093	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,069	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,245	0,000	0,005		
21	r	-0,291**	-0,429**	-0,196**	-0,001	0,078	0,013	,145*	,143*	0,063	,172**	0,083	0,069	0,074	0,068	0,053	,621**	,745**	0,077	,627**	0,095	
	p	0,000	0,000	0,001	0,982	0,182	0,819	0,013	0,014	0,285	0,003	0,155	0,239	0,206	0,247	0,368	0,000	0,000	0,187	0,000	0,104	
22	r	-0,403**	-0,060	-0,386**	-0,504**	-0,358**	-0,496**	,347**	,267**	,308**	0,110	,248**	,243**	,298**	,308**	,303**	,705**	0,069	,787**	-0,143*	,811**	0,069
	p	0,000	0,302	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,059	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,239	0,000	0,014	0,000	0,240

1= Rotter'in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği Toplam, 2= Kişisel Kontrol, 3=Şansa İnanma, 4= Çabalamanın Anlamsızlığı, 5= Kadercilik, 6= Adil Olmayan Dünya İnanç, 7= Öğrenci Hemşirelere Yönelik Profesyonel Tutum Ölçeği Toplam, 8= Bilimsel bilgi yükünün Artırılmasına Katkıda Bulunma, 9= Otonomi, 10= İş Birliği, 11= Yeterlilik, Sürekli Eğitim, 12= Mesleki Örgütlere katılım, 13= Komitelerde Çalışma, 14= Toplumsal Hizmet, 15= Etik Kodlar ve Teori, 16= Özduyarlık Ölçeği Toplam, 17= Öz-Sevecenlik, 18= Öz-Yargılama, 19= Paylaşımların Bilincinde Olma, 20= İzolasyon, 21= Bilinçlilik, 22= Aşırı Özdeşleşme
r: Pearson Korelasyon Katsayısı **p<0,01, *p<0,05

9. ÖZGEÇMİŞ

